

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Společenské a ekonomické důsledky hazardních her

Bc. Kateřina Vincíková

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Kateřina Vincíková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Společenské a ekonomické důsledky hazardních her

Název anglicky

Social and economic consequence of gambling

Cíle práce

Hlavním cílem diplomové práce je zjistit dopady hazardních her v České republice, jakožto celospolečenského negativního jevu, na ekonomiku státu i domácností. Dílčím cílem práce je zjistit postoj občanů České republiky starších 18 let k hazardu. Dalším z dílčích cílů je analyzovat ekonomickou situaci patologických a problematických hráčů a rovněž legálních provozovatelů hazardních her v ČR.

Metodika

Diplomová práce se bude skládat ze dvou základních částí, teoretické a praktické. Teoretická část práce bude zpracována na základě studia odborné literatury zabývající se řešenou problematikou. V této části práce bude věnována pozornost zejména legislativě upravující hazardní hry, druhům hazardu, rozlišení patologického, problematického a neproblematického hráče, daňovým dopadům, konceptu racionality a turistice za hazardem. Následně budou vysvětleny i další pojmy s hazardem spojené (osobní a společenské náklady, přímé a nepřímé náklady, insolvence a exekuce).

Praktická část práce se bude skládat z několika logicky na sebe navazujících kapitol. První kapitola bude věnována vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření provedeného na respondentech, kterými by měli být zejména klienti/pacienti v léčebně. Toto šetření bude zaměřeno zejména na postižení ekonomické situace klienta podle odlišných sociodemografických charakteristik. Následující kapitola bude zaměřena na vyhodnocení dotazníkového šetření pro obyvatele ČR starší 18 let. Dotazník bude obsahovat otázky týkající se hazardu v jejich životě – jaké služby využívají, jak často se s hazardem setkávají. Třetí kapitola bude věnována strukturovanému rozhovoru s odborníkem zaměřenému na problematiku závislostí. Poslední kapitola bude věnována shrnutí výsledků a diskusi.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Hazardní hry, sázková kancelář, herna, insolvence, exekuce, daň z hazardních her, patologický hráč, druhy hazardu, ekonomika, domácnost.

Doporučené zdroje informací

BRČÁK, J. – SEKERKA, B. – STARÁ, D. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.

HOLMAN, R. *Makroekonomie : středně pokročilý kurz*. V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-541-1. *Insolvence ; Exekční řád ; Veřejné dražby [ÚZ 2019 č. 1322]*. Ostrava: Sagit, 2019. ISBN 978-80-7488-356-9.

JUREČKA, V. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.

KUKLOVÁ, M. *Kognitivně-behaviorální terapie v léčbě závislosti*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1101-3.

NEŠPOR, K. *Návykové chování a závislost : současné poznatky a perspektivy léčby*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-908-8.

SOUKUP, J. *Makroekonomie*. Praha: Management Press, 2010. ISBN 978-80-7261-219-2.

SOUKUP, J. – POŠTA, V. – NESET, P. – PAVELKA, T. *Makroekonomie*. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.

ŠEDIVÝ, M. – MEDLÍKOVÁ, O. *Public relations, fundraising a lobbying : pro neziskové organizace*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4040-9.

ŠEDIVÝ, M. – MEDLÍKOVÁ, O. *Úspěšná nezisková organizace*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-4041-6.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 11. 12. 2020

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 22. 1. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 30. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Společenské a ekonomické důsledky hazardních her " jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala především Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za cenné rady a připomínky při vedení této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala také Mgr. Nině Janyškové a MUDr. Karlu Nešporovi, CSc. za cenné informace a jejich čas, který věnovali rozhovorům. V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat mé rodině a budoucímu manželovi za podporu při zpracování této práce.

Společenské a ekonomické důsledky hazardních her

Abstrakt

Hazardní hry jsou součástí společenského života od nepaměti. Kromě zábavy však přinášejí řadu pozitivních, ale také negativních důsledků, které ovlivňují sociální vztahy a ekonomiku domácností a státu.

Tato diplomová práce se zabývá identifikací nejen sociálních a ekonomických důsledků hraní hazardních her, zkušenostmi a postoji, jaké občané České republiky vůči hazardním hrám mají. První část práce je zaměřená na teoretické poznatky v oblasti hazardních her, především hazardu jako součást ekonomiky, na druhy hazardních her, pozitivní a negativní důsledky, společenské náklady a výnosy, legislativní úpravu a regulaci i prostředí, kde se hazardní hry provozují. Druhá, praktická část práce, obsahuje vyhodnocení výsledků vlastního výzkumu, které se zabývá hraním hazardních her v běžné populaci, výší výher i vkladů do hazardních her, otázkou zadlužení v důsledku hazardních her i vlivem vybraných pozitivních a negativních důsledků hazardních her na domácnosti i společnost. Dále také obsahuje zhodnocení příjmů do státního rozpočtu a rozpočtu obcí z daně z hazardních her.

Klíčová slova: ekonomika, domácnost, daň z hazardních her, veřejný rozpočet, hazard, exekuce, insolvence, patologický hráč, druhy hazardních her

Social and economic consequence of gambling

Abstract

Gambling has been a part of social life since time immemorial. However, in addition to entertainment, gambling has a number of positive and negative consequences that affect social relations and the economy of households and the state.

This thesis is concerned with identifying not only the social and economic consequences of gambling, but also the experiences and attitudes that citizens of the Czech Republic have towards gambling. The first part of the thesis focuses on the theoretical knowledge in the field of gambling, especially gambling as a part of the economy, types of gambling, positive and negative consequences, social costs and benefits, legislation and regulation as well as the environment where gambling takes place. The practical part of this thesis contains the evaluation of performed research, which deals with gambling in the general population, the amount of winnings and stakes in gambling, the issue of debt due to gambling and the impact of selected positive and negative consequences of gambling on households and society. It also includes an assessment of the revenue of the state and municipal budgets from the gambling tax.

Keywords: economy, household, gambling tax, state budget, gambling, foreclosure, insolvency, pathological gambler, types of gambling

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Hazardní hry	14
3.2 Hra.....	15
3.2.1 Živé hry.....	17
3.2.2 Technické hry	17
3.2.3 Kurzová sázka a totalizátorová hra.....	19
3.2.4 Loterie.....	20
3.2.5 Bingo.....	20
3.2.6 Tombola.....	21
3.2.7 Turnaj malého rozsahu.....	21
3.2.8 On-line hazardní hry	21
3.3 Legislativa a regulace hazardních her	22
3.3.1 Legislativa a regulace hazardních her v České republice	22
3.3.2 Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách.....	25
3.3.3 Sebeomezující opatření.....	26
3.3.4 Legislativa hazardních her v EU.....	26
3.4 Hazard jako součást ekonomiky.....	27
3.5 Daň z hazardních her.....	28
3.6 Gambling jako nemoc	29
3.7 Druhy hraní	32
3.7.1 Patologické a problémové hraní	32
3.7.2 Příležitostné (neškodlivé) hraní	33
3.8 Kasina a herny.....	33
3.9 Společenské náklady a výnosy hazardních her	35
3.10 Dluhy a hazardní hry	37
3.10.1 Insolvence	38
3.10.2 Exekuce.....	38
3.11 Hazardní hry a kriminalita	38
3.12 Negativní důsledky hazardních her	40
3.13 Pozitivní důsledky hazardních her	43
4 Vlastní práce.....	45
4.1 Dotazníkové šetření.....	45

4.1.1	Vyhodnocení faktografických otázek dotazníku.....	45
4.1.2	Vyhodnocení zjišťujících otázek dotazníku.....	52
4.2	Rozhovory s odborníky z oboru adiktologie	82
4.2.1	Rozhovor s MUDr. Karlem Nešporem, CSc.....	82
4.2.2	Rozhovor s Mgr. Ninou Janyškovou.....	83
4.3	Daň z hazardních her a veřejné rozpočty	87
4.3.1	Daň z hazardních her jako příjem do rozpočtů obcí	87
4.3.2	Daň z hazardních her jako příjem do státního rozpočtu.....	90
4.3.3	Daň z hazardních her jako příjem veřejných rozpočtů	91
4.4	Daň z hazardních her jako příjem vybraných obcí.....	92
4.4.1	Základní informace o vybraných obcích.....	92
4.4.2	Příjmy vybraných obcí	93
4.4.3	Daňové příjmy vybraných obcí.....	94
4.4.4	Příjmy z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her vybraných obcí	94
4.4.5	Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na celkový příjem vybraných obcí.....	95
4.4.6	Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech vybraných obcí.....	96
5	Výsledky a diskuse	98
5.1	Identifikace sociálních a ekonomických důsledků hazardních her	98
5.2	Výsledky dotazníkového šetření	98
5.3	Zhodnocení rozhovorů s odborníky pracujícími v adiktologii	102
5.4	Zhodnocení daňových příjmů plynoucích z hazardních her do veřejných rozpočtů	103
5.5	Zhodnocení daňových příjmů plynoucích z hazardních her vybraných obcí	103
5.5.1	Zhodnocení celkových příjmů, daňových příjmů a příjmů z daní a poplatků plynoucích z hazardních her	104
5.5.2	Zhodnocení podílu, jakým se daně a poplatky z hazardních her podílejí na celkových a daňových příjmech.....	104
6	Závěr.....	106
7	Seznam použitých zdrojů.....	109
8	Seznam tabulek a grafů	116
8.1	Seznam tabulek.....	116
8.2	Seznam grafů.....	116
Přílohy		118
Příloha A	Dotazník	118
Příloha B	Přepis rozhovoru s MUDr. Karlem Nešporem, CSc.	128
Příloha C	Přepis rozhovoru s Mgr. Ninou Janyškovou	130

1 Úvod

Hazardní hry existovaly již ve starověkém Egyptě a pravděpodobně jednou z prvních hazardních her byly kostky. Postupem času však vznikaly spolu s technickým vývojem i další hry. Hazardní hry máme stále před očima, ať už jde člověk po ulici, sleduje televizi nebo se pohybuje na internetu, kde se reklama nejen na hazardní hry vyskytuje ve velkém množství.

Hraní hazardních her má vliv jak na hráče hazardních her, jejich provozovatele, ale i na společnost a stát. Proto také neustále dochází k diskuzím ohledně regulace a úpravy legislativy hazardních her, a to i vzhledem k stále větší oblíbenosti her na internetu, i v důsledku aktuálního dění v posledních měsících.

Hazard do života a každodenního stereotypu může přinášet vzrušení a nejistotu. Otázkou je, zda je hraní hazardních her pro společnost spíše přínosné či nikoli. Má jednoznačně své světlé i tmavé stránky a zasahuje především do oblasti psychologické, sociální a ekonomické.

Důležité je mít hraní hazardních her pod kontrolou a nepropadnout tak závislosti, která s sebou nese následky psychické, fyzické, sociální i ekonomické. Na vzniku závislosti se podílí mnoho faktorů, velmi podstatný je právě ten sociální. To, v jaké rodině, společnosti žijeme, kdo nás ovlivňuje, kde trávíme čas a jak odolní jako jedinci jsme. Nebezpečí v závislosti na hazardních hrách spočívá i v tom, že se snadněji tají, není znatelná na první pohled, a tak se často lidé dostávají do léčby až když padnou na úplné dno včetně toho ekonomického.

Hazardní hry však přinášejí i finance do veřejných rozpočtů. Jelikož daně z hazardních her plynou i do rozpočtů obcí, mohou tak hazardní hry nepřímo podporovat rozvoj obcí v jiných oblastech, např. vzdělání, kultury a dopravy.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem této práce je identifikovat a zhodnotit sociální a ekonomické dopady hazardních her v České republice, jakožto celospolečenského negativního jevu na ekonomiku domácností i státu. Dílčím cílem práce je na základě dotazníkového šetření zjistit postoj občanů k hazardu a zkušenosti, jaké s hazardem mají ti, kteří hrají i nehrají hazardní hry včetně zhodnocení vlivu vybraných pozitivních a negativních dopadů hazardních her na společnost i domácnosti. Dalším dílčím cílem je zjistit vyjádření odborných pracovníků k problému důsledku hazardních her pro jednotlivce i společnost. Posledním dílčím cílem této práce je zhodnotit příjmy plynoucí z daně z hazardních her do veřejných rozpočtů a podíl, jakým se daně, poplatky a jiná peněžítá plnění z oblasti hazardních her podílejí na celkových a daňových příjmech vybraných obcí.

2.2 Metodika

Diplomová práce se skládá ze dvou hlavních částí, teoretické a praktické, které spolu úzce souvisejí. Tato práce byla zpracována na základě shromáždění a studia odborné literatury zabývající se problematikou závislostí, hazardního hraní a zadlužení souvisejícího s gamblingem.

Teoretická část obsahuje charakteristiku a definici hazardu, rozdíl mezi závislostí a kompulzivní poruchou a druhy hazardních her. Podstatné kapitoly pro tuto práci jsou negativní a pozitivní důsledky hazardních her. Dále je zaměřena i na legislativní úpravu hazardního hraní a regulaci ze strany hráčů, a především provozovatelů hazardních her. Součástí teoretické části jsou také druhy hráčství i hraní, na které pak navazuje i souvislost hraní hazardních her a dluhů, kriminality, společenských nákladů a výnosu a především pozitivních a negativních dopadů.

Praktická část se skládá ze tří částí. První z nich je vyhodnocení dotazníkového šetření, které probíhalo na začátku roku 2022. Dotazník byl vytvořen a realizován prostřednictvím webové aplikace „Survio“. Dotazník obsahoval celkem 52 otázek. Mimo otázek demograficko-geografických, obsahoval otázky týkající se druhů hazardních her, výše vkladů i výher, prostředí, kde se hazardní hry hrají, závislosti na hazardu, alkoholu i jiných návykových látkách a také léčby ze závislosti na hazardních hrách a zadlužení v důsledku hraní hazardních her. Součástí dotazníkového šetření byly i 4 otázky, u kterých respondenti

vybírali pořadí vlivu vybraných pozitivních a negativních dopadů hazardních her na společnost i domácnosti. Všechny otázky dotazníku byly zpracované do grafů a následně okomentovány s použitím základních statistických metod. Otázky týkající se pozitivních a negativních dopadů hazardních her byly zpracovány do grafu na základě vícekritériální analýzy variant, metody pořadí.

Druhou sekci praktické části pak tvoří dva rozhovory s odborníky z oboru adiktologie. O každém z nich jsou v kapitole krátce uvedeny jejich životopisné údaje a následně zpracovány vybrané informace získané na základě rozhovorů. Rozhovor s MUDr. Karlem Nešporem, CSc. byl proveden prostřednictvím e-mailové komunikace. Z důvodu neosobního kontaktu se jednalo o strukturovaný rozhovor. Rozhovor s Mgr. Ninou Janyškovou proběhl osobně, fyzickým setkáním a jednalo se o polostrukturovaný rozhovor, kdy byly tazatelem pokládány doplňující otázky. Otázky v rozhovorech tedy nejsou identické. Celé přepisy rozhovorů se nacházejí v příloze.

Poslední část praktické části se zabývá daní z hazardních her a jejím vlivem na veřejné rozpočty. První podkapitola byla zpracována na základě vlastních výpočtů z dat získaných na webových stránkách Finanční správy, kdy byly rozděleny dle rozpočtového určení daně hazardní hry na technické hry a hazardní hry vyjma technických, a dat zpracovaných z webu Ministerstva financí ČR, kde se jednalo o to, jakou částí se podílejí jednotlivé obce na části celostátního hrubého výnosu z technických her.

Druhá podkapitola byla vypracována na základě dat a informací z webových stránek vybraných obcí včetně jejich rozpočtů. Bylo vypočteno, jak se u vybraných obcí a měst, které byly specifikovány počtem obyvatel, geografickou polohou a rozlohou, podílely daně, poplatky a jiná peněžní plnění z oblasti hazardních her v roce 2017-2020 na celkových a daňových příjmech. Pro výpočet podílu byly použity příjmy plynoucí z hazardních her ku příjmům celkovým a daňovým.

3 Teoretická východiska

3.1 Hazardní hry

Prunner (2008, s. 16) ve své knize uvádí, že hazardní hry existovaly již ve starověkém Egyptě, Číně, Japonsku či Persii. S vývojem lidské společnosti se rozvíjel způsob a forma her i zábavy. Slovo „Hazard“ vzniklo pravděpodobně ve středověku z arabského slova „azzahr“, které označovalo hrací kostky (Prunner, 2008, s. 34). Malby na hrobkách a hrnčířských výrobcích ve starém Egyptě, kde jsou vyobrazeni muži a bozi vrhající kostky v hazardní hře, dokazují existenci hazardních her více než 3500 let př. n. l. (Spanier, 1991, s. 5). Prunner (2008, s. 12-15) také uvádí, že ve starém Římě hry lidem často přinášely pobavení, vzrušení a také odváděli pozornost od problémů. Zabezpečení tohoto druhu zábavy ve státě bylo ekonomicky méně nákladné než případné výdaje na řešení problémů. Hry měly zajistit větší stabilitu státu. Dříve se hazardních her účastnila poměrně malá část obyvatelstva, v posledních letech je ale ohrožena gamblerským přímo nebo nepřímo celá společnost. Hazardní hry byly dříve vnímané jako nemorální, pochybné a nezákonné, dnes jsou však v některých společnostech vnímány jako forma rekreace a zdroj příjmů (The Ontario Problem Gambling Research Centre, 2013, s. 11).

Podle Samuelsona et al. (2013, s. 217) je hazard historicky „neřest“ spolu s ilegálními drogami, prostitucí, tabákem a alkoholem státem likvidována. V posledních dvou desetiletích je přístup k hazardu více tolerantní, u drog a tabáku je tomu naopak. Hazard patří k odvětvím, které se v rámci ekonomiky rozvíjejí nejrychleji. Dávidová (2020, s. 7) také upozorňuje na neustálý zvyšující se trend hráčství způsobený normalizací ve společnosti i propagací v médiích spolu s virtuálním světem, kde je možné hrát kdykoliv a kdekoliv.

V zákoně č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 3), § 3 je uvedeno, že hazardní hrou je hra, sázka nebo los, do kterého vkládá sázející sázku, přičemž návratnost není zaručená a o výhře či prohře rozhoduje zčásti či zcela náhoda nebo neznámá okolnost. Nešpor a kol. (2011a, s. 12-13) uvádí, že výraz „hazardní hra“ je zavádějící a je tedy vhodnější používat slovo „hazard“. Typická pro hazard je koupě možnosti či iluze výhry. Spanier (1991, s. 5) definuje hazardní hru jako hru šancí nebo dovedností, kdy poměr částek vsazených do hry a výher, které jsou vyplaceny není ve prospěch hráče. Pokud by byl poměr sázek a výher ve prospěch hráče, nejednalo by se o hazardní hru, ale o investici. Hraní hazardních her představuje jednání vyžadující nevratné investice s vidinou zisku, který je založený na náhodě či nejistém výsledku (The Ontario

Problem Gambling Research Centre, 2013, s. 11). Stejně tak na hazard pohlíží Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti (2017), že se o hazardní hru jedná, pokud hráč vkládá do hry materiální hodnoty či peníze a výsledek hry, je zcela nebo z většiny závislý na náhodě. Tento typ hry může mít také za důsledek zadlužení, negativní sociální dopady i poškození zdraví. Dávidová (2020, s. 8) považuje za hazardní hraní sázení v jakékoli podobě, v případě že se jedná o peníze či nikoli a ať jede o sázení pro sebe i někoho jiného. Roli nehraje ani výše sázky a výsledek je vždy nejistý.

Nešpor (2021) hranici mezi hazardními a nehazardními hrami považuje za neostrou a jednu hru lze něj hrát hazardně i nehazardně. Stejná hra může být hazardní i nehazardní, záleží na tom, zda se hraje „jen tak“ nebo jsou ve hře peníze (Nešpor, 2006, s. 14).

Podle Nešpora (2006, s. 12-13) mohou být výhrou peníze, zboží či zahraniční dovolená a každá hra, která nabízí možnost finanční nebo hmotné výhry může vést k závislosti.

The Ontario Problem Gambling Research Centre (2013, s. 11) rozděluje hazardní hry na komerční a nekomerční. Komerční hry, jsou podle nich oficiálnější, regulované a zahrnují různé typy hazardních her (kasina, losy, video-loterijní terminály, koňské dostihy, oficiální sportovní sázky). Navíc se komerční hry vyznačují jasně asymetrickým vztahem mezi provozovateli her a hráči. Provozovatel vždy získá peněžní ztrátu hráčů, v případě hráčů jakožto skupiny. Nekomerční hazardní hry (sázky na karetní hry s kolegy, sportovní sázky mezi kamarády) uvádí jako hry soukromé, ve kterých se peníze přerozdělují v rámci skupiny. Výhry a prohry v tomto případě mohou záviset na čisté náhodě či dovednosti jedince.

Prunner (2008, s. 17) dává pravděpodobnost prohry do souvislosti s velikostí možností výhry. Čím větší výhra, kterou může hráč získat, tím je menší pravděpodobnost, že ji získá. Někteří lidé si rizika v herní atmosféře uvědomují, jiní jsou atmosférou hry vtaženi tak, že zaslepenost výhrou snižuje jejich schopnost autoregulace a nepřipouští si výrazně vyšší pravděpodobnost prohry.

3.2 Hra

Hra v životě člověka má svůj význam. Lidem je hravost přirozená, hra je tudíž jednou ze základních činností člověka. Mnoho odborníků zabývajících se vývojem dítěte dokládá, že je hra důležitá pro správný vývoj každého jedince. Zároveň má hra z psychologického hlediska je jedním z nejvýznamnějších socializačních činitelů, vzhledem k tomu, že pokud si dítě nehraje samo, získává sociální zkušenosti. Hra také předchází procesu záměrného

učení. Ve hře dítě získává mnoho potřebných dovedností a vědomostí (Prunner, 2008, s. 15). Tuto skutečnost uvádí i Národní monitorovací centrum pro drogy a závislosti (2017), které uvádí, že hra má důležitou funkci při rozvoji dětí a je přirozenou součástí života.

Hře ve svém životě každý vymezuje odlišně dlouhou dobu ze svého volného času. Z počátkem profesního života se podíl času věnovaný hře většinou snižuje. Existují lidé, kteří hře věnují jen malou část svého volného času a raději např. manuálně pracují v dílně, zahradničí nebo si čtou, jiní zase hře dávají všechnen volný čas např. tím, že provozují sportovní aktivity. Ne všechny herní činnosti však člověka rozvíjejí a obohacují, jako je tomu u sportu. Nejistota, touha riskovat a prožívat napětí je u každého jedince odlišná. Situace, které jsou nepředvídatelné někomu přináší vzrušení (Prunner, 2008, s. 15-16).

Herní aspekt v podobě hravosti, potřebě vyhrát, soutěživosti, touze předvést se a zažít vzrušení soutěživosti je člověku vlastní. (Prunner, 2008, s. 18) Na tuto skutečnost reaguje i herní průmysl, který nabízí různé formy a varianty her.

Technický pokrok se projevil i v hraní a sázení vznikem herního průmyslu. Vyzkoušet některou z her je v současné době možné během celého dne. Hazard je dnes velmi dostupný. Vše je výrazně urychleno sázením prostřednictvím internetu. Tím se i rozšiřuje nabídka a jsou neustále vytvářeny nové druhy her. Nové hry jsou koncipovány tak, aby zaujaly specifické klientské segmenty a cílí na všechny věkové kategorie (Prunner, 2008, s. 12).

S rozvojem hazardních her je hazard dostupnější a tím také dochází potenciálně k nárůstu podílu hazardních hráčů v populaci (Fiedor, 2020, s. 11). Hazardní hry jsou velmi rozšířené a mají stejná základní pravidla, ale i tak se nehrají na celém světě jednotně (Spanier, 1991, s. 6). Hráči mohou snadno přejít od jedné formy hazardní hry na jinou, často se tak stává, že hráč od sportovních sázek přejde k hraní na automatech a obráceně (Nešpor, 2021).

Mravčík et al. (2021, s. 15) ve své publikaci uvádějí, že zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, rozděluje hazardní hry na živé hry, technické hry, loterii, kurzové sázky, bingo, totalizátorové hry, tombolu a turnaj malého rozsahu. Předmětem výhry hazardní hry dle zákona č. 186/2016 Sb. (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 5) § 10 mohou být pouze peněžní prostředky u všech hazardních her s výjimkou věcné, okamžité a doplňkové loterie a tomboly. U okamžité a doplňkové loterie mohou být výhrou také hmotné věci a služby. Výhrou ve věcné loterii a tombole mohou být pouze hmotné věci a služby, vyjma peněžních prostředků, cenin, cenných papírů a jiných investičních nástrojů. Výhrou nesmí

nikdy být tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, elektronické cigarety, bylinné výrobky určené ke kouření a alkoholické nápoje.

3.2.1 Živé hry

Jedná se o hry hrané v kasinu u hracího stolu. Mezi tyto hry řadí Mravčík et al. (2021) patří karetní hry, ruleta či kostky. Currie (2012, s. 51) označuje ruletu, kostky, blackjack, baccarat a pokerové hry jako stolní hry.

Karetní hry vznikly ve 12. století v Číně. Ne však každá karetní hra musí být hrou hazardní. Zvláště nebezpečnou bývá karetní hra v kombinaci s alkoholem. Alkohol může ovlivnit zdravý rozum a problémy ve hře mohou vést k jeho další konzumaci. Z tohoto procesu může vzniknout tzv. kombinovaná závislost (Nešpor, 2006, s. 13).

Podle Prunera (2008, s. 53) jsou karetní hry častým způsobem zábavy o víkendech, na dovolených a ve volných chvílích na návštěvách u přátel. Často se karetních her účastní celá rodina včetně dětí. Při rodinném hraní dochází ke zvýšení rodinné soudržnosti. Rodinná hra se nepovažuje za nežádoucí a neřadíme ji mezi hazardní hry. V ČR není odsuzována ani karetní hra s přáteli konaná například v restauraci, při které přátelé za večer prohrají určitý obnos peněz. Za hazardní hraní se považuje až pokud karetní hraní vykazuje znaky typické pro patologické hráčství. V tomto případě přechází společenská zábava do formy postrádající pozitivní aspekty a v důsledku má spíše devastující dopad na důležité oblasti lidského života. Zvýšená konzumace alkoholu snižuje schopnost autokorekce a často se spolupodílí na zvýšení sklonu k riskování a ochotě zvyšovat velikost vsazených investic (Pruner, 2008, s. 53).

3.2.2 Technické hry

V zákoně č. 186/2016 Sb. o hazardních hrách je technická hra definována jako hazardní hra, kterou přímo obsluhuje sázející a je provozována pouze v herním prostoru prostřednictvím technického zařízení. Jedná se zejména o válcovou hru, elektromechanickou ruletu a elektromechanické kostky. Nejvyšší sázka do jedné hry a nejvyšší výhra z jedné hry v technické hře je zákonem omezena dle herního prostoru. Přehled finančních částek týkající se tohoto omezení je zobrazen v *tabulce č.1*. Herním prostorem se rozumí herna či kasino, u technické hry je možný také dálkový přístup prostřednictvím internetu (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 10-15).

Tabulka č. 1 – Nejvyšší sázka a nejvyšší výhra u technické hry podle herního prostoru

Herní prostor	Nejvyšší sázka do jedné hry	Nejvyšší výhra z jedné hry
Herna	100 Kč	50 000 Kč
Kasino	1 000 Kč	500 000 Kč
Internet	1 000 Kč	500 000 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, Hazardní hry, daň z hazardních her (2019, s. 12)

Podle Prunnera (2008, s. 48) jsou hrací automaty jednoznačně nejrozšířenější formou hazardních her u nás. Tyto přístroje se u nás objevily ve veřejných prostorech až po roce 1989. Výherní automaty jsou hazardní hrou, jelikož si u nich lidé kupují možnost výhry.

Někdy se tyto automaty dělí ještě na lehké a těžké. Takové dělení považuje Nešpor (2011a) za nejasné, protože i „malá“ prohra může znamenat pro někoho prohru zničující. Rozdíl mezi nimi je ve velikosti vkladu do hry a následné výše výhry. Takové rozdělení i Prunner (2013, s. 51) považuje za diskutabilní, jelikož velikost vkladu a to, zda je částka vysoká či nízká, je velmi subjektivní faktor. U lidí, kteří se přicházejí léčit, tato forma hazardu většinou převládá (Prunner, 2008, s. 48).

Nešpor (2006, s. 12) automaty dělí na zábavní a výherní. Tímto způsobem dělí výherní přístroje i Prunner (2008, s. 47). Přičemž zábavní automaty neumožňují hazardní hru, ale berou lidem hodně času, v tomto případě se o hazard nejedná (Nešpor, 2006, s. 12). Prunner (2013, s. 50) ve své další knize rozděluje „automaty“ na zábavní hrací přístroje a výherní hrací přístroje. U herních si lze za předem daný obnos peněz prodlužovat zábavu, kdy člověk hraje pouze o čas a takovou formu hry také nepovažuje za hazard. Přesto vidí rizika v souvislosti s množstvím času stráveným hrou, případně pozorováním někoho jiného při hře. Nebezpečný je tento druh hry především pro děti a mladistvé, obzvláště pokud mu věnují větší množství času a ten mu pak chybí pro jeho rozvoj.

Další negativní vliv, které mohou mít podle něho zábavné herní automaty jsou prvky násilí a agrese nabízené ve hře. Tyto prvky mají negativní vliv především na děti a mladistvé. Do této kategorie je nutné zařadit i počítačové hry (Prunner, 2008, s. 48).

Currie (2012, s. 51) uvádí, že u hracích automatů v kasinech bývá většina hráčů. Jde spíše o samotáře, kteří jsou raději izolovaní. Přesto, že výrobci automatů jejich vzhled neustále mění, zachovávají určité vlivné prvky, jelikož mnoho hráčů jde za tím, co zná. Trh hracích automatů je velmi rozmanitý. Existují alternativy pro hráče, kteří sedí doma u svého počítače. Pro příjemnější pocit hráčů je možné hrát na automatech, které při prohře doprovází zvuk písní Elvise Presleyho či jiná znělka z oblíbeného seriálu.

Z hracích automatů mají kasina nejvíce peněz. Zisk je založený na zákonech pravděpodobnosti. Prunner (2013, s. 51) upozorňuje na to, že jsou výherní automaty naprogramované tak, aby jejich provozovatel získal nazpět veškeré náklady související s provozem automatu i jeho pořizovací náklady. Zákonitě tak musí převažovat objem všech vkladů hráčů nad výši všech výher. To, kdo z hráčů získá vložené peníze zpět a kdo ne, je pak otázkou štěstí a náhody.

Prunner (2013, s. 52) také upozorňuje na to, že by si patologičtí hráči měli uvědomit, že se nad výherním hracím automatem vyhrát nedá a „výherní“ je pouze pro jeho majitele, pro hráče by bylo výstižnější označení „hrací přístroj proherní“.

3.2.3 Kurzová sázka a totalizátorová hra

Zákon č. 186/2016 Sb. (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 8)§ 27 definuje kurzovou sázku jako hazardní hru, která je podmíněna uhodnutím sportovního výsledku nebo veřejné události a výše výhry je přímo úměrná kurzu (výhernímu poměru) při přijetí sázky a její výši.

U totalizátorové hry je také výhra podmíněna uhodnutím sportovního výsledku či události veřejné pozornosti. Výše výhry je však závislá na poměru počtu výherců k celkovému objemu sázek a předem stanovenému podílu výher. Kurzová sázka a totalizátorová hra mají v zákoně společná ustanovení týkající se provozu těchto druhů hazardní hry (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 9-10).

Kurzové sázky nabízejí velké množství sázkových možností. Tento druh sázení za poslední roky zaznamenal velký rozvoj. Dnes do kurzových sázek nepatří jen koňské dostihy, které v sobě krom sázky zahrnovaly také podstatný sociální aspekt. Na koňských dostizích se uskutečňovala řada podstatných sociálních kontaktů a návštěva dostihů byla považována za významnou společenskou záležitost. To však neznamenalo, že by nemohl patologický hráč prohrát na dostihových sázkách velké množství peněz a zkomplikovat si tak život (Prunner, 2008, s. 51).

V současné době se u nás realizují sportovní sázky, a to i bez fyzické účasti na sportovní akci, které se sázky týkají. Sázkové kanceláře nejsou místem, kde by se scházeli vážení občané a konaly se zde významné schůzky. Tento druh sázení oslovuje všechny věkové a sociální skupiny. Sportovním sázkám se lze věnovat i systematicky a intenzivně, a následně radit na odborných diskusích. V České republice patří mezi nejoblíbenější

sázkařské sporty fotbal, hokej, basketbal a tenis. V současné době je možné sázet téměř na cokoli, včetně výsledků voleb (Prunner, 2013, s. 54-55).

Pobočky sázkových kanceláří se soustřeďují na místech, kde lidé sledují sportovní utkání, často se tedy nachází ve sportbarech či restauracích. V takovém zařízení může snadněji podlehnout sázkařské atmosféře, zvláště když je navíc posilněn alkoholem (Prunner, 2008, s. 52-53).

3.2.4 Loterie

Loterie je dle zákona č. 186/2016 Sb. rozdělena na loterii číselnou, peněžitou, věcnou a okamžitou (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 7).

Loterie bývá provozována prostřednictvím sázkových tiketů. Do této kategorie spadá např. Sportka, která má u nás velkou tradici. Lidé sázející v loterii trochu čekají na zázrak. Často vloží do loterie pro ně přijatelnou částku, která jim vlastně přinese naději na výhru. Velké procento osob sází i dnes s vidinou zlepšení finanční situace a k návratu všech vložených peněz. V současné době se objem financí vsazených na loterii neustále zvyšuje. U některých společností lze sázet na tiketu i sportovní kurzové sázky. Riziko hazardu v tomto případě snižují nižší vkládané částky. Sázení však není omezeno množstvím. Může tak velké množství tiketů u sociálně slabších sázkařů způsobit nemalé problémy (Prunner, 2008, s. 54-55).

U stíracích losů je nebezpečí vzniku závislosti nižší vzhledem k nižším částkám. I tak nelze vyloučit vznik patologického hráčství. Nebezpečí losů tkví hlavně v tom, že se člověk výhru či prohru dozví velmi rychle, a navíc si může za vyhrané peníze ihned koupit další (Nešpor, 2006, s. 14). Prunner (2008, s. 56) také uvádí, že i z relativně méně nebezpečných losů mohou vyplynout problémy související s patologickým hráčstvím.

3.2.5 Bingo

Bingo je hazardní hra, u které je nutné dosáhnout předem stanoveného vzorce na sázkovém tiketu. Sázkový tiket sázející vyplňuje na základě postupného losování čísel. Každý sázkový tiket musí mít jiné složení čísel. U binga není předem určený počet hráčů ani výše herní jistiny. Bingo lze provozovat pouze v herně či kasinu, kde lze také zakoupit sázkové tikety (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 10).

Prunner (2013, s. 59) ve své knize uvádí, že bingo není v našem státě tolik oblíbené, jak tomu bylo v minulosti. V průběhu let se snižovaly jak celkové vklady do hry, tak i počet provozovatelů Binga.

3.2.6 Tombola

Tombola je hazardní hrou, kde se výhra rozděluje na základě slosování pouze prodaných sázkových tiketů, které se prodají v den a místě konání slosování. Slosování musí probíhat veřejně a pokud je jistina tomboly vyšší než 100 000 Kč, musí být průběh slosování osvědčen notářským zápisem (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 13).

3.2.7 Turnaj malého rozsahu

Jedná se o turnaj v karetní hře, kde je počet účastníků hazardní hry předem znám a karetní hra je vyřazovacího typu. Vklad jednoho účastníka během 24 hodin je omezený na 500 Kč do jednoho turnaje. Turnaj malého rozsahu je kromě výše vkladu omezen i počtem hráčů, smí se ho účastnit minimálně 3 a maximálně 90 účastníků (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 13).

3.2.8 On-line hazardní hry

Mezi výhody internetového sázení uvádí Prunner (2008, s. 57) mimo jiné možnost sázet 24 hodin denně, 365 dní v roce, bonusy za registraci, jakoukoli výši sázky od 5 Kč a možnost sázet „live“. Internetové sázkové kanceláře mají i vyšší kurzy než kamenné sázkové kanceláře, jelikož jsou větší a často se vyskytují na světovém trhu. Tento fakt přináší sázkařům ve své podstatě finanční bonus.

V posledních letech získávána oblibě také sázení prostřednictvím mobilního telefonu. Někteří hráči využívají internetové sázení z důvodu anonymity, nechtějí riskovat, že by je mohl vidět v herně či kasinu někdo známý. Zvláště důležité je to ty, kteří mají významné profesní nebo sociální postavení. Také se za internetovým sázkařstvím může schovávat gambler recidivista, který svému okolí tvrdí, že již nehraje (Prunner, 2008, s. 58).

Pro děti a mladistvé je podle Dávidové (2020, s. 11) především nebezpečná reklama na sociálních sítích. Reklamy lákají na hraní her zpočátku bez nutnosti finančního vkladu, který je hráči nabízen posléze. Dalším faktorem nebezpečí online her je i fakt, že hra může probíhat s virtuální měnou, se kterou se hraje snadněji, jelikož je také virtuální a rizika si člověk uvědomuje mnohem méně, i v případě, kdy virtuální peníze opravdu vlastní.

Hazardní hry na internetu také umožňují možnost hrát hru v jiné zemi, mimo Evropskou unii, jelikož v EU neexistují předpisy upravující poskytování těchto služeb. Pokud hráči ale využívají k hraní hazardních her stránky nepodléhající unijní kontrole, vystavují se tak bezpečnostnímu riziku, vyšší pravděpodobnost podvodu. Některé země EU s příchodem nové možnosti hraní hazardních her na internetu i mobilních telefonech přepracovaly zákony, ty však jsou vzhledem k odlišným právním úpravám rozdílné. Internetové prostředí je značně proměnlivé a hraní internetových her je často přeshraniční, nejsou tak země EU schopné zajistit svým občanům účinnou ochranu. EU tak vydala pouze řadu doporučení pro lepší ochranu uživatelů internetového hazardního hraní, a zejména jak zabránit hraní internetových her mládeži (Hráči on-line hazardních her v EU, 2020).

3.3 Legislativa a regulace hazardních her

Některé státy preferují benevolentní přístup k provozování hazardních her, jiné provoz hazardu dokonce zakazují (Fiedor, 2020, s. 11). V legislativních úpravách hazardních her však chybí podstata hazardního hraní, tudíž parametry regulace nejsou dobře nastaveny a často dochází k tomu, že očekávané dopady regulace nejsou reálné (Schwarz, 2015, s. 8).

3.3.1 Legislativa a regulace hazardních her v České republice

Co se týká legislativy ohledně hazardních her v České republice, k 1.1.2017 došlo ke zrušení zákona č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách a s ním souvisejících vyhlášek č. 223/1993 Sb., o hracích přístrojích; č. 285/1998 Sb., o podmínkách monitorování a uchovávání záznamů v kasinu; č. 315/1999 Sb., o způsobu oznamování soutěží, anket a jiných akcí o ceny, které nejsou spotřebitelskou loterií. Tento zákon byl nahrazen zákonem č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, zákonem č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, dále zákon č. 188/2016 Sb., který mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona č. 186/2016 Sb. a č. 187/2016 Sb. a dále vyhláškami č. 439/2016 Sb. o požadavcích na minimální náležitosti výstupních dokumentů odborného posuzování a osvědčování a o jejich poskytování orgánům vykonávajícím státní správu v oblasti provozování hazardních her, č. 208/2017 Sb. kterou se stanoví rozsah technických parametrů pro zařízení, jejichž prostřednictvím jsou provozovány hazardní hry, požadavků na ochranu a uchovávání herních finančních dat a jejich technické parametry, č. 10/2019 o způsobu oznamování a zaslání informací a přenosu dat provozovatelem hazardních her, rozsahu přenášených

dat a jiných technických parametrech přenosu dat; tato vyhláška obsahuje i její anglický překlad se slovníkem stěžejních pojmů v anglickém jazyce (Právní rámce, 2021).

Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách, upravuje hazardní hry jako takové, druhy hazardních her, podmínky jejich provozování, působnost správních orgánů v oblasti provozování hazardních her i opatření pro zodpovědné hraní. Působnost zákona se vztahuje na hazardní hry provozované na území ČR a na hry provozované prostřednictvím internetu cílené na občany ČR (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 3).

S účinností zákona č 186/2016 Sb., o hazardních hrách ve znění pozdějších předpisů, upravuje nejen hazardní hry a jejich provozování, ale také působnost správních orgánů v oblasti provozování hazardních her. Mezi největší změny, které zákon přinesl je zpřístupnění internetu jako obecné platformy provozování HH, zpřístupnění českého trhu i provozovatelům v rámci EU a dalších států utvářejících evropský hospodářský prostor a také opatření, která by měla zmírnit rizika patologického hráčství. Mezi orgány státní správy v oblasti hazardních her patří Ministerstvo financí, obecní úřad a orgány Celní správy České republiky. Ministerstvo financí mimo jiné spravuje informační systém pro provozování HH, rozhoduje o vydání, změně či zrušení základního povolení ke provozování hazardních her, také rozhoduje o zařazení internetových stránek obsahujících nepovolenou hazardní hru do seznamu nepovolených internetových her a spravuje kauce. Na obecní úřady je na místní úrovni přenesena povolávací pravomoc, což znamená, že obecní úřady rozhodují o vydání, změně a zrušení povolení k umístění kasina či herny a jsou příslušným orgánem pro ohlášení hazardní hry. Celní správa vykonává dozor nad legálním i nelegálním provozováním hazardních her, jak v kamenných provozovnách, tak internetových, prostřednictvím místně příslušných celních úřadů. Od 1.1.2021 je také Generální ředitelství cel kompetentním orgánem vykonávající dozor nad provozováním HH. Orgánem, který projednává přestupky fyzických, podnikajících fyzických a právnických osob, je místně příslušný celní úřad, k projednání přestupků v oblasti internetových her je příslušný Celní úřad pro Plzeňský kraj (Celní správa České republiky).

Hazardní hry v České republice spadají pod Ministerstvo financí ČR, konkrétně se problematikou v oblasti daňového poradenství, veřejných pojistných v gesci ministerstva, svodných procesních agend, FKSP a hazardních her zabývá odbor 73 – „Procesní agendy a regulace hazardu“ (Ministerstvo financí České republiky, 2019). Podle Productivity Comission (1999) by měl být stát nápomocný při neracionálním uvažování závislých hráčů.

Uvádějí možnost ústavní péče, ale také preventivními opatřeními, kdy stát reguluje aktivity hráče a vytváří bariéry vůči provozovatelům hazardních her. Další možností je poskytnout hráčům více informací, ať už ze strany státu, tak i ze strany provozovatele.

Prunner (2008, s. 18) za řešením nepovažuje eliminaci hazardní hry ze společnosti. V případě, že by se tak stalo by mohlo dojít k přesunutí hazardních her do nelegálních, neveřejných prostor a mohlo by dojít ke zvýšení propojenosti s organizovaným zločinem. V zemích, kde mají dlouholeté zkušenosti s hazardními hrami se již řadu let nemalé podpory herního průmyslu věnují velké částky na výzkum problematiky hraní a hráčských závislostí. Odborníci z celého světa se snaží nalézt přístup, který by snížil počet problematických a patologických hráčů.

Schwarz (2015, s. 31-33) uvází, že se regulace hazardních her týká třech skupin – hráčů, provozovatelů hazardních her a státu. Hráči jsou lidé poptávající službu hazardní hry za účelem výhry finančního obnosu či zábavy. Ať se jedná o patologického hráče či movitého jedince, obě tyto skupiny alokují své vzácné zdroje ve prospěch provozovatele hazardních her. Mezní náklady hmotné i nehmotné jsou pro hráče tedy nižší než mezní výnosy z hraní. Tudíž hráč využije služeb provozovatele přes riziko nebezpečí závislosti, zadlužení se i sociálního vyloučení. Racionálně a zcela dobrovolně se souhlasem s podmínkami hry se hráč rozhoduje, že své potřeby uspokojí hraním hazardních her i přes možnost prohry určité částky a zároveň provozovatel se zavazuje vyplacením určité částky v případě výhry hráče. Provozovatelé a také zprostředkovatelé hazardních her jsou ovlivněni vnitřními pohyby trhu, tedy poptávkou a nabídkou, ale také vnějšími zásahy státu, především regulací odvětví a daněmi. Motivací této skupiny je především maximalizace zisku, dále také maximalizace užitku ve smyslu budování podniku apod. S odvětvím hazardních her je spojována také organizovaná kriminalita a podsvětí, kdy hazard slouží jako zástěrka k jiné ekonomické aktivitě týkající se jiného odvětví. Stát je, co se týká regulace, velmi podstatným subjektem. Stát zastupuje v regulaci především Ministerstvo financí ČR. Stát také zastupují konkrétní osoby – politici a úředníci, kteří se snaží maximalizovat svůj užitek stejně jako ostatní subjekty. Politici se snaží získat co nejvíce hlasů u voleb, ale jejich motivací může být společenské postavení či uznání. Cílem úředníka je maximalizovat rozpočet pro svůj úřad, proto existuje i možnost, kdy by úředník jednal proti společenskému zájmu. Politik nebo úředník je v roli, kdy v případě jakéhokoli odvětví může projevat jako ustoupení některé zájmové skupině. V případě hazardu je to ustoupení ve prospěch či proti hazardnímu průmyslu.

Jako příklad regulace v praxi lze uvést, že do počátku roku 2021 došlo v 41 z 57 městských částí hlavního města k zákazu živých her, ve všech městských částí dokonce k zákazu technických her. Tento krok bude mít zřejmé fiskální důsledky, Praha přijde o 1,27 miliardy do svého rozpočtu (Moderní obec, 2022).

Legislativně upravena je zákonem č. 40/1995 Sb. (2010-2022), o regulaci reklamy, také reklama na hazardní hry. V zákoně je uvedeno, že není možné cílit reklamu na osoby mladší 18 let ani nesmí podněcující reklama k účasti na hazardní hře obsahovat sdělení, z kterého by bylo možné nabýt dojmu, že je účast na hazardní hře obdobná získávání příjmů jako při zaměstnání, podnikání či jiné podobné činnosti. Součástí zákona je také povinnost sdělení zákazu účasti osob mladších 18 let na hazardní hře a také zřetelné varování v přesném znění: „Ministerstvo financí varuje: Účastí na hazardní hře může vzniknout závislost!“.

Dle Prunera (2013, s. 106) se odborníci domnívají, že jeden z hlavních cílů reklamy, je zvýšené nutkání, které má základ ve vnitřních touhách hráče. Exaktně to však prokázáno nebylo, stejně tak vztahy mezi sociálními podněty vedoucími k hraní ve společnosti.

3.3.2 Rejstřík fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách

Jedná se o neveřejný rejstřík spravovaný Ministerstvem financí ČR, zkráceně se používá označení „Rejstřík vyloučených osob“. Především slouží k zamezení přístupu fyzickým osobám k hazardním hrám. Má za cíl chránit hráče, jejich rodiny a nejbližší okolí před negativními následky vedoucími z hraní hazardních her (Rejstřík vyloučených osob, 2020).

Součástí zápisu do rejstříku jsou identifikační údaje osoby vyloučené z účasti na hazardních hrách, datum zápisu a také důvod, proč byla osoba do rejstříku zapsána. Zápis a výmaz provádí ministerstvo, uživatele údajů v rejstříku jsou provozovatelé hazardních her a celní úřad. Z moc úřední jsou rejstříku zapsány osoby pobírající dávky pomoci v hmotné nouzi, životního a existenčního minima nebo jsou starší 18 let a jsou součástí výpočtu pro dávky pomoci v hmotné nouzi životního a existenčního minima. Dále se zapsání do rejstříku týká osob v úpadku i těch, kterým bylo uloženo předběžné opatření her a sázek v souvislosti s trestním řízením nebo přiměřené omezení a povinnost zdržet se hazardních her a také osob s nařízeným ochranným léčením závislosti na hazardních hrách (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 6).

3.3.3 Sebeomezující opatření

U hazardních her, kde je to technicky možné, především pro kurzovou sázku, totalizátorovou hru, bingo, technickou a živou hru, je provozovatel povinen nabídnout a umožnit účastníkovi (hráči) hazardní hry nastavení jednotlivých sebeomezujících opatření, jak je uvedeno v zákoně č. 186/2016, Sb. o hazardních hrách (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019). Účastník může nastavení sebeomezujících opatření jednotlivě odmítnout. Pokud účastník využije nastavení opatření, není možné, aby mu provozovatel umožnil hru, aniž by bylo opatření dodrženo. Zmírnění opatření na žádost účastníka hry je možné s účinností od sedmého dne změny. Na zpřísnění sebeomezujících opatření na žádost hráče by měl provozovatel reagovat okamžitě, nejpozději však do 24 hodin od změny.

Sebeomezující opatření, které lze nastavit pro všechny hazardní hry, u kterých je nastavení opatření možné, je maximální výše čisté prohry za 1 den a za 1 měsíc. U kurzových sázek, technických her a internetových her lze nastavit i maximální výši sázek za 1 den a 1 kalendářní měsíc. U technických a internetových her je navíc možné omezit počet přihlášení do uživatelského účtu za 1 kalendářní měsíc, dobu denního přihlášení na uživatelském účtu do jeho automatického odhlášení a dobu po odhlášení z uživatelského účtu, po kterou není možné se znovu přihlásit a zúčastnit se tak hazardní hry u tohoto provozovatele. U binga a živé hry je možné omezit počet návštěv herního prostoru během 1 kalendářního měsíce (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 5-6).

3.3.4 Legislativa hazardních her v EU

Online gambling in the EU (1995-2021) informuje o neexistenci jednotné legislativní úprava pro online hazardní hry v rámci Evropské unie. Země EU si tak stanovují vlastní legislativu týkající se této problematiky, musí však být v souladu se základními svobodami stanovených v SFEU. Jedná se především o svobodu pohybu služeb a možnost podnikání. Většina zemí EU umožňuje hraní alespoň nějaké on-line hazardní hry. Velký počet zemí také systém licencí, které umožňují provozování hazardních her na trhu. Gambling case law (1995-2021) sděluje, že na dodržování práva EU dohlíží Evropský soudní dvůr, který také rozhodl o omezení poskytování některých přeshraničních služeb zejména z důvodu ochrany mládeže, boji proti závislosti na hazardních hrách a prevence proti trestné činnosti. Pokud některá ze zemí EU žádá o omezení přeshraničních služeb v rámci hazardních her, musí dokázat nezbytnost takového opatření včetně vhodnosti i přiměřenosti včetně cíle

veřejného zájmu, který musí být systematicky a soudržně sledován a žádná přijímaná opatření nesmějí být v rozporu s daným cílem.

3.4 Hazard jako součást ekonomiky

Podle Fiedora (2020, s. 11) je hazard vzhledem k tomu, že se jedná o zábavu v extrémních případech související s poruchami osobnosti, velmi specifickou ekonomickou aktivitou. Významu nabývá, jelikož také ovlivňuje ekonomickou i společenskou strukturu sídel i regionů, pokud se v nich vyskytuje.

Schwarz et al. (2015, s. 4) definuje hazardní hry jako ekonomickou aktivitu, která se principiálně neliší od ostatních aktivit na trhu ekonomických statků. Poptávka a nabídka v hazardních hrách se dotýká faktorů, které není jednoduché vysvětlit. Samuelson et al. (2013, s. 216) uvádí, že někteří pozorovatelé jsou přesvědčeni o nepříznivých sociálních dopadech hazardu. Jedná se především o závislost a s ní související kriminalitu, organizovaný zločin a politickou korupci. Hráči podle něho v dlouhém období trápí, protože si provozovatel sráží marži ze všech sázek. Také podle něho hazard zvyšuje nerovnost příjmů. I když si k jednomu stolu sednou lidé se stejným obnosem peněz, domů odchází každý s velmi rozdílným. I rodina hráče musí počítat s tím, že i když se hráči daří, štěstí ve hře se může snadno obrátit ve ztrátu, což má velký dopad na celou rodinu.

Schwarz et al. (2015, s. 8) pokračuje v popisu chování na trhu, kdy na straně poptávky se nacházejí všichni hráči, jak patologičtí, tak neproblémoví, na straně nabídky pak provozovatelé hazardních her. Ekonomie bere hazardní hru jako službu zábavní povahy. Obě strany reagují na změny nabídky a poptávky, ale také na regulaci, tedy vnější zásah do trhu.

Dle Samulesona et al. (2013, s. 216) je hazard legalizován za účelem zvýšení daňových příjmů. Osobní neřesti se tak přeměňují ve prospěch veřejného zájmu. Legalizace hazardu má za účel vytlačit z trhu nelegální finanční machinace a část zisku z organizovaného zločinu. Samuelson et al. (2013, s. 401) hazard řadí také mezi aktivity tzv. šedé ekonomiky. Jsou to tržní činnosti, které nejsou hlášeny státním úřadům. Kromě hazardu sem patří i prostituce, prodej drog, práce nelegálních imigrantů pašeráctví a barter. Ve skutečnosti však bývá řada aktivit spadající do šedé ekonomiky opomíjena úmyslně. Je to tím, že nelegální aktivit se nezahrnují do národního výstupu, např. obchod s nelegálními drogami není započítáván do HDP. Pro řadu zákonných, ne však hlášených činností vytváří

ministerstvo obchodu odhady na základě přehledů a auditů úřadů spadajících pod ministerstvo financí. Jedná se např. o spropitné v gastronomii.

3.5 Daň z hazardních her

S přijetím zákona č.186/2016 Sb. o hazardních hrách byly také přijat zákon č. 187/2016 Sb. o dani z hazardních her a souhrnná novela č. 188/2016 Sb., která mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o hazardních hrách a zákona o dani z hazardních her. Cílem zákona o dani z hazardních her, který doplňuje první úpravu provozování hazardních her, je především řádné zdanění všech forem hazardu. Poplatníkem DHH je provozovatel hazardní hry, ať už je legálním či nelegálním provozovatelem (Informace k dani z hazardních her, 2021).

Předmětem DHH je provozování hazardní hry na území ČR, základem daně je součet dílčích základů daně podle druhu hazardní hry, tedy částka přijatých vkladů, která je snížena o vyplacené výhry a vrácené vklady. Sazba daně není pro všechny druhy hazardních her jednotná. Sazba daně 23 % je stanovena pro všechny druhy hazardních her mimo technické hry. Pro technické hry je sazba daně 35 %. Zdaňovací období pro DHH je kalendářní čtvrtletí. (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 49-50).

Rozpočtové určení daně z hazardních her je odlišné pro dílčí daň s technických her a ostatní dílčí daně z HH (Informace k dani z hazardních her, 2021). 35 % části celostátního hrubého výnosu DHH ve výši dílčí daně z technických her je příjmem státního rozpočtu a 65 % je příjmem rozpočtu obcí. Rozdělení do rozpočtu obcí je závislé na počtu herních pozic povolených v jednotlivých obcích. Ministerstvo financí zveřejňuje na své úřední desce podíl jednotlivých obcí na dani z technických her v procentech nejpozději měsíc před začátkem zdaňovacího období. 70 % části celostátního hrubého výnosu DHH z ostatních dílčích daní HH je příjmem státního rozpočtu, 30 % je pak příjmem obecních rozpočtů. Procento, jakým se podílejí obce na části celostátního hrubého výnosu se vypočte obdobně jako podíl na procentní části celostátního hrubého výnosu daně z příjmu právnických osob (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 50). Úroky z prodlení penále, pokuty jako příslušenství daně z hazardních her jsou příjmem státního rozpočtu (Informace k dani z hazardních her, 2021).

Z makroekonomického hlediska souvisí hazardní hry s fiskální politikou státu, do které se řadí například i snižování či zvyšování daní z hazardních her (Brčák, 2014, s. 41-42).

3.6 Gambling jako nemoc

Podle 10. revize Mezinárodní klasifikace nemocí je závislost definována jako skupina fyziologických, behaviorálních a kognitivních fenoménů, v nichž užívání nějaké látky nebo třídy látek má u daného jedince mnohem větší přednost než jiné jednání, kterého si kdysi cenil více. Z uvedené definice vyplývá, že patologické hráčství, závislost na internetu a práci, není závislost v pravém slova smyslu, ale mají se závislostí určité společné rysy (Nešpor, 2011b, s. 9-11). Hartl a Hartlová (2010) v psychologickém slovníku popisují závislost jako stav chronické či periodické otravy použitím přirozené nebo syntetické drogy, která má negativní vliv na jedince i společnost. Dle těchto autorů se jedná o patologický vztah mezi látkou a organismem, který vzniká opakovaným užitím látky, která způsobuje periodickou intoxikaci spojenou se silnou touhou až nutkáním látku užívat a droga následně ovládá celý život jejího uživatele. Závislosti dělí mimo jiné i na závislost hráčskou.

Hraní hazardních her je ve spoustě faktorech podobné závislostem, odlišné jsou však tím, že u hraních her obvykle žádné fyzické změny, že se jedná o problémové hraní nejsou vidět. Hraní hazardních her se projevuje především změnou emocí, chování, finanční situace i zdravotního stavu. Co se týká emocí, dotyčný je více odtažitý od rodiny i přátel, je více náladový a objevují se u něj i výbuchy hněvu. Trpí často úzkostmi, nepřítomným výrazem a neudrží pozornost. Může mít také sklony k sebevraždě. Příkladem změn v chování je zvýšená konzumace alkoholu či užívání drog, neúčast na rodinných oslavách, pozdní příchody do zaměstnání či školy, organizování soukromých sázek se známými, neinformuje své okolí o tom, kde se nacházel, jakou dobu a za jakým účelem a ztrácí zodpovědnost. Také si často půjčuje peníze, vybírá si zálohy na výplatu, chodí do více zaměstnání bez zvýšení příjmů, ukončuje a vybírá spoření a pojištění, střídají se u něho období utrácení a nedostatku peněz, v domácnosti mizí cennosti, peníze či spotřebiče. Zhoršení zdravotního stavu má především souvislost se stresem – jedná se o bolesti hlavy, problémy s trávením, spánkem a nechutenství či naopak přejídání (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2017).

Patologické hráčství se v Mezinárodní klasifikaci nemocí řadí mezi „návykové a impulzivní poruchy“. Od patologického hráčství je nutné odlišit hráčství a sázkařství, hráčství u manických pacientů a hráčství u sociopatických osobností (Nešpor, 2011b, s. 27-28). Dávidová (2020, s. 7-8) uvádí, že je patologické hráčství z pohledu sociálních věd nelátkovou závislostí či závislostí na procesu, na kterou je nutné

nahlížet komplexně. Z pohledu medicíny a psychologie se jedná o návykovou impulzivní poruchu, tedy poruchu kontroly impulzů. Patologické hraní je zahrnuto z pohledu sociálních věd do oblasti sociální deviace jako forma novodobé nelátkové závislosti.

Prunner (2013, s. 158) uvádí, že existují názory, že patologické hraní a závislostní poruchy mají společné rysy a často je uváděno, že patologické hráčství je závislost bez drogy. Mezi společné rysy patří například: intenzivní touha uspokojit potřebu, ztráta kontroly u předmětu závislosti a periodická abstinence. Předpokládanou podobnost mezi závislostí hráčskou a látkovou je dokazují uskutečněné výzkumy.

Cílem jednání každého člověka je vždy uspokojení jeho přání a nikdo není kompetentní k hodnocení toho, co jiného člověka učiní šťastným či nešťastným. Proces rozhodování je velice komplexní, složitý a závisející na mnoha faktorech. Koncept iracionálního jednání je možné snadno zneužít vnucováním vlastních potřeb (Mises, 2006, s. 18).

Schwarz et al. (2015, s. 8) přihází s kontroverzní otázkou problému racionality. Uvažuje, zda se dá člověk, který utratí veškeré úspory a přivede sebe i svou rodinu na mizinu, za racionálně uvažujícího a jednajícího. Podle Beckera et al. (1988) člověk za každé situace porovnává náklady a výnosy a zahrnuje do rozhodování i rizika. Ku příkladu dává řidiče, který nechce havarovat, ale pravděpodobnost, že havaruje existuje. Stejně tak uvádí i hráče, který hraje na automatech a pravděpodobnost, že se stane závislým též existuje. Řidič nemusí havarovat, a stejně tak hráč se nemusí stát gamblerem. Tak by byl iracionálně jednajícím každý člověk, kterému se stala nehoda souhrou náhod. Rizikové jednání tedy nelze považovat za iracionální, jelikož se s takovým jednáním setkáváme denně. Národní ústav duševního zdraví (2015, s. 11) uvažuje nad tím, zda je přijetí rizika závislosti hraní hazardních her stejně racionální jako řízení či jízda v autě s rizikem dopravní nehody. Naopak podle australské studie Productivity Commission (1999) není závislý člověk schopný racionálně uvažovat a stát má takovým lidem pomáhat ústavní péčí, případně nepřímo vytvářením bariér, které předchází vzniku závislosti. Schwarz et al. (2015, s. 10) ve své práci uvádí, že přestože se jednání gamblerů může zdát iracionální, je v případě závislého hráče ovlivněno stavem, ve kterém se jedinec nechtěl ocitnout a těžko se z něj dostává. Náklady se těžko posuzují samotným hráčem, natož někým jiným a jsou v tomto případě těžko pochopitelné. Gambler musí své náklady překonat racionálním jednáním a dostat se tak ze závislosti.

Schwarz et al. (2015, s. 10) také uvádí, že u hazardního hráčství je neméně důležitá kauzalita. Domnívá se, že za problémem patologického hráčství i za závislostmi obecně stojí jiná příčina. Jako příklad uvádí gamblerství a deprese. Jsou deprese příčinou gamblerství, či jsou deprese důsledkem gamblerství? Pokud je špatně určen směr kauzality, je řešen následek problému místo jeho příčiny. U problematiky hazardních her je nutné počítat i komorbiditami, které jsou spojeny s jinou příčinou, a ne s následkem, tedy s hazardem.

Typickým vzorcem chování zhoršující finanční problémy při hraní, je u problémového hráče impulzivní snaha po prohře získat peníze hraním zase nazpět, a tak více riskují a sází vyšší částky pro výhru vsazených peněz, což vede ke zvyšování intenzity hraní a následnému prohlubování finančních problémů (Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2017).

Hráčství a sázkařství není duševní poruchou, ale řadí se mezi faktory ovlivňující zdraví a kontakt se zdravotnickými zařízeními. Patří sem lidé, kteří hrají pro pocit vzrušení nebo chtějí zkusit vyhrát a pravděpodobně se dokážou ovládat, pokud musí čelit ztrátám či jiným nepříjemným důsledkům (Nešpor, 2011b, s. 28).

U nadměrné aktivní činnosti či u nadměrné konzumace jakékoli látky hrozí nebezpečí vzniku „závislosti“ (Prunner, 2013, s. 35). Obecně z lékařského hlediska se jedná o stav, kdy absence látky či jiného podnětu vyvolává v organismu psychické či fyzické obtíže. Vzniká po opakovaném nebo chronickém užíváním látky nebo činnosti, která přináší nadměrné uspokojení. Závislost vede k narušení osobnosti, snížení výkonnosti a často při ní také dochází ke snížení inteligence. Závislost se rozděluje na závislost psychickou, která se projevuje poruchami spánku, úzkostlivými stavy, depresemi, agresivitou, autoagresivitou, až sebevražednými sklony – je důsledkem touhy toxikomana po účincích látky; a fyzickou závislost, která se projevuje fyzickými abstinenčními příznaky jako je třes, křeče, pocení, potíže s trávením, závratě apod. Zbavit se závislosti je velmi složité. Je potřeba pracovat se sebehodnocením, schopností přijímat a dávat lásku (Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, 1999, s. 429).

„Efekt aktuálního psychického stavu“ způsobuje vtažení hráče do atmosféry hry „bez rozmyšlení“ a dochází tak k opakovanému sázení (Prunner, 2008, s. 55). Včasné terapeutické léčbě se nevěnuje dostatečná pozornost, která by pravděpodobnost úspěšného léčení zvýšila (Prunner, 2008, s. 19).

3.7 Druhy hraní

Dávidová (2020, s. 8) ve své knize uvádí, že v zahraniční odborné literatuře se objevuje několik typů hráčského chování. Jedná se o hazardní hraní, problémové hazardní hraní, kompulzivní hazardní hraní a patologické hráčství. Nešpor (2021) ve svém článku uvádí tři diagnostické kategorie. První formou je „rizikové hazardní hraní“, kdy existuje nadprůměrné riziko vzniku vážnějších problémů. Druhou kategorií je „problémové hazardní hraní, kde dochází ke nejen ke finančním ztrátám, ale i ke ztrátám časovým a přináší komplikace hráči i jeho okolí. Poslední kategorií je „patologické hráčství“, které dle definice Mezinárodní klasifikace nemocí obsahuje minimálně dvě hráčské epizody během jednoho roku, které nejsou pro hráče výnosné, vyvolávají úzkosti a ovlivňují každodenní život. Jedinec v této diagnostické kategorii je silně zaujatý představami a myšlenkami o hazardním hraním a silně baží po hazardní hře, kdy není schopen svou vůli pokořit a odolat hře.

3.7.1 Patologické a problémové hraní

Patologické hráčství bylo uznáno Americkou psychiatrickou asociací v roce 1980 jako nemoc. V České republice se tato diagnóza oficiálně používá až od počátku roku 1994. Patologickým hráčem podle Světové zdravotnické organizace je člověk, u kterého se během jednoho roku vyskytne více než jedna epizoda hráčství. Hráčské epizody mu nepřinášejí výnos, vyvolávají tíseň a narušují každodenní život, ale i tak se opakují. Hráč pocítuje silné nutkání ke hře, které jen těžko ovládá a říká, že není schopný hře odolat. Hlavou má plnou myšlenek a představ o hraní a okolnostech, které jsou s ním spojené (Nešpor, 2006, s. 15).

Doba, za kterou se člověk stane patologickým hráčem je různá. Většinou stačí jeden až tři roky, u dětí a mladistvých je doba výrazně kratší, někdy se jedná o dobu týdnů či měsíců (Nešpor, 2006, s. 19).

Dávidová (2020, s. 9) definuje patologické hráčství jako progresivní poruchu, u které dochází ke ztrátě kontroly kontinuálně či periodicky nad hazardním hraním. Předpokládá také, že může hrou získat vyšší finanční částku a pokračuje ve hře přes všechny následky, které si uvědomuje. Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2017) uvádí pouze problémové hráčství. Jedná se o poruchu a nemoc související s hazardním hraním, která má velice negativní vliv na hráče i jejich rodiny a blízké.

Patologické hráčství je převládajícím problémem veřejného zdraví spojeným s depresí, zneužíváním návykových látek, kriminalitou a sebevraždami. Navzdory těmto

výzvam byla věnována malá pozornost zkoumání jeho negativních důsledků pro rodiny a manželství, včetně rozvodovosti, týrání dětí a rodinné dysfunkce (Black et al., 2012).

Pojem „bažení“ vysvětluje, které s patologickým hráčstvím souvisí, Nešpor (2011a, s. 108-109) jako silnou a těžko zvladatelnou touhu po hazardu nebo návykové látce. Uvádí, že se jedná o jeden z příznaků patologického hráčství a odlišuje jej od obvyčejné myšlenky tím, že bažení provází stres, nutí člověka jednat, oslabuje schopnost správného rozhodování, zhoršuje paměť, snižuje soustředění a s tím souvisí i výskyt lživých a deformovaných myšlenek, navíc negativně ovlivňuje i sebeovládání.

Problémové hraní Dávidová (2020, s. 9) definuje jako pravděpodobně nutkavé hazardní hraní. Jedná se o rizikové chování, které je spojené s hazardní hrou a jedince poškozuje. Ovlivňuje jeho společenské a rodinné poměry, má dopad na jeho finanční situaci a sociální zázemí.

3.7.2 Příležitostné (neškodlivé) hraní

Neškodlivé hráčství chápe The Ontario Problem Gambling Research Centre (2013, s. 12) jako hraní hazardních her za účelem rekreace a zábavy. U neškodlivého hráčství by se jedná o situace kontrolované a s nízkým rizikem. Dokonce zlepšuje či udržuje stav pohody hráče, případně na něj má malý či žádný dopad, to ovšem neznamená, že by hraní hazardních her podporovalo zdraví nebo osobní růst. Pro tento typ hraní se používají také výrazy jako odpovědné, společenské, rekreační, volnočasové, zdravé, nízkorizikové nebo soukromé hraní hazardních her.

Pro spoustu osob je hra jednou ze způsobu zábavy. Tyto osoby investují jen určité částky, mají je pod kontrolou a případná prohra nemá negativní dopady na jejich osobní životy (Prunner, 2008).

3.8 Kasina a herny

První zmínky o kasinu pocházejí z Itálie. Ve 12. až 15. století existovaly rozšířené domy, ve kterých se hrály karty, později v roce 1626 byl v Benátkách povolen první dům hazardu „casini“, jehož název lze přeložit jako „domečky“. V těchto domečcích se neprovozoval pouze hazard, docházelo zde k provozování prostituce i řešení politických záležitostí. Kasino bylo spojováno s úpadkem a neřestí. vzhledem k jeho negativnímu přijímání tehdejší kultury byla snaha v 16. až 19. století hazard zrušit. Dále docházelo k rozšiřování kasin do dalších evropských, často lázeňských, měst. V polovině 17. století

byla kasina legalizována v Belgii, ve městě Spa, od kterého je odvozen anglický název lázní. Spa hostilo evropskou šlechtu a měšťanstvo, objevily se zde nové hry a došlo k prodloužení otevírací doby kasin. Ve Francii došlo k legalizaci kasin v roce 1806 Napoleonem. V té době kasina sloužila bohatým a slavným lidem, kterým zajišťovala bezpečí. V roce 1837 však byla kasina ve Francii zakázána, a tak se rozmach hazardu přesunul do Německa. V Německých kasinech se začaly používat žetony místo hotovosti. V Asii byl hazard provozován od roku 1850. Asijským centrem hazardních her se stalo v roce 1962 Macao, které si vydobylo výsadní právo na vydávání koncesních povolení k provozování hazardu. V Anglii, v polovině 19. století, vydala vláda Zákon o hrách, který zrušil hazardní hry. Hazard v této zemi byl provozován především ve formě kasin a koňských dostihů. Po zavedení zákona se staly oblíbenými karetní hry provozované v soukromí (Currie, 2012, s. 46-47).

V minulosti byly pojmem „kasina“ označovány herny dostupné jen pro velmi úzký okruh osob. Dnes jsou takto označována místa pro osoby ze všech sociálních kategorií starší osmnácti let. Co se týká sociálních kategorií, jsou tyto prostory navštěvovány spíše mladšími zástupci kategorií. Ze starších jedinců kasina navštěvují především osoby ekonomicky silné, případně ti, kteří patří do sociální kategorie vyžadující tento druh zábavy pro udržení sociálního statusu (Prunner, 2008, s. 50).

Nešpor (2006, s. 12) uvádí, že jsou kasina pro širší vrstvy méně přitažlivá, ale mimořádně nebezpečná. Díky vysoké výhře může započít rychleji závislost. Velká prohra může způsobit duševní krizi a přinést problémy i pokud se nejedná o patologické hráče. Tuto myšlenku uvádí také Prunner (2013, s. 53)

Podle Currie (2012, s. 49) je nutné si uvědomit, že kasina peníze nikomu nerozdávají, že se jedná o podnikání a jejich cílem je dosažení zisku. S touto myšlenku by měl člověk i do kasina vstupovat. Dále uvádí, že je kasino místem očekávané zábavy, která se však vlivem fotek výherců a blikajícími ciframi jackpotu mění na očekávanou výhru. Samotná kasina nabízejí návštěvníkům spoustu bonusů. Hráči mají tedy pocit, že dostávají něco zadarmo. Čím více času v kasinu hráči stráví a jaké množství peněz sází, tím získávají více bonusů. Bonusy jsou také nástrojem konkurence mezi jednotlivými kasiny. To je důležité především pro kasina vydělávající na turistech, kteří za hazardem cestují. Kasina mají i vlastní týmy odborníků, které vymýšlejí, jakým způsobem lidi do kasina nalákat a jak je co nejdéle zdržet (Currie, 2012, s. 50).

Zákon č. 186/2016 Sb. definuje kasino jako samostatný, stavebně oddělený prostor, ve kterém je hlavní činností provozování živé hry a provozovna musí být viditelně označena názvem „Kasino“. V kasinu je možné provozovat pouze živé hry samostatně, případně v kombinaci s technickou hrou a bingem nebo obojím. Maximální počet technických her je závislý na počtu stolů s živou hrou provozovaných po celou provozní dobu, pokud se v kasinu nachází méně než deset stolů s živou hrou. Minimální počet stolů s živou hrou provozovaných po celou provozní dobu, aby se jednalo o kasino, jsou tři stoly. V případě provozování technické hry v kasinu je podmínkou je umožnit hraní technické hry minimálně třiceti hráčům najednou. Definice herny v zákoně je obdobná, jen je její hlavní činností provozování technické hry a provozovna musí být označena slovem „Herna“. V herně je možné provozovat pouze technickou hru, provozovatel musí umožnit hru minimálně patnácti hráčům najednou a herna nesmí být otevřena mezi třetí a desátou hodinou ráno (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 14).

3.9 Společenské náklady a výnosy hazardních her

Ekonomické studie hazardního hraní rozdělují náklady a výnosy na privátní a společenské. Jako privátní náklady se považují ty, které vznikly racionálním rozhodnutím jedince, společenské jsou pak ty, které nevznikly jako důsledek racionálního rozhodnutí jedince nebo negativně ovlivňují ostatní členy společnosti (Národní ústav duševního zdraví, 2015, s. 13).

Jako společenské náklady považují Walker et al. (1999) náklady na ztrátu příjmu při nezaměstnanosti jedince, případně jeho nižší produktivitu v zaměstnání, deprese a fyzické nemoci spojené se stresem, náklady na pomoc v nouzi, náklady na rozvody, nesplacené půjčky hráčů, insolvence, náklady na pojistné v důsledku trestných činů provedených patologickými hráči, korupce úředníků a tlak na veřejné služby.

Hráči hazardních her, kteří hrají pouze pro zábavu, dle předpokladů Národního ústavu pro duševní zdraví (2015, s. 14) nepřinášejí žádné společenské náklady. U problémových a patologických hráčů tomu tak není, tyto dvě skupiny společenské náklady vytvářejí.

Výpočet společenských nákladů je velmi náročný, výsledek výpočtu však značně ovlivňuje podobu regulace. V případě, že není výsledek podložený reálnými daty a metodikou, jedná se pouze o odhady autorů, které mohou být velice spekulativní (Schwarz et al., 2015, s. 10). U studia dopadů hazardních her výzkumníci často napodobují metody, které se používají při zjišťování dopadů alkoholu a drog, jelikož u hazardních her

neexistuje tak propracovaná metodika jako v případě alkoholu a drog (Collins et al., 2003). Důležité je také od sebe odlišit transfery a společenské náklady. Transferem se pouze redistribuují statky jednoho subjektu ke druhému, přičemž se množství statku nemění. Transfery se tedy do výpočtu společenských nákladů nezahrnují, protože nesnižují společenské jmění (Schwarz et al., 2015, s. 11).

NGISC (National Gambling Impact Study Commission, 1999) odhaduje roční náklady ve spojitosti s problémovým hraním ve Spojených státech amerických na cca 5 miliard dolarů. Nepřímé náklady spojené s hazardním hraním, jako je snížená produktivita práce, zatížení sociálních služeb a ztráty věřitelů, se pohybují kolem 40 miliard dolarů za rok. Sociální a ekonomické náklady nelze od sebe oddělit. Zaměstnanost i kriminalita jsou jako sociálním, tak ekonomickým nákladem. Někteří ekonomové navrhují rozlišovat náklady na soukromé a společenské.

Komplexně lze dle Prunera (2013, s. 106) konstatovat, že výzkumy nákladů a výnosů hazardního hraní neuchopují sledované aspekty v plné šíři a nejsou tak schopny dostatečně exaktně specifikovat jejich vzájemné poměry a rozložení. V důsledku toho dochází k nepřesnostem současných odhadů nákladů a výnosů. Závěry současných výzkumů nelze brát za dostatečně kvalitní, ať už z pohledu společnosti či jedince.

Pokud dle Broulíkové et al. (2020) nedochází k ochuzení společnosti jako celku, nejedná se o náklad, například výplata invalidního důchodu člověku se schizofrenií se nepovažuje za náklad, jelikož se peníze neztrácejí, ale dochází pouze k přesunu peněžních prostředků ze státu na nemocného. Náklady mohou vznikat i bez finanční transakce a zároveň přesun finančních prostředků nemusí znamenat náklad. Některé náklady jsou však nevyčíslitelné. Například náklady za špatné rozhodnutí člověka závislého na alkoholu, který je v řídicí pozici velké firmy, kdy alkohol negativně ovlivňuje schopnost správného rozhodování nebo také smutek rodičů v případě sebevraždy jejich dítěte. Náklady, které vyčíslitelné jsou ve smyslu hodnocení zdravotní péče se dají rozdělit na náklady přímé a nepřímé. Mezi ty přímé náklady řadíme např. náklady na léky a mezi nepřímé např. náklady na ušlou produktivitu. Také se dají náklady rozlišovat podle sektoru, ve kterém vznikají – zdravotní, sociální a jiné. Kromě nákladů přináší léčba také přínosy. Přínosem, který lze změřit z krátkodobého hlediska například u závislosti na alkohol, je počet lidí, kteří přestanou s rizikovým pitím alkoholu a začnou abstinovat, z dlouhodobého hlediska je lepší se zaměřit na počet roků života, které lidé díky léčebnému programu prožijí.

Měření společenských nákladů a výnosů z hazardního hraní je relativně novou výzkumnou disciplínou. Výzkum společenských nákladů a výnosů z hazardního hraní je založen na metodice studia společenských nákladů na alkohol a další drogy, které se pro výzkum používají mnohem delší dobu. Jedná se především o metodu COI – cost of illness. (Národní ústav duševního zdraví, 2015, s. 9-10). Při této metodě jsou společenské náklady rozděleny na náklady přímé, které souvisí se zdravotnictvím a náklady nepřímé, které jsou spojeny zejména se ztrátou produktivity.

Příčinná souvislost mezi hazardními hrami a společenskými náklady musí existovat. Někdy je však hazardní hraní důsledkem prvotního problému. Např. může jedinec trpět manickou poruchou osobnosti. V tomto případě by společenské náklady hazardního hraní měly být přičteny i prvotnímu problému, nejen hazardnímu hraní (Walker et al., 1999).

3.10 Dluhy a hazardní hry

Hraní hazardních her je úzce spojeno se zadlužeností. Nejprve hráči přicházejí o osobní finanční prostředků a případných úspor, následují bankovní i nebankovní půjčky, dochází i ke ztrátě rodinných financí a majetku a v některých případech i k páchání trestné činnosti (Mravčík et al., 2021, s. 101). Obdobně popisuje zadlužení a jeho průběh i Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (2017). Zadluženost se týká především patologických hráčů. Téměř 90 % patologických hráčů je zadluženo. Často se tito hráči dostanou do exekuce, podíl patologických hráčů s exekucí se v letech 2016-2018 zvýšil na 44 % (Válová, 2018). Ve výroční zprávě o hazardním hraní v České republice v roce 2020 (Mravčík et al., 2021, s. 102) je uvedeno, že nejvíce dluhů hazardních hráčů pochází z nebankovních půjček, za nezaplacené výživné, komunální odpad, zdravotní a sociální pojištění, telekomunikační služby a pokuty u dopravních podniků. Nejvyšší dlužné částky však pochází z bankovních úvěrů, případně se jedná o konsolidované menší půjčky. Mezi nejčastějšími poskytovateli nebankovních půjček u hazardních hráčů se nachází firmy – Homecredit, Provident, Zaplo, Proficredit, Jetmoney a Faircredit. Prunner (2013, s. 100-101) řadí výrazné finanční problémy, které jsou přímým důsledkem sázení a vedou k osobnímu bankrotu, ztrátě zaměstnání a chudobě, mezi negativní následky hráčských závislostí.

Hmotné věci, především peníze hrají v hazardu významnou roli. Právě vidina výhry vyvolá vzrušení, které souvisí s metabolismem dopaminu. Ten působí u hazardu stejně tak jako při závislosti na kokainu, pervitinu, ale i při růstu závislosti na tabáku. Peníze

v hazardu fungují jako „spouštěč“. Jedná se v podstatě o podnět, který vyvolává bažení a snižuje sebeovládání hráče v souvislosti s hazardem. Finanční potíže a dluhy společně s hazardem vytváří bludný kruh, který spolu s tlakem věřitelů vede k dalším rostoucím problémům (Nešpor, 2011a, s. 12-13).

Podle Delfabbra et al. (2003) je v prevenci problémů s hazardem užitečné naučit se správně hospodařit s penězi. Nešpor (2011a, s. 37) tvrdí, že u patologických hráčů je finanční gramotnost ještě důležitější. Také upozorňuje na vhodný propracovaný systém na splácení dluhů, u kterého může být užitečné i bezplatné právní poradenství poskytované vybranými organizacemi.

3.10.1 Insolvence

Insolvence, jinak také oddlužení či osobní bankrot, je řešení spočívající v tom, že dluhy dlužníka jsou uspokojovány tím, že je dojde ke zpeněžení jeho majetku nebo ke splácení dluhů na základě splátkového kalendáře. Obě tyto varianty lze za určitých okolností kombinovat. Dlužník však musí splňovat určité podmínky pro schválení oddlužení. Jedná se především o to, že nesmí oddlužení zneužívat a musí existovat předpoklad pro splacení určitého podílu dluhů. V případě, že dlužník splní zákonné předpoklady, je od placení svých dluhů osvobozen (Justice.cz, 2021).

3.10.2 Exekuce

Exekuce je vykonání listiny, např. rozsudku na jehož základě je vedena exekuce, což je vynucení povinnosti dlužníka, kterou dobrovolně nesplnil. Existuje veřejný seznam, „Centrální evidence exekucí“, který obsahuje informace nejen o zahájení, zastavení či odkladu exekuce, ale i podrobnější údaje o exekucích. Z této evidence lze získat výpis, případně potvrzení o chybějícím zápisu do evidence. Je možné získat z evidence i elektronické údaje (Justice.cz, 2021).

3.11 Hazardní hry a kriminalita

Kriminalitu v souvislosti hraní hazardních her je možné rozdělit na primární a sekundární. Primární obsahuje přestupky a trestné činy, u kterých jejich skutková podstata zahrnuje provozování či hraní hazardních her. Sekundární obsahuje trestné činy a přestupky spáchané problémovými hráči za účelem získání finančních prostředků na hru, případně na dluhy ze hry. Do sekundární spadají také systémové trestné činy související

s provozováním hazardních her, jedná se především o praní špinavých peněz, podvody a korupce (Mravčík et al., 2021, s. 105). Řada problémů u patologicky závislých hráčů není nahodilá a ojedinělá, je spíš kumulovaná. Negativní dopad nemá gambling pouze na život daného jedince, ale také na ostatní i v případě přímé vazby gamblingu na nejrůznější formy kriminálního chování (Prunner, 2013, s. 101).

Nejčastější způsob provozování nelegálních HH v land-based prostředí jsou nelegální herny a kvízomaty, které jsou kombinací technických her a kvízových otázek či dovednostních her. Nejvíce nelegálních heren je provozováno v sociálně vyloučených lokalitách. Podle Celní správy ČR se nejvíce nelegálních heren vyskytuje v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji. V on-line prostředí má pravomoc MFČR zaspat internetové stránky s nepovolenými HH na seznam internetových stránek s nepovolenými HH a poskytovatelé připojení k internetu na území ČR mají povinnost zamezit přístup na tyto stránky. Pokud jsou na seznamu internetových stránek s nepovolenými HH uvedeny i platební účty, jsou poskytovatelé platebních služeb povinni zamezit transakcím ve prospěch uvedených platebních účtů. Jedna z forem nelegálního hazardního hraní je tzv. dipování, které probíhá v on-line prostředí na sociálních sítích. Je to v podstatě tombola zejména o šperky, dětské oděvy či kosmetiku (Mravčík et al., 2021, s. 105-108).

V trestním zákoníku jsou uvedeny tři trestné činy, které přímo souvisí s provozováním či hraním hazardních her (Mravčík et al., 2021, s. 109). Jedná se o § 201 Ohrožování výchovy dítěte, odst. 2: *„Kdo umožní, byť i z nedbalosti, dítěti hru na výherním hracím přístroji, který je vybaven technickým zařízením, které ovlivňuje výsledek hry a které poskytuje možnost peněžité výhry, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok, peněžitým trestem nebo zákazem činnosti.“*, dále pak § 213 Provozování nepoctivých her a sázek a § 252 Neoprávněné provozování hazardní hry (Zákon č. 40/2009 Sb., 2010-2022). Informace o kriminalitě, která souvisí sekundárně s hraním hazardních her nejsou systematicky evidována žádným orgánem vymáhajícím právo. Data o sekundární kriminalitě související s hazardním hraním jsou k dispozici ze studie *Patologičtí hráči v léčbě* z roku 2019. V této studii uvedlo 51 % hráčů v léčbě, že se dopustilo krádeže, 37 % podvodu, 33 % zpronevěry, 28 % výroby a/nebo prodeje návykových látek a 12 % loupeže. Dále se provádějí pravidelné studie Národního monitorovacího střediska ve spolupráci s Vězeňskou službou ČR, kdy je z těchto studií možné usuzovat, že souvislost mezi hraním HH a páčáním trestných činů existuje. Odsouzení, kteří hráli HH v 12 měsících

předcházejících uvěznění, vykonávaly z 53 % trest z důvodu spáchání majetkové trestné činnosti. Další údaje o kriminalitě sekundárně související s hraním HH jsou dostupné v informačním systému Probační a mediační služby. Probační a mediační služba v roce 2020 evidovala 22 122 případů, z toho u 63 případů bylo v průběhu kontaktu s Probační a mediační službou zjištěno hraní hazardních her, ve 49 případech bylo soudem nařízeno omezení zdržet se hraní hazardních her (Mravčík et al., 2021, s. 111-112).

3.12 Negativní důsledky hazardních her

Fiedor (2020, s. 26) uvádí, že hazard je apriori spojován s negativními důsledky, protože ty představují jak náklady pro jedince a jeho okolí, tak náklady pro společnost. Dále tento autor poukazuje na mnohdy složitou otázku, jak rozlišit, co je stále nákladem jednotlivce a co je už nákladem společnosti. Jako možný příklad popisuje zadluženost hráče ve chvíli, kdy není schopen dluhy dále splácet a vyhlásí osobní bankrot.

Hazard dle Nešpora et al. (2011a, s. 21) přináší i širší společenské náklady, které se na první pohled mohou zdát zanedbatelnými. Hazard je spojený s růstem nákladů na zdravotní péči hráče a jeho příbuzných, dále souvisí s nižší produktivitou práce hráče a tím pádem i s nižšími daňovými odvody, také dochází u některých patologických hráčů k bezdomovectví, se kterým může docházet ke šíření infekčních onemocnění a zároveň bývá spojeno s kriminalitou. Ke zvýšené kriminalitě a k delikvenci dochází i u patologických hráčů, kteří mají zázemí. Většinou se jedná spíše o individuální trestné činy, např. zpronevěry, podvody, krádeže. Organizovaný zločin týkající se hazardních her bývá často mezinárodní a dochází při něm k praní špinavých peněz, k lichvě a následně k vydírání a násilí. Zároveň vlivem hazardu dochází k většímu výskytu nesplacitelných dluhů a vzniká ekonomicky nestabilní prostředí. Pokud zastávají hráči v zaměstnání vedoucí pozice, jejich chování je nepředvídatelné a nezodpovědné, nestabilita se zvyšuje. Hazardní hra může způsobit spoustu problémů i lidem, kteří nejsou na hazardu závislí, stejně jako je tomu u drog a alkoholu (Nešpor, 2006, s. 18).

Negativní důsledky hazardu na jednotlivce se projevují ve všech oblastech jeho života, v soukromém životě i v práci. Často diskutovaným tématem je rovněž dopad problémového hráčství na sníženou produktivitu práce, což může následně vyústit ve snížení odměn ze strany zaměstnavatele nebo až k samotnému propuštění zaměstnance (Thompson et al., 1997), (Grinols et al., 2001). Brčák et al. (2014, s. 167) mezi ekonomické

dopady nezaměstnanosti řadí nižší produkci, ztrátu kvalifikace, nižší daňové příjmy a vyšší výdaje státu na podporu v nezaměstnanosti.

Black et al. (2012) a Gainsbury et al. (2014) identifikují další dopady problémového hráčství na jedince a jeho okolí na základě dvoupoložkové škály Lie/Bet, která je využívána pro prvotní diagnostiku problémového a patologického hráčství, jelikož první položka míří na touhu vsadit více a více peněz – dluhy; položka druhá pak na lhaní svým blízkým o výši prohry – problémy v rodině, v případě života v manželství potenciální rozvod.

Thompson et al. (1997) ve své studii mezi patologickými hráči uvádějí, že 70 % rozvedených respondentů prohlásilo hazard jako hlavní důvod rozvodu. V důsledku závislosti na hazardu, problémů v rodině a zadluženosti dochází v krajním případě až k sebevraždě (Fiedor, 2020, s. 27). Maccallum et al. (2003) popisují myšlenky na sebevraždu u patologických hráčů jako mnohem častější než u lidí, kteří nemají problémy s hraním hazardních her.

Rizikem hazardu pro jednotlivce jsou nemoci související se stresem. U zdravých dobrovolníků, kteří absolvovali experiment, při němž hráli za cizí peníze, byla zjištěna vyšší tepová frekvence (Griffiths, 1993), což je typický projev stresu. Dále se jedná např. o nemoci kardiovaskulárního systému, trávicího ústrojí i pohybového ústrojí. Závažnější však bývají duševní nemoci (Nešpor, 2011a, s. 19). Dokazuje to i fakt, že u lidí žijících v Las Vegas i u těch, kteří město navštěvují, byla v porovnání s běžnou populací zjištěna dvakrát vyšší sebevražednost. V případě lidí, kteří se z města odstěhovali se riziko snížilo (Wray et al., 2008). Kromě vyššího rizika sebevražednosti je patologické hráčství spojeno také značně spojeno se zneužíváním psychoaktivních látek (Park et al., 2010). Podle Nešpora (2011a, s. 20) jsou zvláště ohroženi hyperaktivní osoby, lidé s duševními poruchami a také ti, kteří trpí jiným návykovým onemocněním. Rizikem může být i druh povolání, pokud je při jeho výkonu člověk vystaven nadměrnému stresu, nekontrolovanému pohybu peněz nebo nepravdělnosti. Zároveň přináší rizika i životní situace při kterých jsou osoby sociálně izolované nebo přináší velkou zátěž.

Negativní důsledky hraní hazardních her jsou celkem dobře identifikovatelné, ačkoli je jejich kvantifikace velmi složitým úkolem. Navíc se velmi často jedná o komorbiditu s alkoholem či jinými návykovými látkami (Shaffer et al., 1999). Dle Thompsona et al. (1997) a Grinolse et al. (2001) se obvykle stává, že studia nákladů a přínosů hazardu přičítají plnou sazbu nákladů hazardu, i když je u části populace zřetelná přítomnost návykových či impulzivních poruch.

V důsledku sociálních, ekonomických a dalších vlivů stále narůstá počet lidí, kteří hazardní hry neovládají. Po roce 1990 došlo v České republice k silnému nárůstu počtu osob s problémy, které jim způsobilo nekontrolované hraní (Prunner, 2008, s. 17).

Patologické hráčství bývá spojováno s častou osobní devastací. U jednice může docházet k poklesu sebevědomí, závislosti na chemických látkách, finančním potížením, stresem ve vztazích a k vysoké sebevražednosti (Prunner, 2008, s. 19). Dle Kormana et al. (2008) se u patologických a problematických hráčů častěji vyskytuje problém domácího násilí, ať už jsou hráči pachatelé či oběťmi.

V případě rekreačních hráčů je hlavním negativním důsledkem hraní případná ztráta části finančních prostředků, kterou je však hráč ochoten podstoupit, jako cenu za zábavu (Fiedor, 2020, s. 26).

Hazard má velký dopad i na rodinné příslušníky hráčů. McCombová et al. (2009) uvádějí u členů rodiny vyšší výskyt posttraumatické stresové poruchy. Podle Shawové et al. (2007) se u příbuzných hráčů častěji vyskytují úzkosti, deprese a také u nich mnohdy dochází k nadměrnému užívání alkoholu a drog. Existuje studie, která zjistila, že každý jeden problémový hráč negativně ovlivní dalších 10-17 lidí ve svém okolí, kdy nejvíce ovlivní zejména své nejbližší a rodinu (Politzer et al., 1992). I rodinné příslušníky postihují více nemoci pohybového a trávicího ústrojí, vyskytují se u nich bolesti hlavy (Nešpor, 2011a, s. 20).

Rodinné determinanty, které jsou spojeny s problematikou patologického hráčství jsou vztahové vazby v dětství a v dospělosti, traumatizace v dětství, chování rodičů i jejich výchovné styly a také funkčnost rodinného systému (Dávidová, 2020, s. 72)

Nezodpovědné hraní hráče negativně ovlivňuje nejen hráče, ale i osoby patřící do vztahového rámce hazardního hráče (Prunner, 2008, s. 18). Mnoho lidí přitahuje myšlenka získat více peněz, než do hry vložili. Jak velká výhra může být a jak rychle ji člověk může získat přináší napětí. Častěji však dochází k prohře, která znamená ztrátu peněz (Prunner, 2008, s. 17).

Vzhledem k tomu, že se dnešní svět stále více přenáší do online prostředí, jsou hazardní hry dostupnější i hráčům mladším 18 let v případě, kdy není nutné ověření věku. Mnoho provozovatelů však přistoupilo k ověřování totožnosti hráče, což může být částečně prevencí hráčských epizod u mladých (Dávidová, 2020, s. 11). Nešpor (2021) také upozorňuje na to, že u dospívajících, kteří tráví více času videohrami se hazard objevuje častěji než v případě jeho vrstevníků.

3.13 Pozitivní důsledky hazardních her

Nejvíce zmiňovaným přínosem hazardních her pro společnost je především zábava, kterou hazard poskytuje hráčům. Dále také přináší v případě výhry neočekávaný obnos peněz (Fiedor, 2020, s. 24) či jinou hmotnou nebo nehmotnou výhru. S rozvojem hazardních her dochází k dostupnosti a nárůstu podílu hazardních hráčů. To znamená, že v odvětví hazardních her se vyskytuje stále větší obnos finančních prostředků ve formě vsazených peněz. Finanční prostředky jsou rozděleny mezi hráče ve formě výher, veřejné rozpočty v podobě povinných odvodů a provozovatele jako provozní náklady a zisk. V tomto případě se jedná o pozitivní důsledek hazardního hraní, kdy dochází k přerozdělení finančních prostředků. Veřejné rozpočty, jakými jsou např. obecní rozpočty financují místní i regionální rozvoj z prostředků získaných z hazardních her (Fiedor, 2020, s. 11-12). Z ekonomického hlediska dochází ke vzniku zdrojů příjmů pro vládu, krajská a obecní zastupitelstva (Prunner, 2013, s. 106). V případě, kdy obce hodnotí vliv hazardu jako pozitivní, myslí tím odvody jako příjmy do obecního rozpočtu a rozšíření pracovních příležitostí v obci (Mravčík et al., 2014, s. 11). Finanční prostředky z veřejných rozpočtů mohou být využity na podporu školství, kultury, sportu nebo vědy a výzkumu (Fiedor, 2020, s. 25) nebo také v oblasti sociální péče apod. (Prunner, 2013, s. 106). Pro menší regiony, především ty ekonomicky slabé, může mít rozvoj herního průmyslu pozitivní ekonomický dopad (Prunner, 2013, s. 105).

Z makroekonomického hlediska lze sledovat jakým způsobem zasahují hazardní hry do veřejných rozpočtů, jak ovlivňují ekonomiku státu či regionu. Z mikroekonomického hlediska je možné sledovat chování jednotlivců a rodin ve vztahu k hazardním hrám (Mravčík et al., 2014, s. 44).

V případě větší dostupnosti hazardu, především kasin, nabízejí jednotlivé provozovny vyšší poměr výplat v případě výhry. Standardem dnešní doby je také pro hráče bezplatná nabídka alkoholických i nealkoholických nápojů (Fiedor, 2020, s. 24). Jako pozitivní dopad Douglass et al. (2004) považuje za pozitivní to, že s nově otevřenými kasiny dochází k nárůstu cestovního ruchu, který přináší vyšší odvody daní i nárůst počtu pracovních míst. Tento obecný prospěch ve formě nárůstu pracovních míst ve své knize uvádí i Prunner (2013, s. 105). Ten ještě dodává, že provoz rozsáhlých hracích center může stimulovat další oblasti podnikání, především oblasti gastronomie a turistiky. Gerstain et al. (1999) uvádějí, že tam, kde došlo k otevření kasin, byla zaznamenána nižší

nezaměstnanost, sociální dávky a zároveň došlo ke zvýšení příjmů ve stavebnictví, pohostinství, dopravě, rekreačních službách, a především v zábavním průmyslu.

Existují také formy hazardního hraní, kde jde část výtěžku na podporu životního prostředí, vzdělávání nebo třeba podporu dětských domovů a tělesně postižených. Jde tak o podporu zdravotnictví, sociálních služeb a kultury (Prunner, 2013, s. 105-106).

Provedené výzkumy často odhalují negativní důsledky patologického hráčství, existují však výjimky, které připouští pozitivní vlivy hazardního hraní. Spousta odborníků tvrdí, že alkohol v jakémkoli množství je nebezpečný, existují však lékařské studie, které dokazují pozitivní vliv konzumace alkoholu na lidský organismus. Jedinci může hraní přinášet pozitivní aspekty jako je sociální aspekt, aspekt soutěživosti a aspekt stimulační (Prunner, 2013, s. 104).

Sociální aspekt může jedinci přinášet začlenění do sociálního prostředí, kde se může cítit dobře. Může cítit sounáležitost. Návštěva kasina nebo dostihů může sloužit jako oddechový program, odpočinek od každodenního života. V případě, že dochází k setkávání s „významnými lidmi“, může takové setkání vyvolat v jedinci pocit důležitosti. Pravidelné setkávání v hernách či sázkových kancelářích je obdobné jako pravidelné setkávání se známými „štamgasty“ v restauraci (Prunner, 2013, s. 104).

Aspekt soutěživosti je důležitý zejména pro zdravý vývoj dětí. Možnost hry, zdravého riskování a dokazování sobě samému či okolí může být psychohygienickým prostředkem a může mít funkci relaxační. Herní hry mohou také redukovat stres, úzkosti i deprese (Prunner, 2013).

Stimulační aspekt představuje posilování kognitivních funkcí. Herní situace často přináší nepředvídatelné situace, často i s určitou mírou kombinační náročnosti, u kterých je nutná časná reakce. Lze tak považovat hraní hazardních her částečně i za mentální trénink. Hráč při hře přemýšlí nad taktickými možnostmi, posiluje paměť, využívá matematické znalosti, koncentruje se na hru, to všechno mohou být aktivity, které mají pozitivní vliv na mentální zdraví jedince (Prunner, 2013, s. 105). Hra člověka stimuluje a aktivizuje. Nové situace, které přináší podněcují k celkovému rozvoji, důležitá je také schopnost adaptace na nové skutečnost, kde hraje svou roli i proces učení (Prunner, 2013, s. 109).

4 Vlastní práce

4.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření „Hazardní hry“ probíhalo v období od 12.1.2022 do 1.3.2022 prostřednictvím internetového dotazníku na webu Survio.com. Dotazník byl přístupný přímým odkazem nebo QR kódem. Dotazník byl určen vzhledem k obsahu dotazníku primárně respondentům starším 18 let, ale věkové omezení neobsahoval. Celkem se dotazník skládal z logicky na sebe navazujících 52 otázek. 34 otázek bylo uzavřených, 6 polouzavřených, 4 otevřené, 4 hodnotící a 4 určující pořadí dle pozitivního či negativního dopadu. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit postoj občanů ČR k hazardním hrám, zda vůbec hrají hazardní hry, jak často hrají různé druhy hazardních her, kolik finančních prostředků jsou ochotni do hazardu vložit, v jakém prostředí hrají hazardní hry, zda se kvůli hraním hazardních her zadlužili a jestli jsou závislí nejen na hazardu. Jedním z cílů dotazníkového šetření bylo také zjistit postoj k pozitivním a negativním dopadům hazardních her vůči společnosti a domácnostem. Pokud jsou respondenti v léčbě, případně se léčili ze závislosti, zjistit základní informace o léčbě a jejich ekonomické situaci. Dotazník byl vyplněn celkem 311 respondenty.

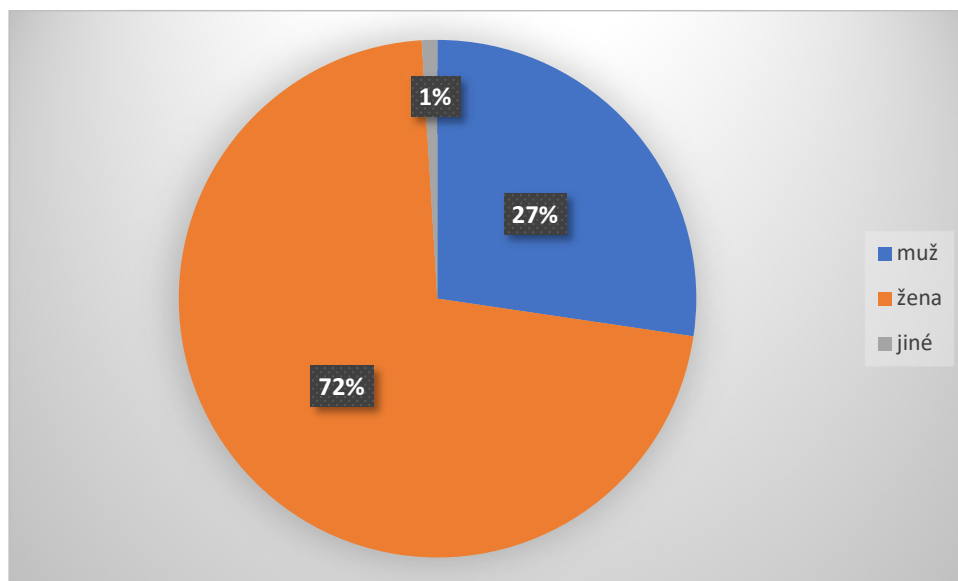
4.1.1 Vyhodnocení faktografických otázek dotazníku

Tato kapitola obsahuje zpracování 9 faktografických otázek z dotazníkového šetření, které byly zpracovány do níže uvedených grafů.

Vyhodnocení otázky: „**Jakého jste pohlaví?**“

V níže uvedeném *grafu č. 1* je znázorněno, jakého pohlaví jsou respondenti dotazníkového šetření. Z celkového počtu 311 respondentů na otázky zodpovědělo 223 žen, 72 % respondentů jsou tedy ženy. Dále se zúčastnilo v rámci dotazníkové šetření 85 mužů, což je 27 % a 3 respondenti, kteří tvoří zhruba 1 % všech respondentů, uvedli jiné pohlaví. Rozložení dle pohlaví může ovlivňovat celkové výsledky dotazníkového šetření, vzhledem k tomu, že bývají častěji závislí na hazardu muži.

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů

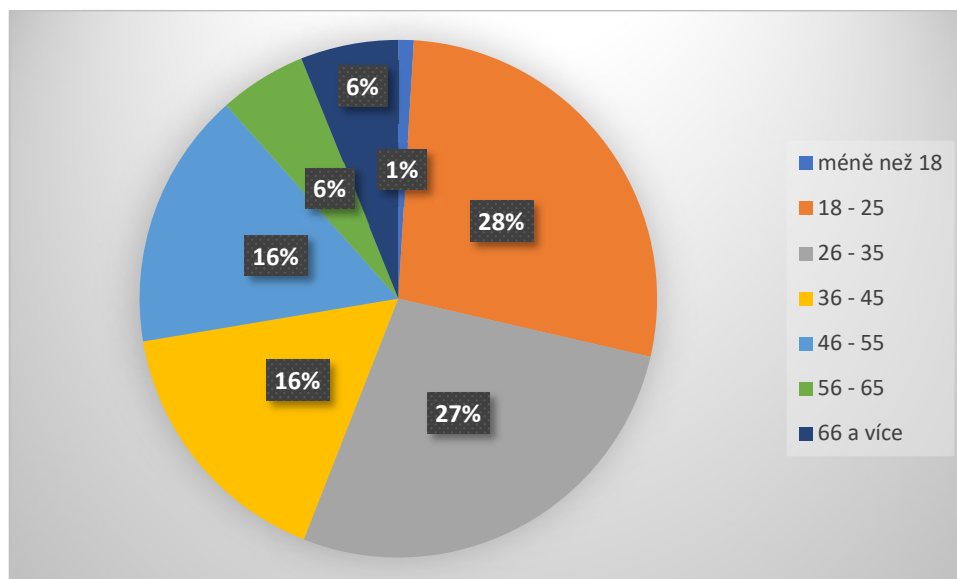

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaký je Váš věk?**“

Graf č. 2 znázorňuje poměr respondentů v jednotlivých věkových kategoriích. V dotazníkovém šetření jsou zastoupeny všechny věkové kategorie. Dokonce se dotazníku zúčastnili 3 respondenti, mladší 18 let, z toho 1 uvedl i účast na hazardních hrách i přes zákaz účasti mladších 18 let. Nejvíce respondentů, 55 %, spadá do věkové kategorie 18-35 let, kde věková kategorie 18-25 zahrnuje 86 respondentů a kategorie 26-35 o 1 méně, tedy 85 respondentů. Lidé ve věku 36-55 let jsou mezi respondenty zastoupeni z 32 %. Za kategorii 36-45 let je to 51 respondentů, za 46-55 let 50 respondentů. Zhruba 6 % respondentů tvoří také lidé ve věku 56-65 let i věková kategorie nad 66 let.

Graf č. 2 – Věková struktura respondentů

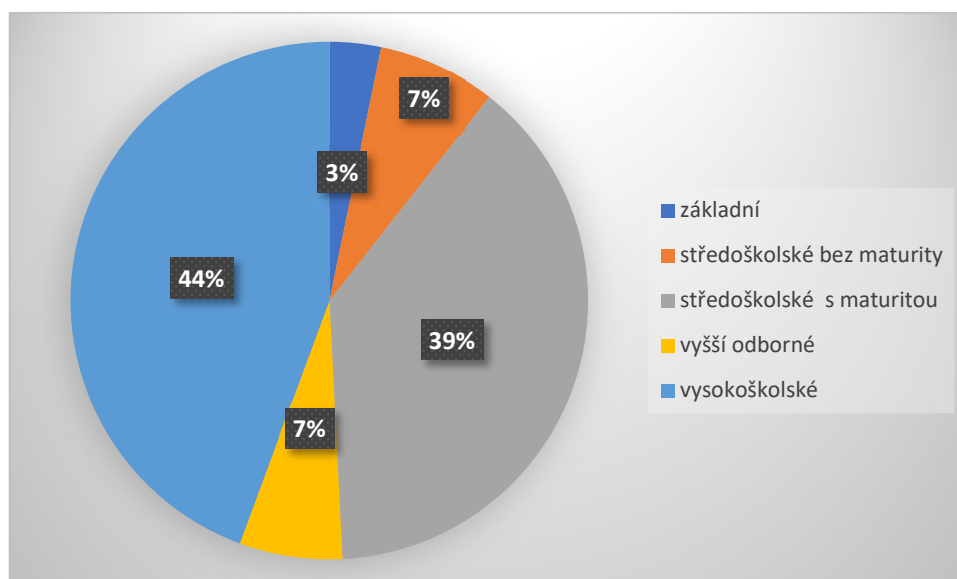
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?**“

V grafu č. 3 je vyobrazené nejvyšší dokončené vzdělání respondentů. Zastoupeny jsou zde všechny kategorie. Vzdělanostní struktura respondentů je však nevyvážená.

138 respondentů, 44 % má dosažené vysokoškolské vzdělání. Téměř 40 % respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské s maturitou. 7 % respondentů má středoškolské vzdělání bez maturity a 7 % vyšší odborné vzdělání. Pouze 3 %, což je 10 respondentů má dokončené pouze základní vzdělání.

Graf č. 3 – Nejvyšší dokončené vzdělání respondentů

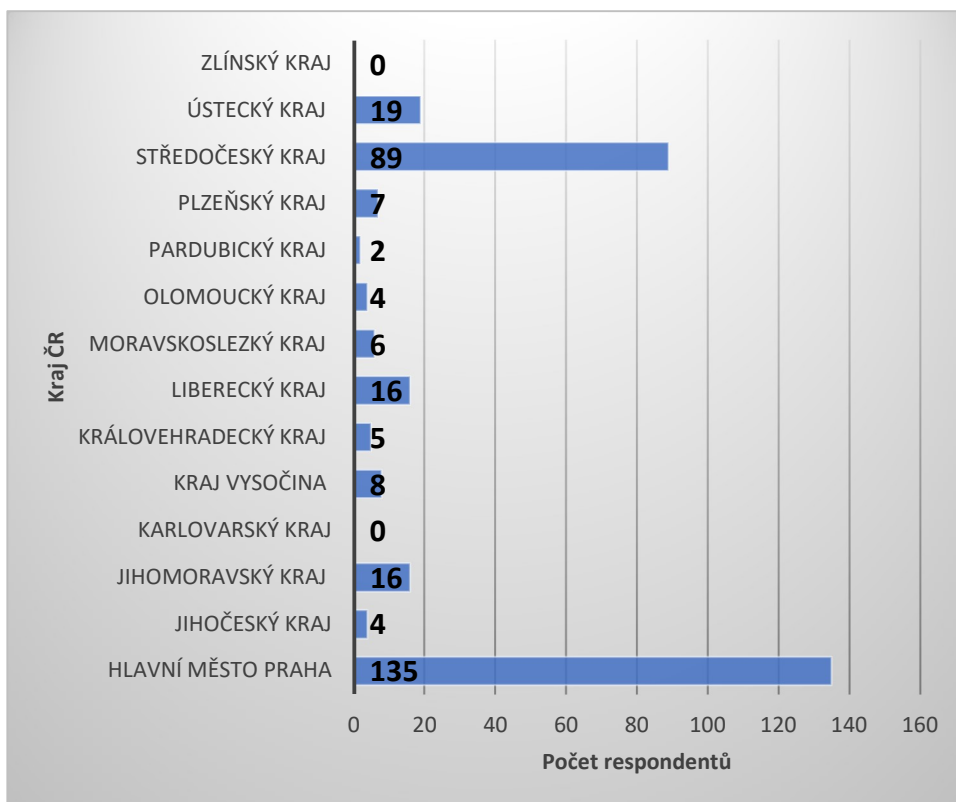

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Ve kterém kraji žijete?“

Z grafu č. 4 je patrné, že nejvíce respondentů žije v Hlavním městě Praze. V Praze a Středočeském kraji žije více než 72 % respondentů. Zastoupeny jsou v odpovědích všechny kraje ČR až na Karlovarský a Zlínský kraj.

Graf č. 4 – Kraj ČR, ve kterém respondenti žijí

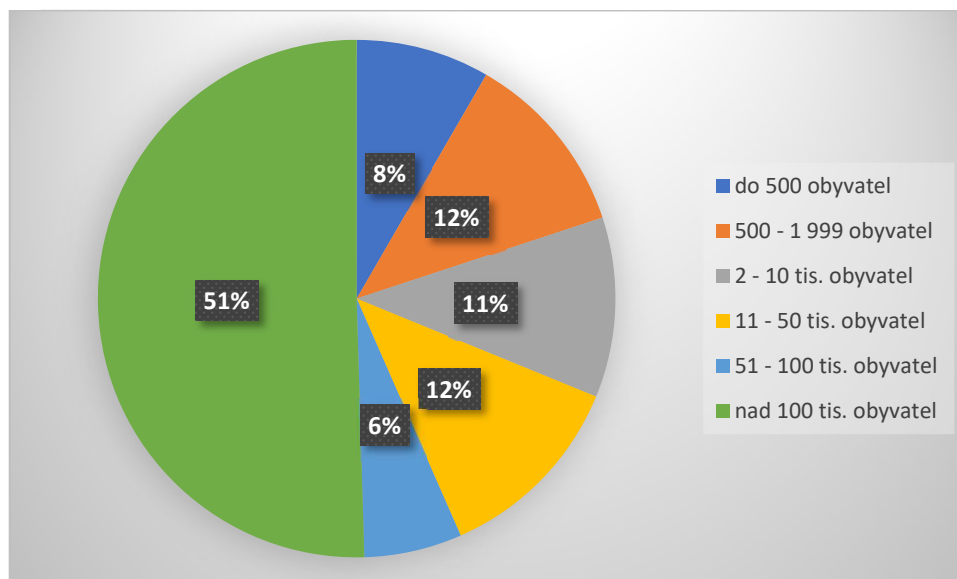

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jak velké je město či obec, ve které žijete?“

Z grafu č. 5 je patrné, že více než 50 % respondentů žije ve městě s více než 100 tis. obyvateli. Zbylé kategorie velikostí města/obce jsou poměrně rovnoměrně zastoupeny. Nejméně respondentů žije ve městech s 51-100 tis. obyvateli.

Graf č. 5 – Velikost města/obce, kde respondenti žijí

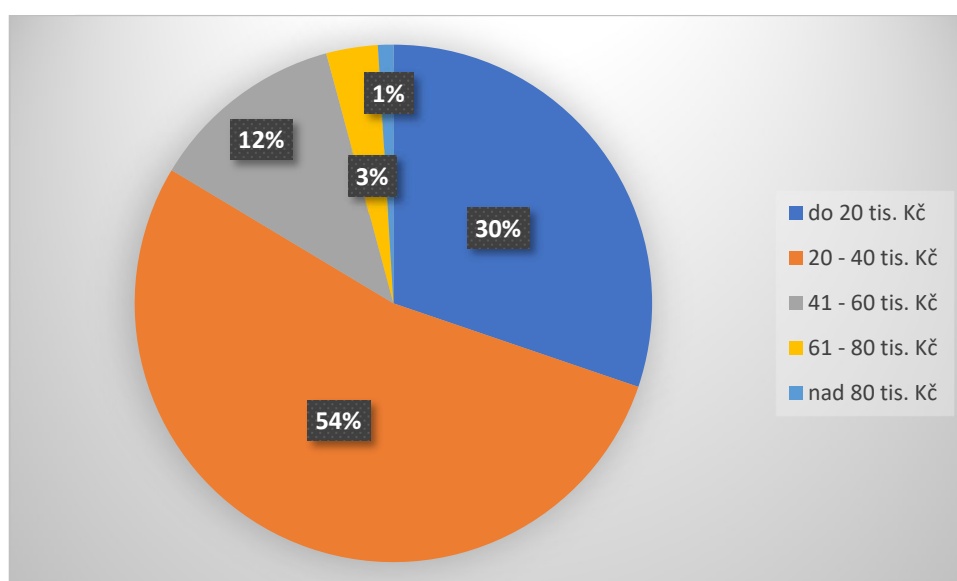

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jaký je Váš průměrný čistý měsíční příjem?“

Graf č. 6 uvádí informace týkající se průměrného čistého měsíčního příjmu respondenta. Více než 50 % respondentů uvedlo výši svého průměrného měsíčního příjmu mezi 20-40 tis. Kč. Do této kategorie spadá jak průměrná hrubá měsíční mzda za 4. čtvrtletí 2021 (40 135 Kč), tak průměrná měsíční mzda za rok 2021 (37 839 Kč) i medián mezd (34 360 Kč) (Český statistický úřad, 2022). Příjem vyšší než 60 tis. Kč uvedlo pouze 13 (4 %) respondentů, příjem vyšší než 80 tis. Kč pouze 3 respondenti, tedy 1 %.

Graf č. 6 – Průměrný měsíční čistý příjem respondentů

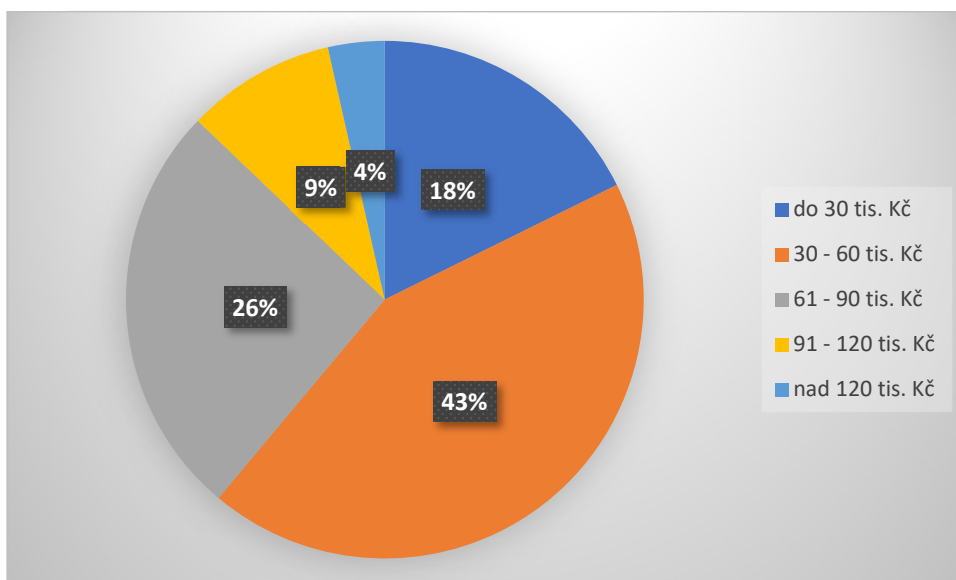

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaký je průměrný čistý měsíční příjem domácnosti, ve které žijete?**“

Průměrný čistý měsíční příjem domácností vyobrazený v *grafu č.7*, ve kterých respondenti žijí se nejčastěji pohybuje v rozmezí 30-60 tis. Kč. Nejméně, pouze 4 %, domácností dotazovaných má průměrný čistý měsíční příjem vyšší než 120 tis. Kč.

Graf č. 7 – Průměrný měsíční čistý příjem domácnosti respondentů

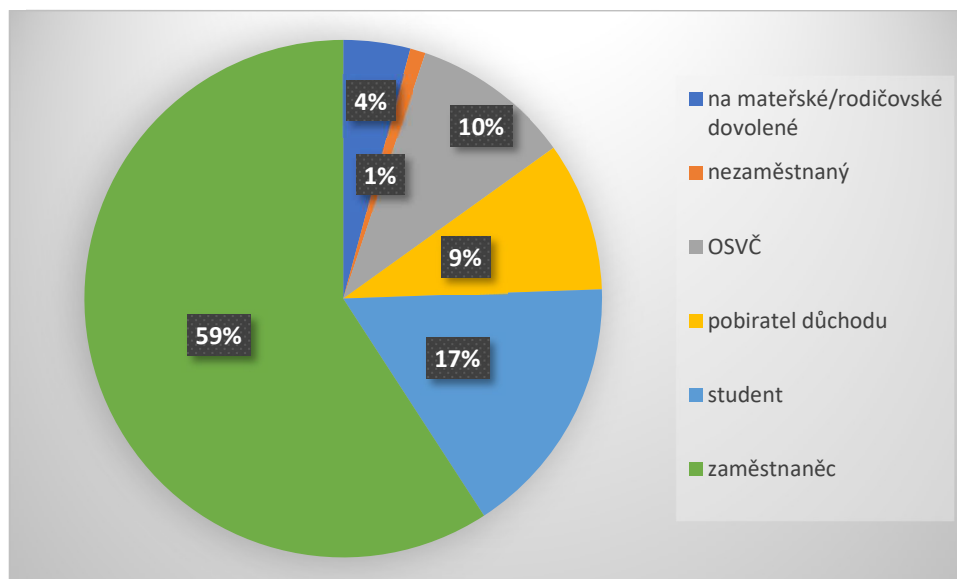

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaký je Váš status?**“

Graf č. 8 zobrazuje, že téměř 60 % (184 osob) respondentů je zaměstnancem. Dotazníkového šetření se dále zúčastnilo 51 studentů, 31 osob samostatně výdělečně činných, 29 důchodců, 13 rodičů na mateřské či rodičovské dovolené a pouze 3 nezaměstnaní.

Graf č. 8 – Status respondentů

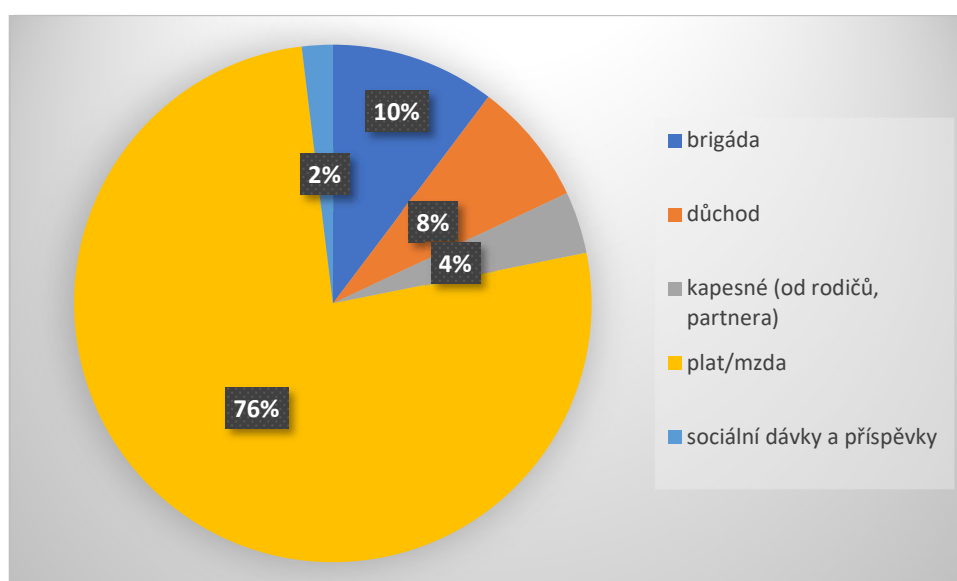

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jaký je zdroj Vašeho hlavního příjmu?“

V grafu č. 9 je uvedený zdroj hlavního příjmu respondentů. Z 76 % je zdrojem hlavního příjmu plat či mzda. 24 respondentů (8 %) uvedlo jako zdroj svého hlavního příjmu důchod, 4 procenta kapesné od rodičů či partnera a necelá 2 % (6 osob) uvedla sociální dávky a příspěvky jako svůj hlavní příjem. 10 % respondentů uvedlo jako zdroj svého hlavního příjmu finance z brigády, což souvisí s tím, že se dotazníkového šetření zúčastnilo 51 studentů.

Graf č. 9 – Zdroj hlavního příjmu respondentů

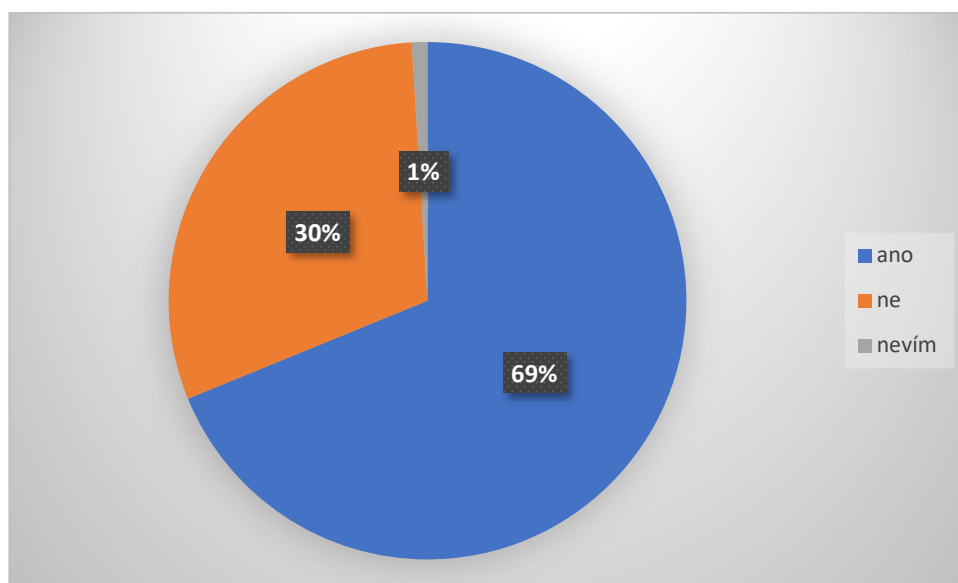
Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

4.1.2 Vyhodnocení zjišťujících otázek dotazníku

Vyhodnocení otázky: „**Hrál/a jste někdy jakýkoliv druh hazardní hry?**“

Graf č. 10 uvádí počet respondentů, kteří někdy hráli hazardní hru či nikoli, případně neví, zda hazardní hru někdy hráli. Výčet všech druhů hazardních her tato otázka obsahovala v poznámce. Celkem 69 % respondentů uvedlo, že jakýkoliv druh hazardní hry někdy hrálo, 30 % dotazovaných uvedlo, že žádnou hazardní hru nikdy nehrálo a 1 % respondentů neví, zda někdy hazardní hru hrálo.

Graf č. 10 – Hraní hazardních her

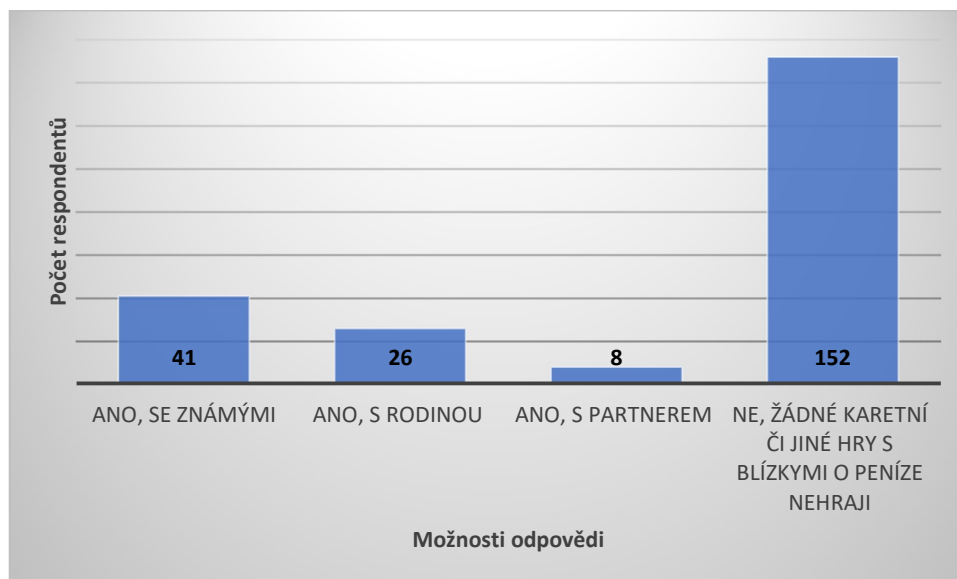

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Hrajete někdy hazardní či jiné hry o peníze se svými blízkými?**“

V grafu č. 11 je možné vidět počet respondentů, kteří někdy hráli hazardní hry o peníze s někým, koho již znali před hrou či nikoli. Na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce uvedli, že někdy hráli hazardní hru. Celkem 62 respondentů odpovědělo, že někdy hazardní hru o peníze s někým blízkým hrálo. Z toho 41 respondentů odpovědělo, že se známými, 26 s rodinou a 8 se svým partnerem, 9 respondentů vybralo více možností. 152 respondentů, což je 71 %, odpovědělo, že hazardní hry o peníze se svými blízkými nehraje.

Graf č. 11 – Hraní hazardních her či jiných her s blízkými o peníze

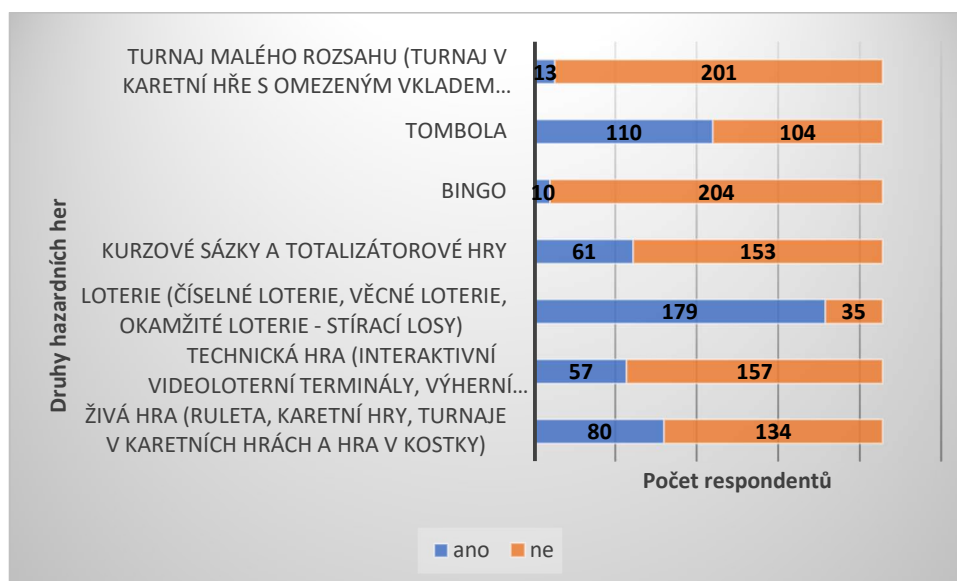

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaké hazardní hry jste někdy hrál/a?**“

Jaké všechny druhy hazardních her kdy respondenti hráli, je uvedeno v *grafu č. 12*. U této otázky byl možný výběr více odpovědí. Nejvíce respondentů uvedlo, že se někdy zúčastnilo loterie. Tuto možnost vybralo necelých 84 % z respondentů, kteří na tuto otázku odpovídalo. Častou hazardní hrou mezi respondenty je také tombola (51 %) a následně i živé hry (37 %). Naopak nejméně hranou hrou je bingo, tuto možnost vybralo pouze 10 dotazovaných, což je necelých 5 %, také turnaj malého rozsahu vybralo pouze 13 respondentů.

Graf č. 12 – Druhy hazardních her

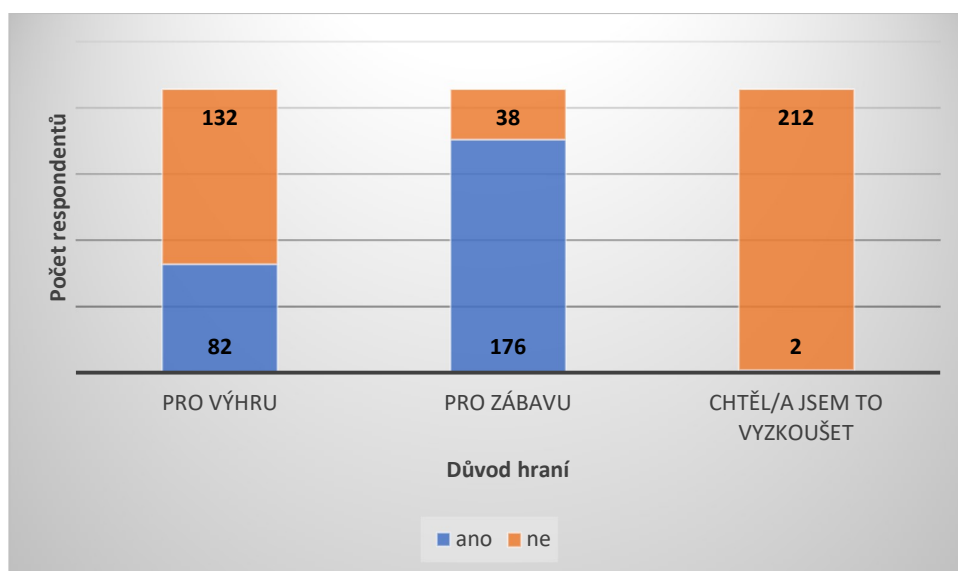

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Z jakého důvodu hraje/jste hráč/a hazardní hry?“

Cílem otázky uvedené níže, jejíž odpovědi jsou zobrazeny v *grafu č. 13*, bylo zjistit, zda lidé hrají hazardní hry spíše pro zábavu nebo spíše s cílem vyhrát obnos peněz či jinou výhru. Otázka se týkala pouze respondentů, kteří odpověděli, že hráli někdy hazardní hru. Bylo možné vybrat více možností. Celkem na tuto otázku odpovědělo 214 respondentů. 176 respondentů hraje hry pro zábavu, 82 pro výhru a další 2 dotazovaní odpověděli možnost „jiný“, kde jako důvod pro hraní hazardní hry uvedli, že hráli hazardní hru z důvodu, že to chtěli vyzkoušet. 44 respondentů uvedlo, že hraje hazardní hry s cílem výhry i pro zábavu.

Graf č. 13 – Důvod hraní hazardních her

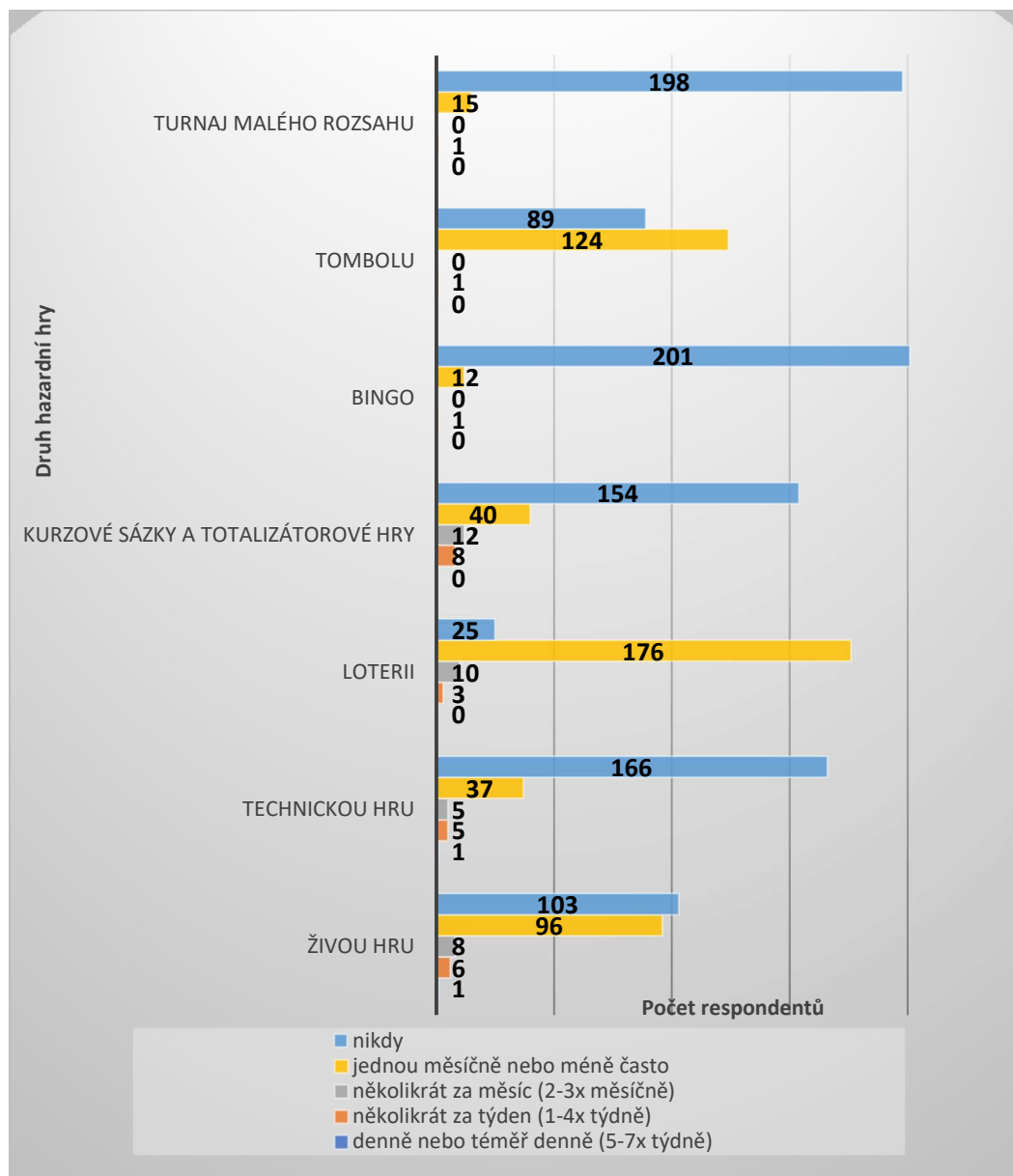

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jak často hraje/sázíte?“

Jak často hrají či sází do všech druhů hazardních her respondenti je vyobrazeno v *grafu č. 14*. Nejvíce respondenti sází do loterie, a to ale pouze jednou měsíčně či méně často, podobně je tomu také u tomboly. 5 respondentů uvedlo, že hraje technickou hru 1-4x do týdne a 5 také uvedlo účast na technické hře 2-3x do měsíce, 1 respondent uvedl dokonce, že technickou hru hraje 5-7x do týdne, 37 respondentů uvedlo také účast na technické hře jednou měsíčně či méně často. Z toho vyplývá, že technickou hru hraje či někdy vyzkoušelo přes 22 % respondentů, kteří se někdy účastnili hazardní hry a přes 15 % všech respondentů. Nejméně respondentů se účastnilo binga. Účast na této hře uvedlo pouze 13 respondentů, dále se také minimální množství respondentů účastní turnaje malého rozsahu, tuto variantu odpovědělo pouze 16 respondentů.

Graf č. 14 – Četnost hraní jednotlivých druhů hazardních her

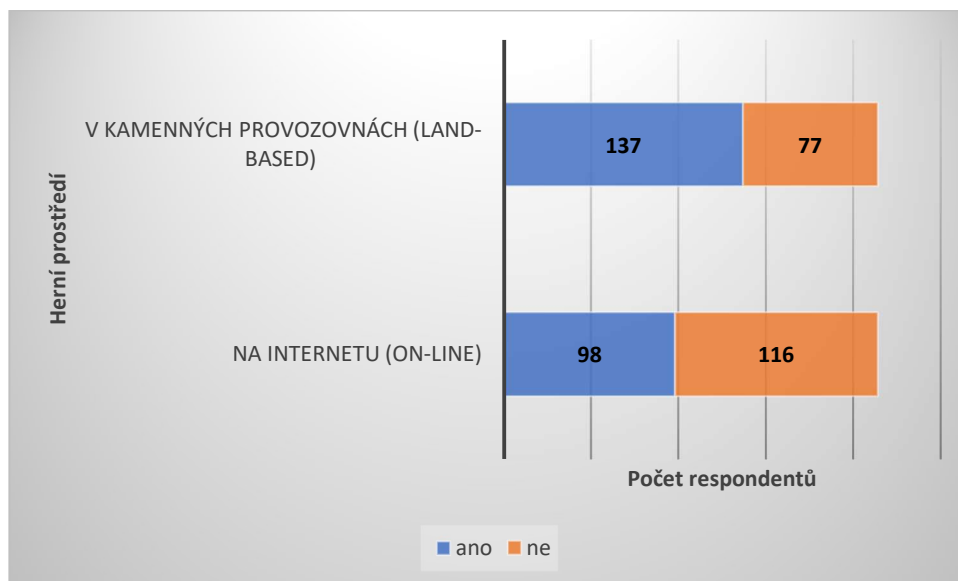

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Hrajete hazardní hry na internetu či v kamenných provozovnách?“

Kde hrají dotazovaní hazardní hry, jestli v on – line či v land – based prostředí je možné zjistit z grafu č. 15. Z 214 dotazovaných, kteří odpověděli, že hazardní hazardní hry hrají či někdy hráli, 137 respondentů odpovědělo, že v land – based prostředí a 98 v on – line prostředí. U této otázky bylo možné vybrat obě varianty, 11 respondentů tedy hraje hazardní hry i na internetu i v kamenných provozovnách.

Graf č. 15 – Způsob hraní hazardních her

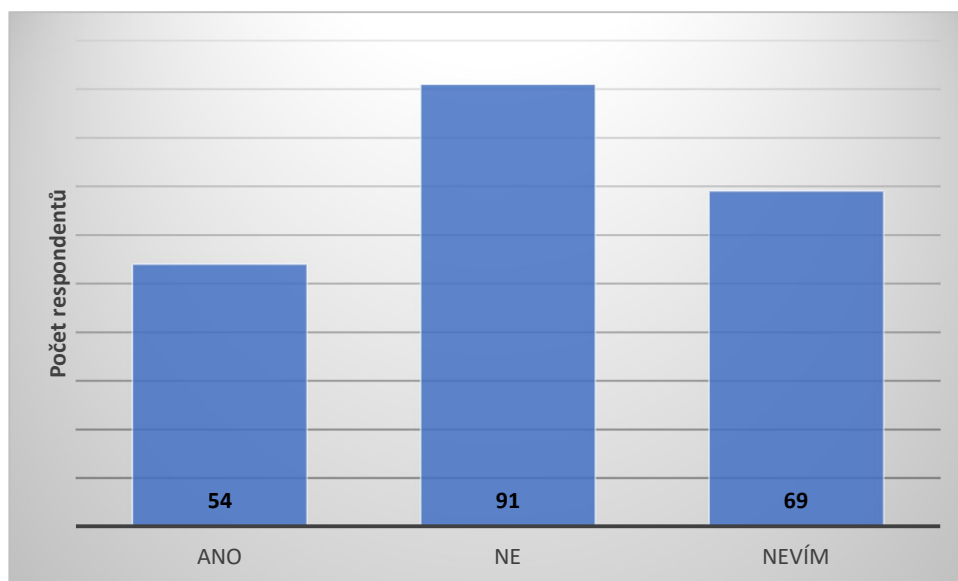

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Preferujete hraní hazardních her na internetu před hraním v kamenných provozovnách?**“

Jak odpověděli respondenti na otázku, zda preferují hraní hazardních her v on-line prostředí je možné vidět v *grafu č. 16*. Hazardní hry na internetu hraje či hrálo 98 respondentů, z čehož více než polovina, přesně 54 respondentů, preferuje hraní hazardních her v on-line prostředí.

Graf č. 16 – Preference hraní hazardních her v on-line prostředí

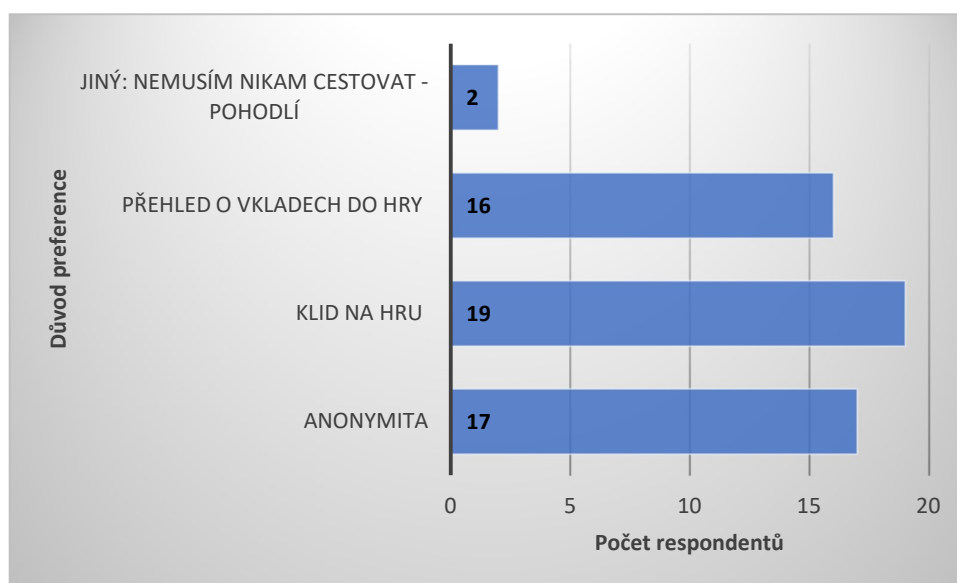

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Z jakého důvodu preferujete hraní hazardních her na internetu (on-line)?**“

Z jakého důvodu preferují respondenti hraní hazardních her na internetu je uvedeno v *grafu č. 17*. Na výběr byl ze třech předem daných možností a odpovědi „jiný“. Tuto možnost vybrali pouze dva respondenti, kdy oba uvedli, že důvod preference je ten, že nemusí nikam cestovat a mohou hrát hazardní hry z pohodlí domova či kdekoli prostřednictvím mobilního telefonu. Počet odpovědí pro ostatní možnosti byl velmi rovnoměrně rozložený.

Graf č. 17 – Důvod preference hraní hazardních her v on-line prostředí

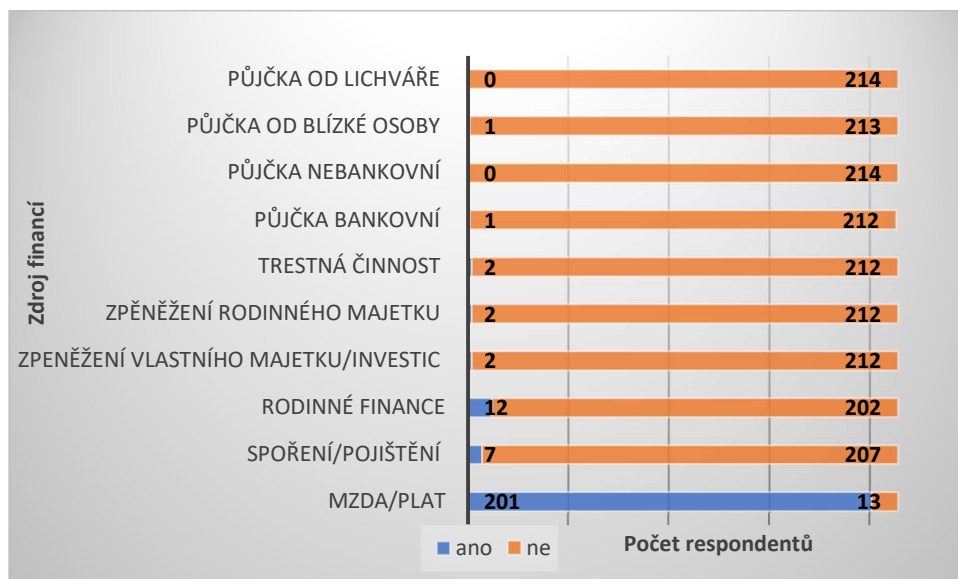

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaký je zdroj peněz Vámi vložených do hazardních her?**“

Zdroje financí, které respondenti vkládají do hazardních her je zobrazen v *grafu č. 18*. U této otázky byl možný výběr více odpovědí. Nejčastějším zdrojem vkladů do hazardních her je mzda či plat. Přesně 201 respondentů uvedlo tuto možnost. Naopak jako zdroj financí pro hazardní hry nikdo z dotazovaných nevybral možnost nebankovní půjčky a půjčky od lichváře. Zbývající možnosti odpovědi byly vybrány po jednotkách, rodinné finance vybralo 12 respondentů, z toho 4 byli studenti.

Graf č. 18 – Zdroj financí pro hraní hazardních her

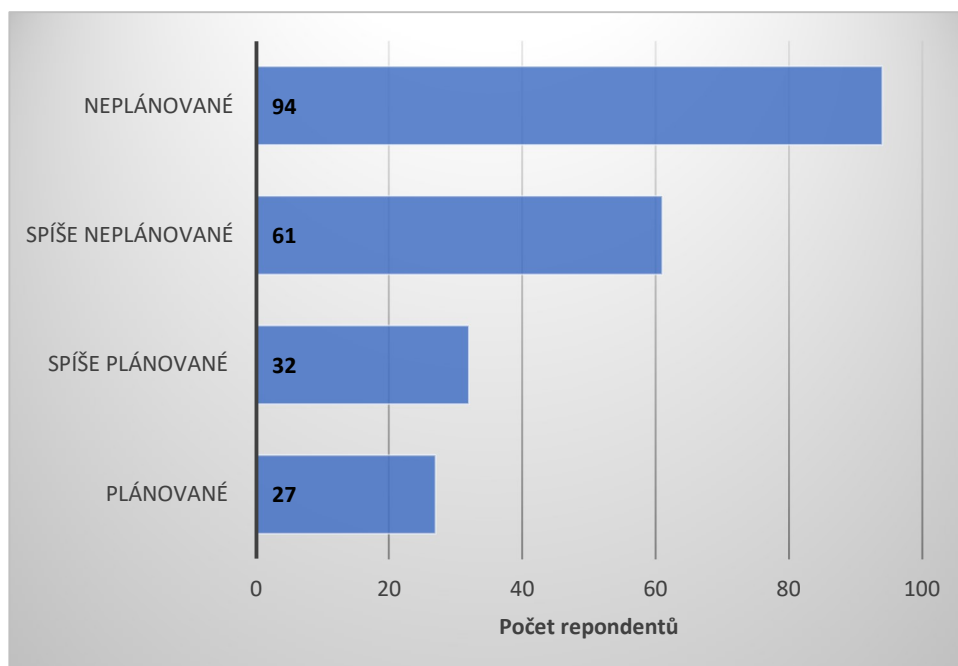

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Hraní hazardních her je u Vás plánované (pravidelné sázení, tombola na plese, pravidelná zábava s přáteli) nebo spíše neplánované (poddávající se okamžitým podnětům)?**“

V grafu č. 19 je vyobrazeno, jestli lidé hraní hazardních her spíše plánují či nikoli. K neplánovanému a spíše neplánovanému hraní se přiklání 155 dotazovaných, což je přes 70 %. Je možné tedy usoudit, že většina lidí hraje hazardní hry spíše spontánně.

Graf č. 19 – Spontánnost při hraní hazardních her

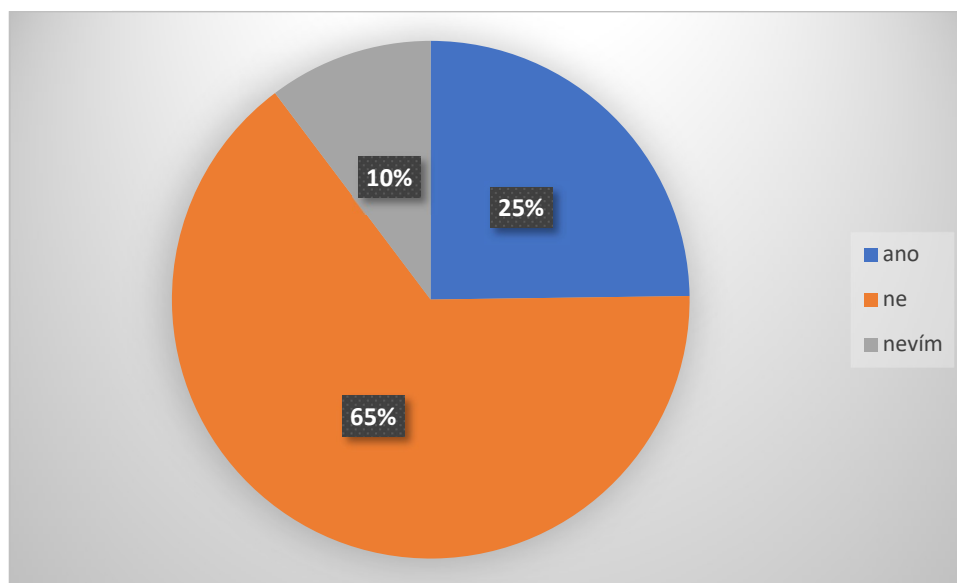

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Hrajete hazardní hry po požití alkoholu?**“

Jestli respondenti konzumují alkoholické nápoje před hraním hazardních her je uvedeno v *grafu č. 20*. 65 % respondentů odpovědělo, že alkohol před hraním hazardních her nekonzumuje. 10 % uvedlo, že neví, zda alkohol před hrou konzumuje a 25 %, což představuje 53 osob.

Graf č. 20 – Konzumace alkoholu před hraním hazardních her

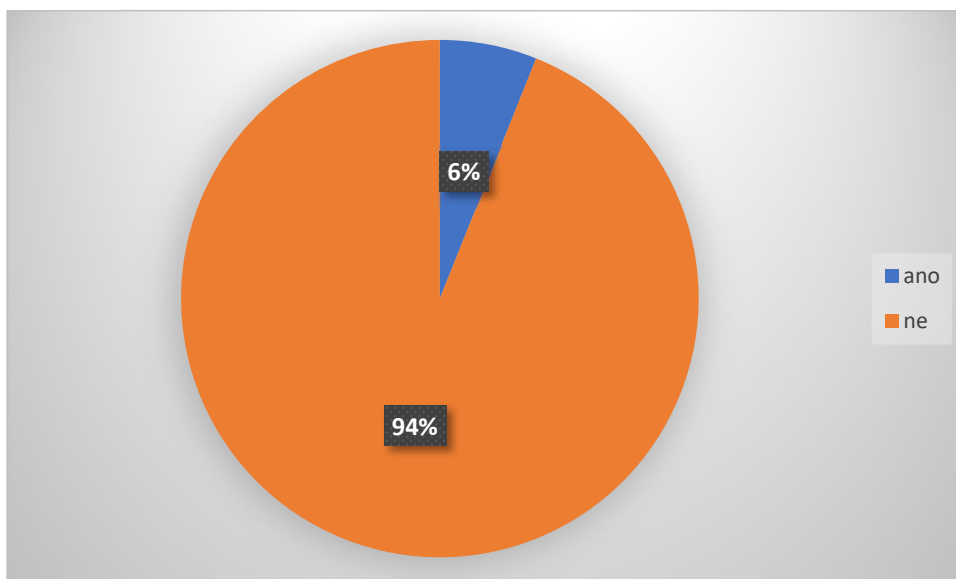

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Půjčil/a jste si někdy peníze kvůli hře?**“

Procento lidí, v rámci dotazníkového šetření, které si kvůli hraní hry půjčilo peníze je možné vidět v *grafu č. 21*. 94 % respondentů uvedlo, že si kvůli hraní peníze nepůjčilo, přesto 6 %, což je 13 osob, uvedlo, že si peníze kvůli hře půjčilo.

Graf č. 21 – Zadlužení kvůli hře

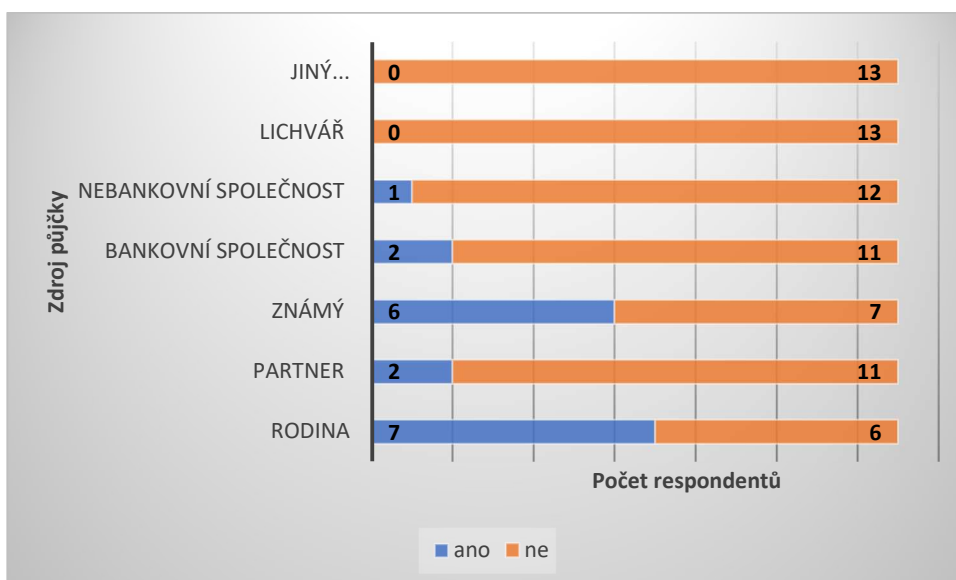

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jaký byl zdroj půjčených peněz?“

Na otázku, jaký byl zdroj půjčených peněz, odpovídali pouze dotazovaní, kteří uvedli, že si kvůli hře půjčili peníze. Odpovědi jsou zpracované v *grafu č. 22*. 3 lidé uvedli více než jednu odpověď. Nejčastějším zdrojem půjčených peněz je rodina a téměř ve stejném zastoupení známí dotazovaných.

Graf č. 22 – Zdroj půjčených peněz na hru

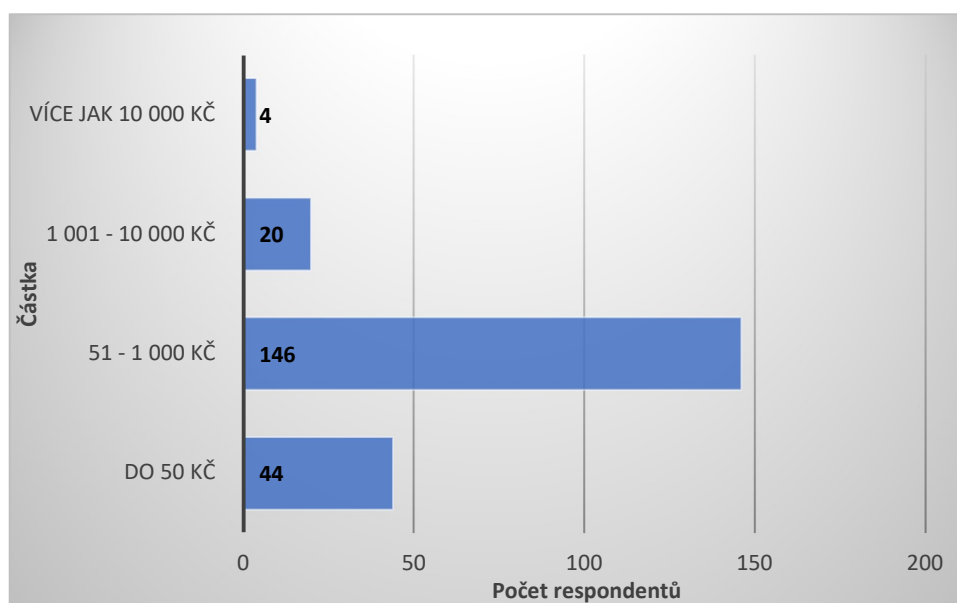

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jaká byla Vaše nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin?“

Jakou nejvyšší částku jsou respondenti, kteří někdy hráli či hrají hazardní hry, jsou ochotni vložit do hazardních her během jednoho dne, je možné vidět v *grafu č. 23*. Jako nejvyšší částku, kterou jsou ochotni dotazovaní vložit do hazardní her nejčastěji odpovídali, že částku 51 – 1 000 Kč. Celkem tuto možnost odpovědělo 146 osob, tedy 68 % respondentů. Nejméně respondentů, pouze 4, odpovědělo, že do hry jsou ochotni vložit během 24 hodin i více než 10 000 Kč.

Graf č. 23 – Nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin

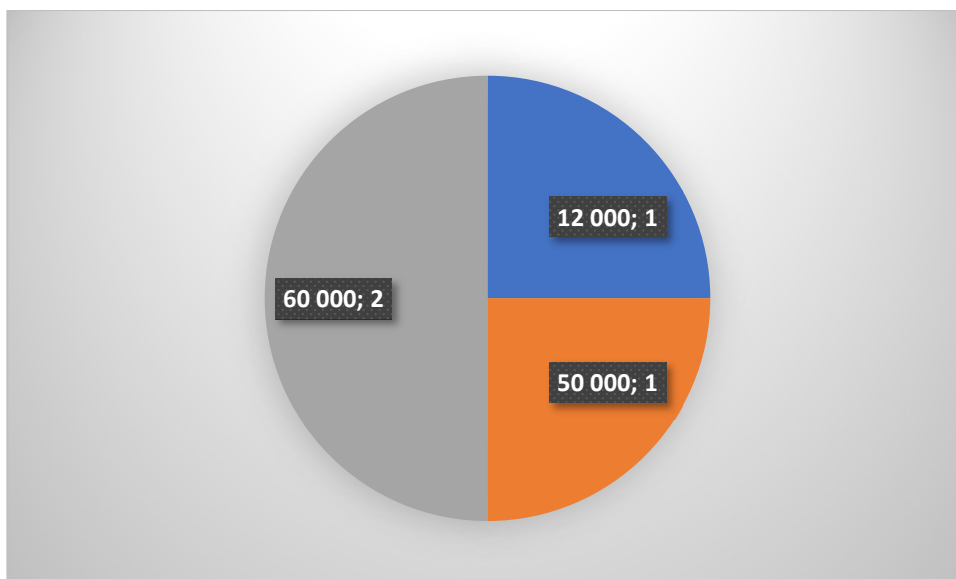

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Uveďte prosím nejvyšší částku v Kč, kterou jste kdy do hazardních her vložil/a během jednoho dne:“

Jakou maximální částku byly kdy ochotni do hry vložit ti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že jejich vklad převýšil částku 10 000 Kč je uvedeno v *grafu č. 24*. Na tuto otázku odpovídali pouze 4 respondenti, kde 2 z nich uvedli jako maximální částku vloženou do hry během 24 hodin 60 000 Kč, 1 respondent uvedl částku 12 000 Kč a 1 respondent vklad ve výši 50 00 Kč.

Graf č. 24 – Nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin při částce vyšší 10 000 Kč

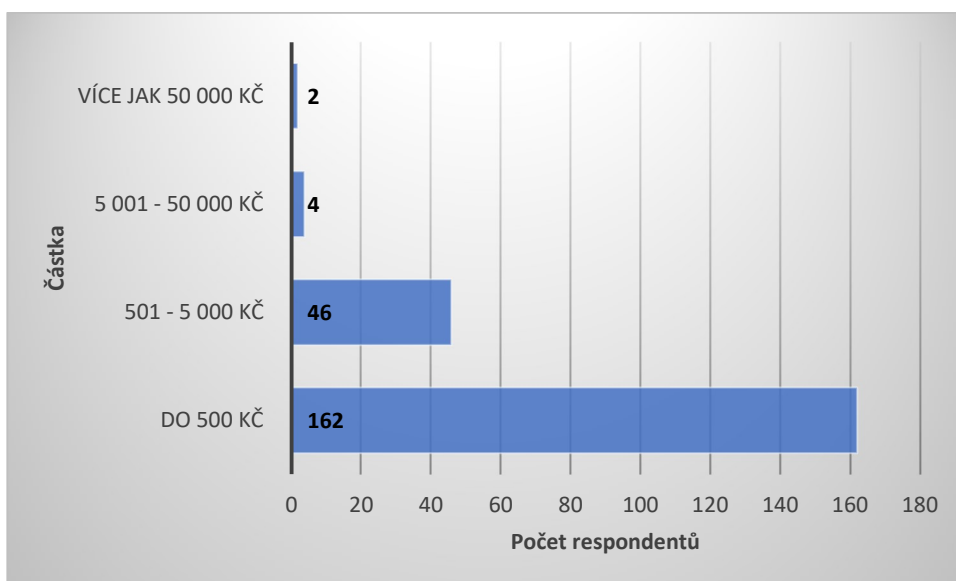

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Kolik peněz jste ochotni maximálně vložit do hazardní hry během jednoho měsíce?“

Nejčastější odpovědí na otázku, jakou maximální částku jsou ochotni respondenti vložit do hazardních her během jednoho měsíce, jak je možné vidět v grafu č. 25, byla možnost do 500 Kč za měsíc. Tuto možnost vybralo 162 respondentů, což je téměř 76 %. Více než 50 000 Kč jsou ochotni do hry vložit během jednoho měsíce pouze 2 respondenti.

Graf č. 25 – Maximální vložená částka do hazardních her během jednoho měsíce

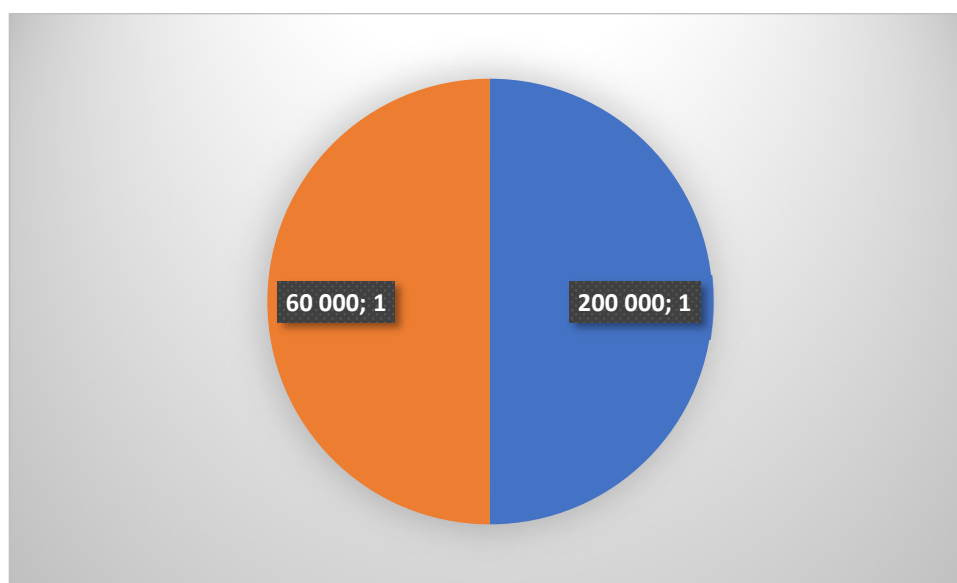

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Uved'te prosím nejvyšší částku v Kč, kterou jste kdy do hazardních her vložil/a během jednoho měsíce:“

Jak bylo uvedeno v předchozím grafu, částku nad 50 000 Kč měsíčně jsou do hry ochotni vložit pouze dva respondenti. V grafu č. 26 je možné vidět, že 1 respondent uvedl, že je ochotný do hry během jednoho měsíce vložit maximálně 200 000 Kč a 1 uvedl částku 60 000 Kč.

Graf č. 26 – Maximální vložená částka (v Kč) do hazardních her během jednoho měsíce při částce vyšší 50 000 Kč

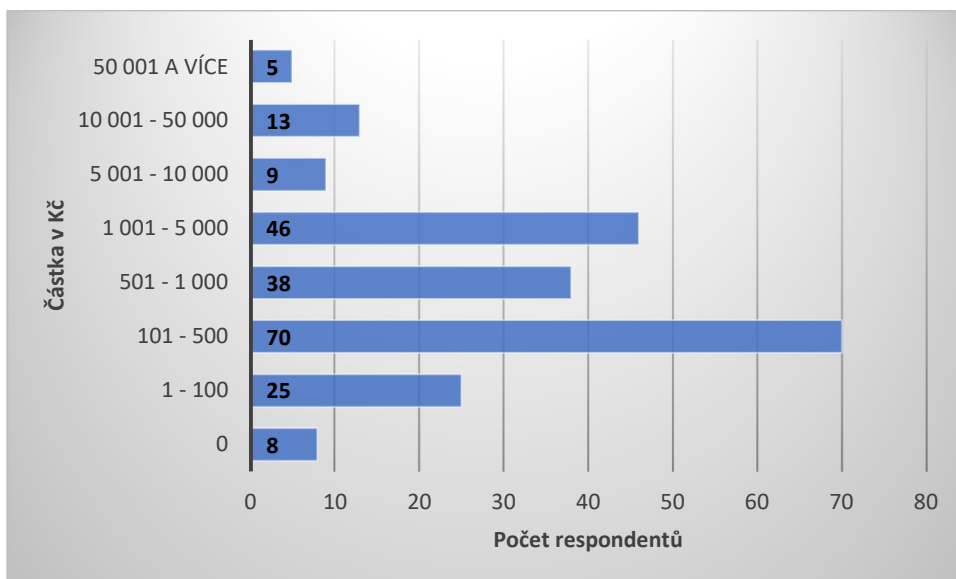

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jakou nejvyšší finanční částku jste kdy vyhrál/a v hazardní hře?“

Odpovědi na další otázku dotazníkového šetření jsou zpracovány v grafu č. 27. 8 dotazovaných, necelá 4 %, uvedlo, že nikdy v hazardní hře nevyhráli žádnou finanční částku. 62 % respondentů uvedlo výhru do výše 1 000 Kč, 34 % dotazovaných pak částku nad 1 000 Kč. Nejčtenější odpovědí bylo rozmezí 101–500 Kč, nejméně respondentů pak vybralo možnost 50 000 Kč a více, kdy nejvyšší uvedená výhra činila 750 000 Kč.

Graf č. 27 – Nejvyšší finanční výhra v hazardní hře

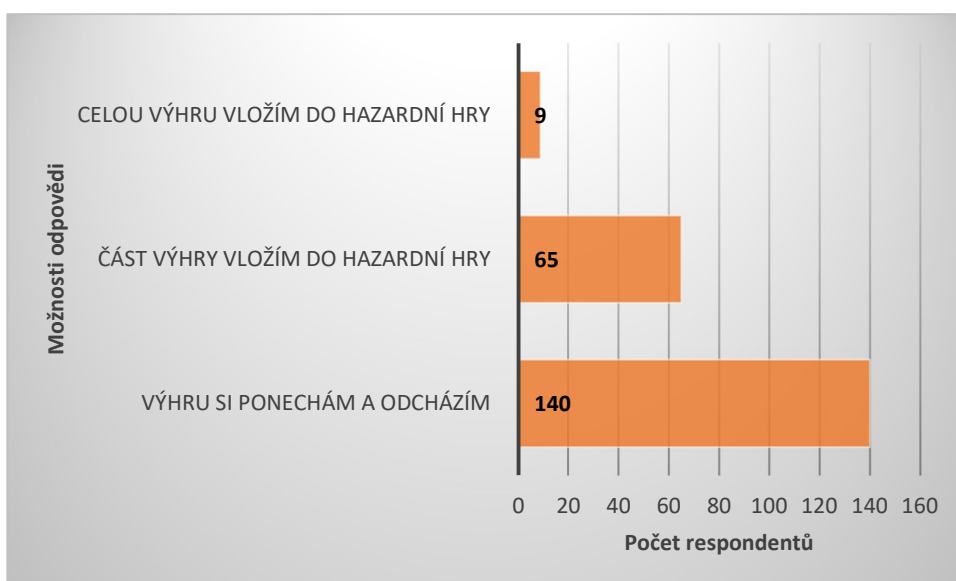

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Jak se většinou zachováte při výhře v hazardní hře?“

Jak se zachovají respondenti při výhře v hazardní hře je uvedeno v *grafu č. 28*. Nejvíce respondentů vybralo možnost, že si výhru ponechají a odcházejí. Tuto odpověď vybralo 140 respondentů, což je více než 65 %. Zhruba 30 % respondentů odpovědělo, že část výhry vloží zpět do hazardní hry, 9 dotazovaných (cca 4 %) uvedlo, že celou výhru vloží opět do hazardní hry.

Graf č. 28 – Chování respondentů při výhře v hazardních hře

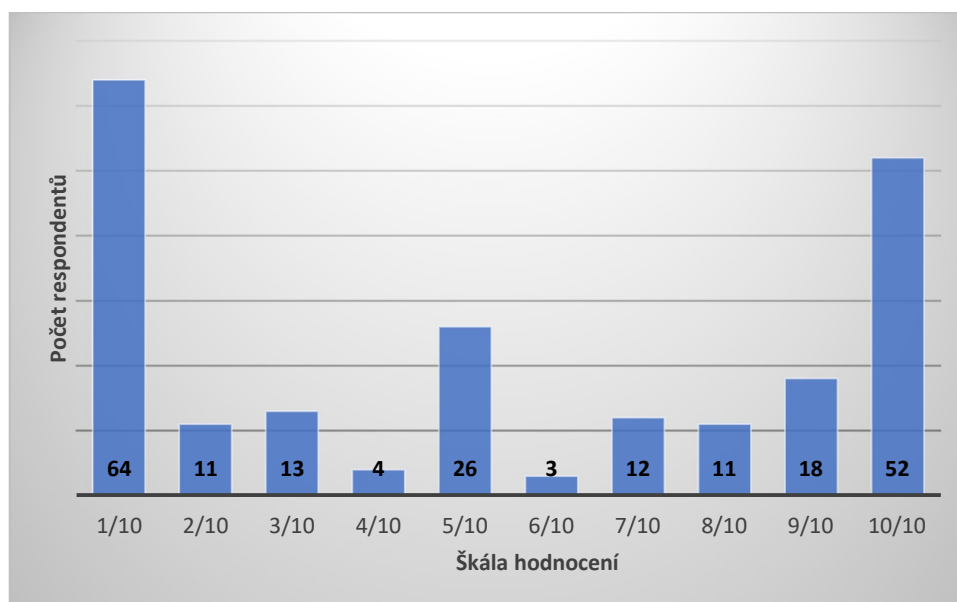

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Měl/a jste někdy při hraní hazardních her pocit, že byste měl/a s hrou přestat?**“

Na otázku, jestli měli respondenti někdy při hře pocit, že by měli s hrou raději přestat, bylo možné vybrat ze škály 1–10, kdy 1 označuje, že dotazovaný zcela jistě měl pocit, že by měl s hrou přestat a 10 značí, že nikdy neměl pocit, že by měl s hrou přestat. Jak respondenti odpovídali na tuto otázku bylo zpracováno do *grafu č. 29*. Nejčastější odpovědí bylo 1/10, téměř 30 % respondentů mělo někdy při hraní hazardních her pocit, že by s hrou měli přestat, naopak 10/10, což je jednoznačné popření pocitu, že by s hrou měl dotyčný přestat, označilo kolem 24 % respondentů.

Graf č. 29 – Pocit pro ukončení hraní hazardní hry

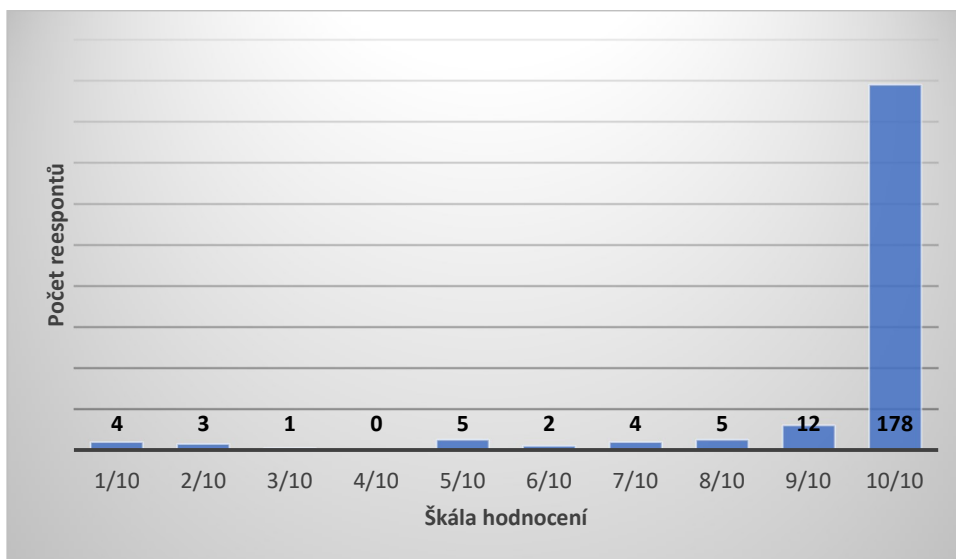

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Myslíte si o sobě, že jste závislý/á na hazardu?**“

Pocit, zda jsou respondenti závislí na hazardním hraní hodnotili respondenti také dle škály 1-10, kdy 1/10 znamená, že si respondent o sobě myslí, že je závislý, 10/10 pak neguje pocit závislosti na hazardním hraní. Jak je možné vidět v *grafu č. 30*. Jednoznačně neguje svou závislost na hazardu 178 respondentů, což je 83 %. Naopak 4 respondenti si o sobě myslí, že jsou rozhodně závislí.

Graf č. 30 – Pocit závislosti na hazardu

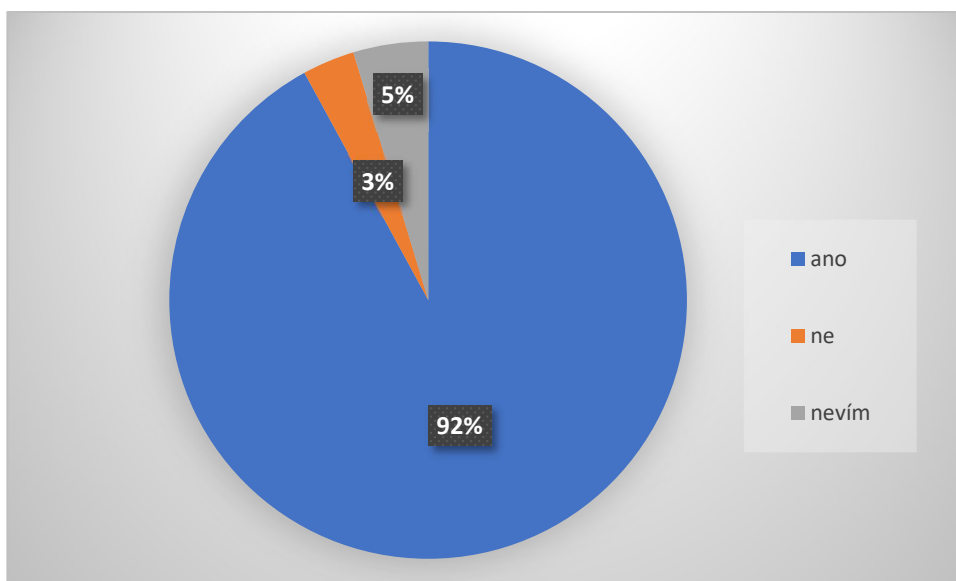

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Míváte během hry přehled o objemu peněz vloženého do hry?“

Na otázku, zda respondenti mají přehled během hry o objemu vkladů do hry, odpovědělo 92 % dotazovaných, že přehled o objemu vkladů má, jak je uvedeno v grafu č. 31. Pouze 3 % odpověděla, že přehled nemá a 5 % respondentů neví, zda má přehled o objemu peněz, které do hry vkládá.

Graf č. 31 – Přehled o objemu peněz vloženého do hry

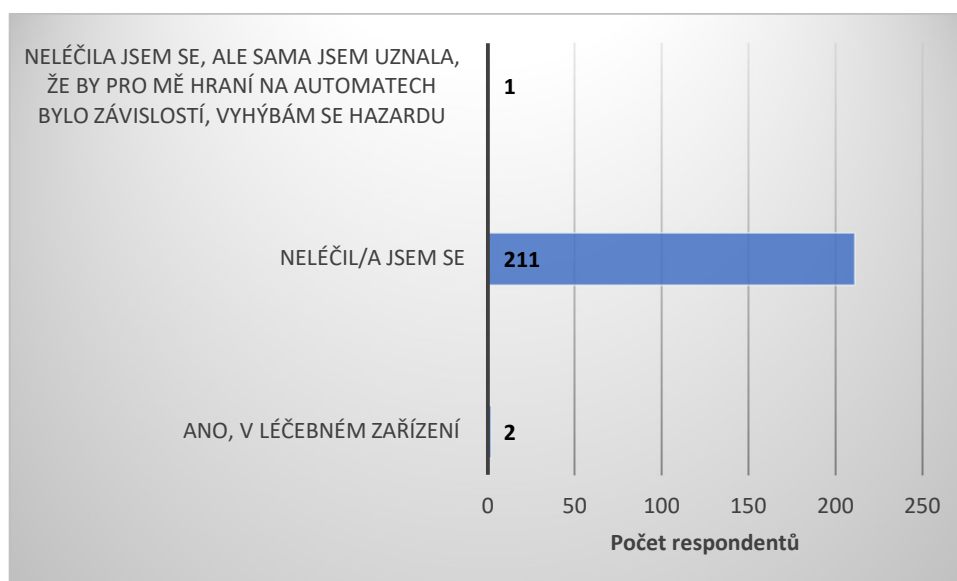

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Léčil/a jste/Léčíte se ze závislosti na hazardním hraní?**“

Kolik respondentů absolvovalo či neabsolvovalo léčbu ze závislosti na hazardních hrách je uvedeno v *grafu č. 32*. Léčbu ze závislosti na hazardních hrách absolvovali pouze 2 respondenti (což je pouze necelé 1 %), 1 respondent (jedná se o ženu) uvedl v možnosti jiné odpovědi, že se neléčila, ale sama uznala, že by pro ni hraní na automatech bylo závislostí, tak se hazardu raději vyhýbá.

Graf č. 32 – Léčení ze závislosti na hazardu

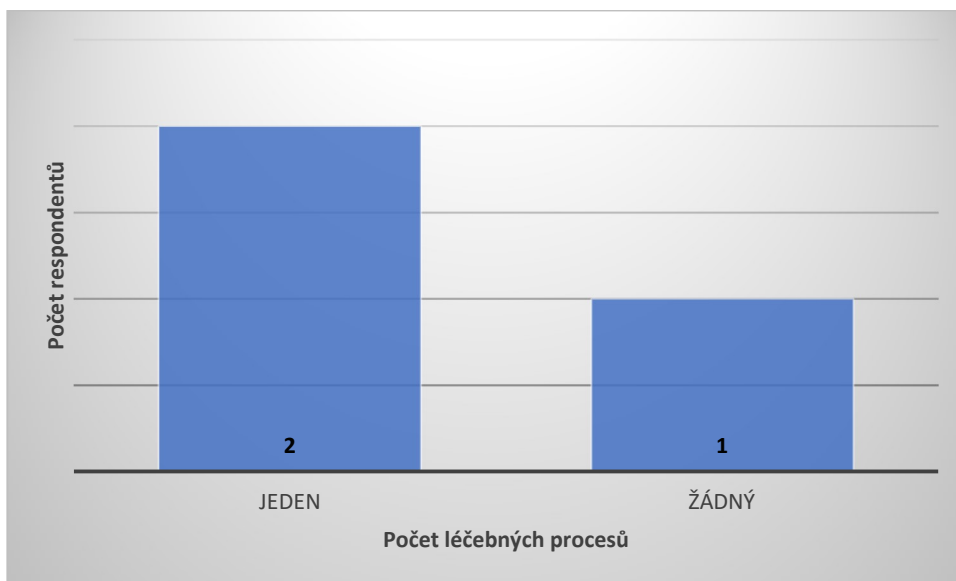

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Kolik léčebných procesů jste absolvoval/a?**“

V *grafu č. 33* je uvedený počet léčebných procesů, které léčení respondenti absolvovali. Oba z léčených respondentů uvedli, že absolvovali 1 léčbu. 1 respondent u možnosti žádný je žena, která v předchozí otázce a v *grafu č. 32* uvedla jinou možnost, kdy sama uznala, že by pro ni hra na automatech závislostí byla, tak se raději hazardu vyhýbá.

Graf č. 33 – Počet absolvovaných léčebných procesů

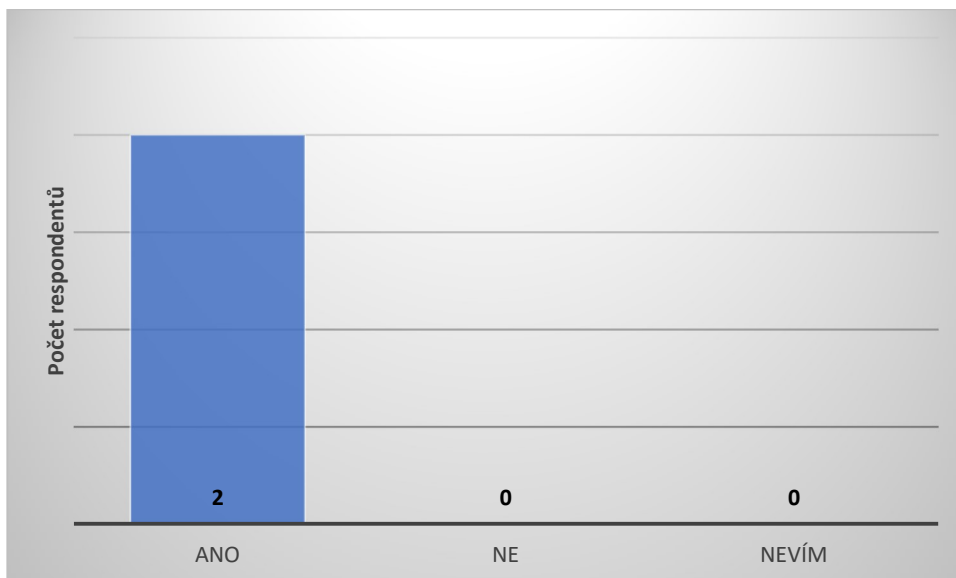

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Byly léčebné procesy úspěšné?“

Respondenti, kteří uvedli absolvování léčebného procesu ze závislosti na hazardních hrách, oba uvedli, že léčba byla úspěšná, jak je možné vidět v grafu č. 34.

Graf č. 34 – Úspěšnost léčebných procesů

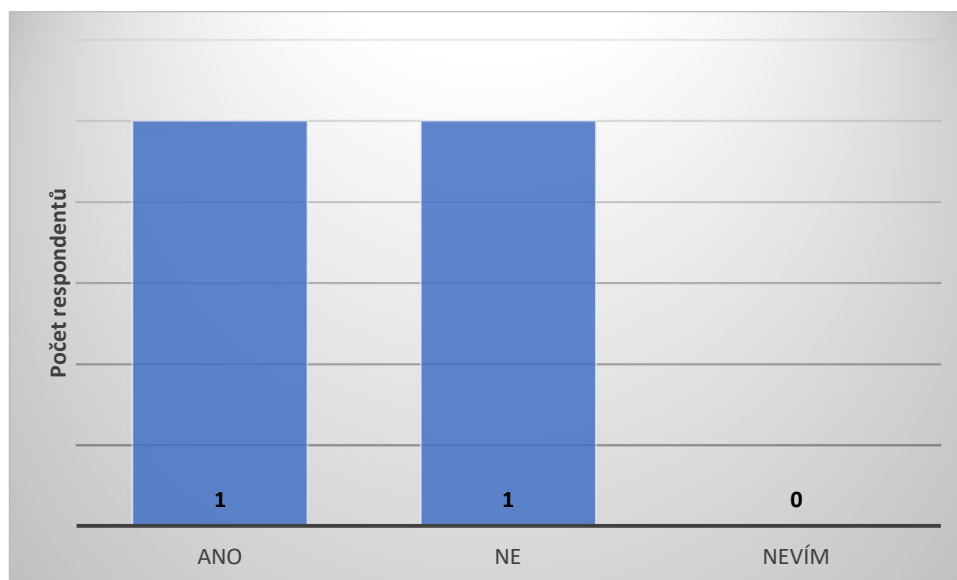

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: **„Došlo k narušení Vašich vztahů s rodinou či přáteli kvůli hraní hazardních her?“**

Jestli došlo k narušení vztahů s rodinou či přáteli kvůli hraní hazardních her u léčených hráčů je uvedeno v *grafu č. 35*. U 1 z léčených respondentů došlo k narušení vztahů s rodinou či přáteli u 1 zůstaly vztahy nenarušeny.

Graf č. 35 – Narušení sociálních vztahů v důsledku hraní hazardních her

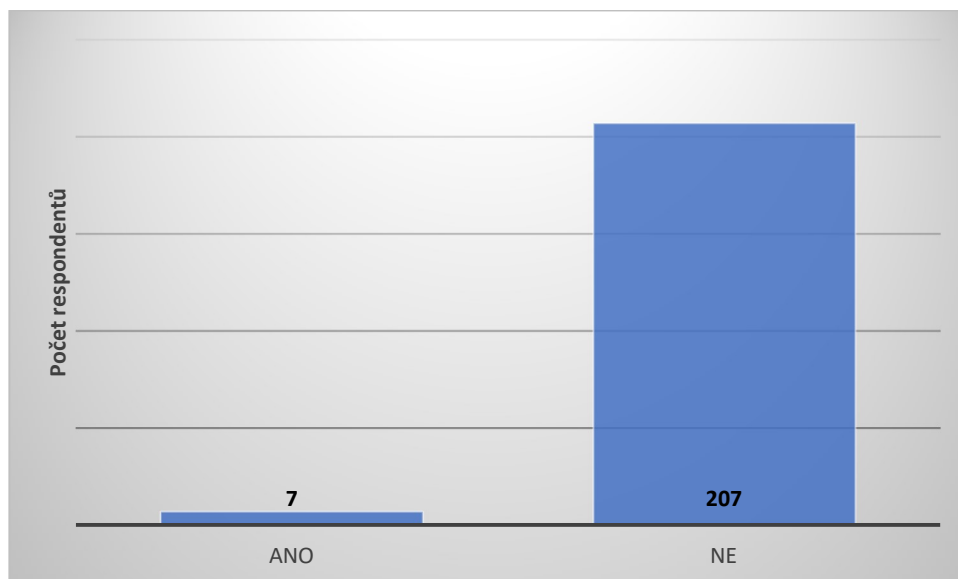

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: **„Dostal/a jste se kvůli hazardním hrám do dluhů?“**

Jak dotazovaní odpovídali na otázku, jestli se zadlužili v důsledku hraní hazardních her je zpracováno v *grafu č. 36*. 207 respondentů uvedlo, že se v důsledku hazardních her nezadlužili, 7, cca 3 %, respondentů však odpovědělo, že u nich k zadlužení v důsledku hraní hazardních her došlo.

Graf č. 36 – Zadlužení v důsledku hazardních her

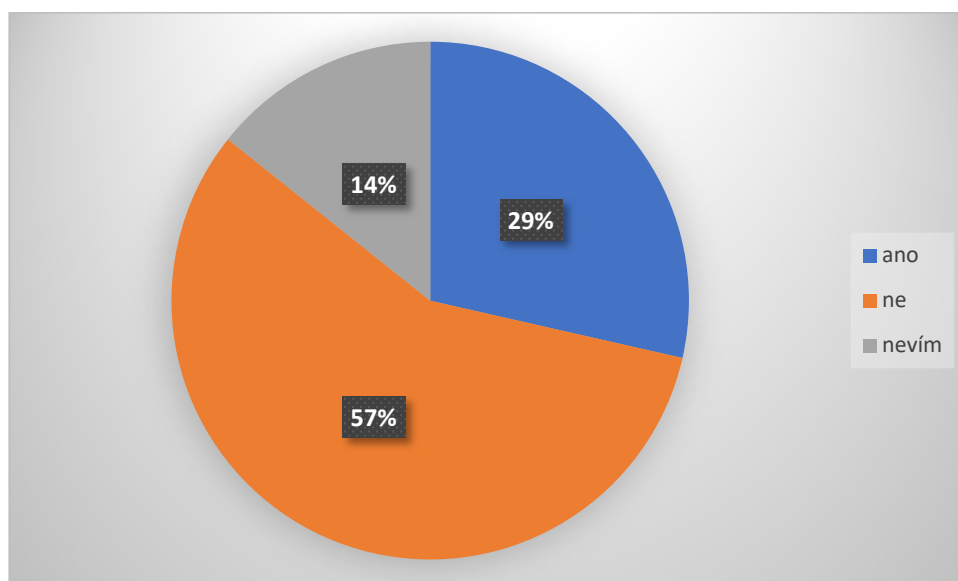

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Zvládl/a jste/Zvládáte dluhy splácet sám/sama?“

Na otázky týkající se zadlužení odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že u nich k zadlužení došlo v důsledku hazardního hraní. V grafu č. 37 je možné vidět, že 54 % respondentů zadlužených v důsledku hraní hazardních her nebylo schopných či není v jejich možnostech splácet dluhy bez pomoci někoho dalšího. 29 %, což jsou 2 respondenti, uvedli, že jsou nebo byli schopni splácet své dluhy bez pomoci někoho dalšího a 1 respondent neví, jestli je schopný své dluhy v důsledku hraní hazardních her splácet sám.

Graf č. 37 – Samostatnost při splácení dluhů

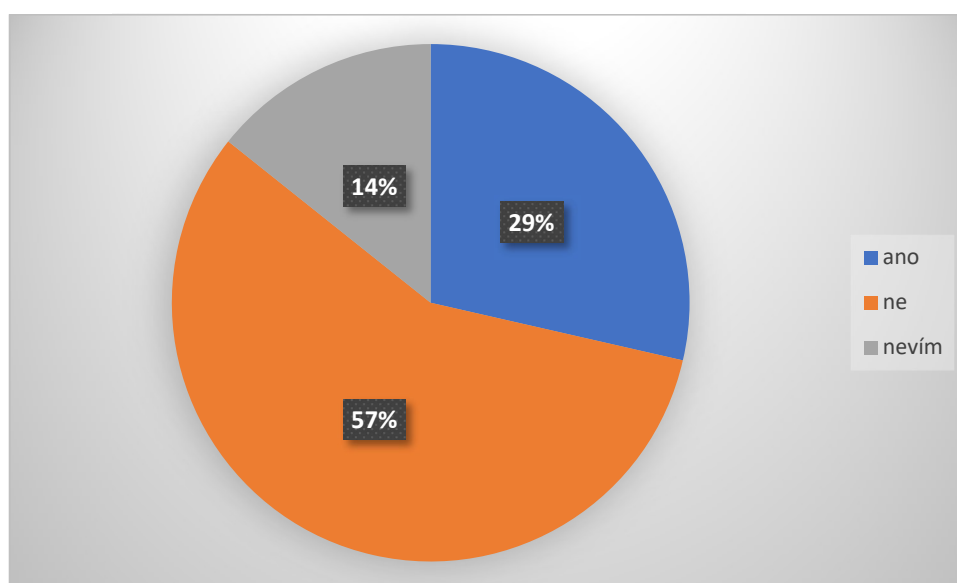

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Dostal/a jste se kvůli dluhům spojených s hazardem do osobního bankrotu (oddlužení, insolvence)?**“

V *grafu č. 38* jsou uvedeny odpovědi zadlužených hráčů hazardních her, na otázku týkající se insolvence (osobního bankrotu). 2 respondenti ze 7 zadlužených uvedli, že se do insolvence v důsledku hraní hazardních her a následného zadlužení dostali. 4 dotazování se se do osobního bankrotu nedostali, 1 respondent uvedl, že neví.

Graf č. 38 – Insolvence v důsledku hraní hazardních her

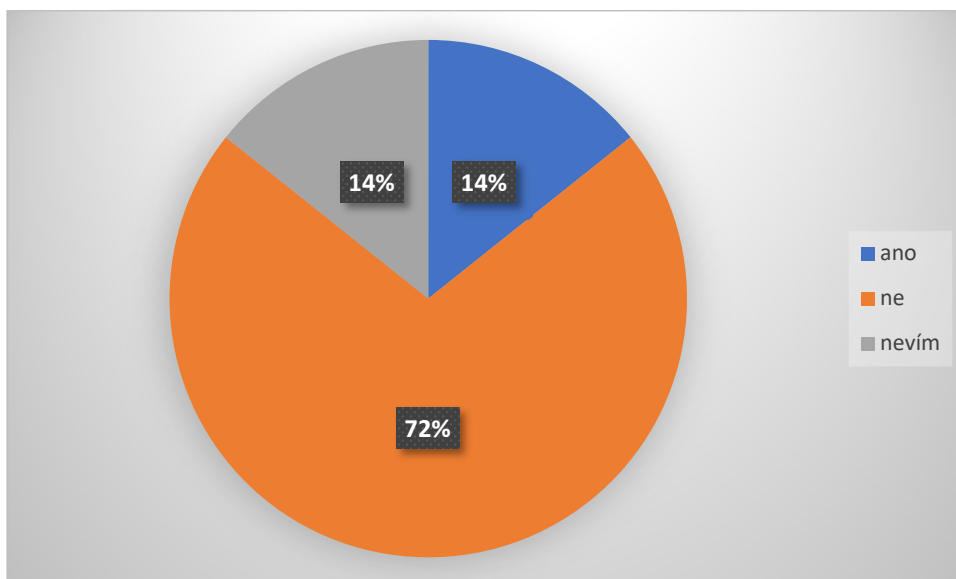

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Máte exekuci kvůli dluhům spojených s hazardem?**“

V *grafu č. 39* jsou zpracovány odpovědi na otázku, jestli jsou respondenti zadlužení v důsledku hraní hazardních her v exekuci. 5 dotazovaných odpovědělo, že ne, 1 neví a 1 respondent uvedl, že se do exekuce v důsledku hraní hazardních her dostal a v doplňující otázce odpověděl, že se dostal do 2 exekucí.

Graf č. 39 – Exekuce v důsledku hraní hazardních her

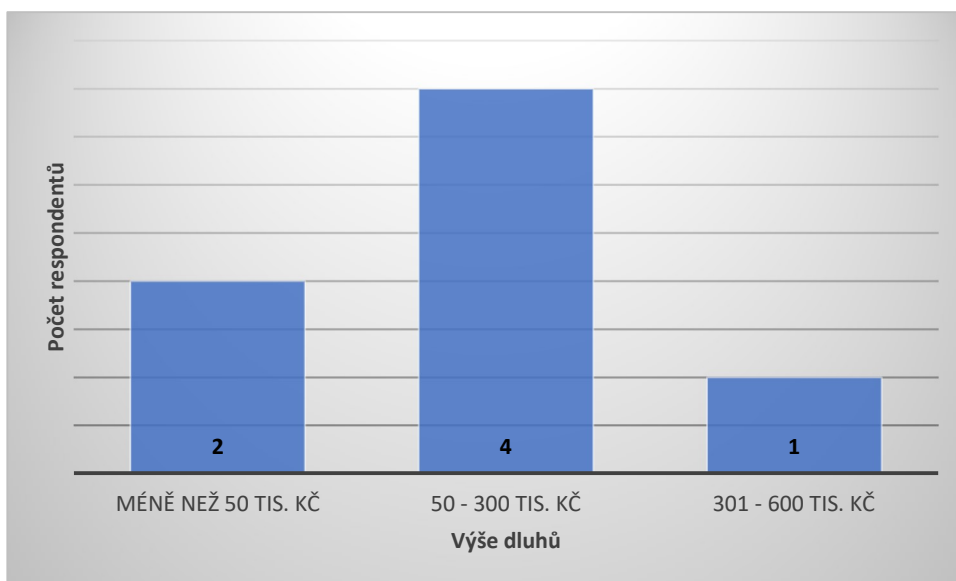

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Jaká je celková výše všech Vašich dluhů v souvislosti s hraním hazardních her?**“

Jaká je celková výše dluhů zadlužených respondentů v důsledku hraní hazardních her je zpracováno do *grafu č. 40*. Nejvíce respondentů, 57 %, vybralo možnost 50-300 tis. Kč. 2 respondenti, 29 % uvedlo že výše jejich dluhů v důsledku hazardních her nepřekračuje 50 tis. Kč a 1 respondent, 14 %, uvedl, že jeho dluhy se pohybují v rozmezí 301-600 tis. Kč.

Graf č. 40 – Výše dluhů v souvislosti s hazardním hraním

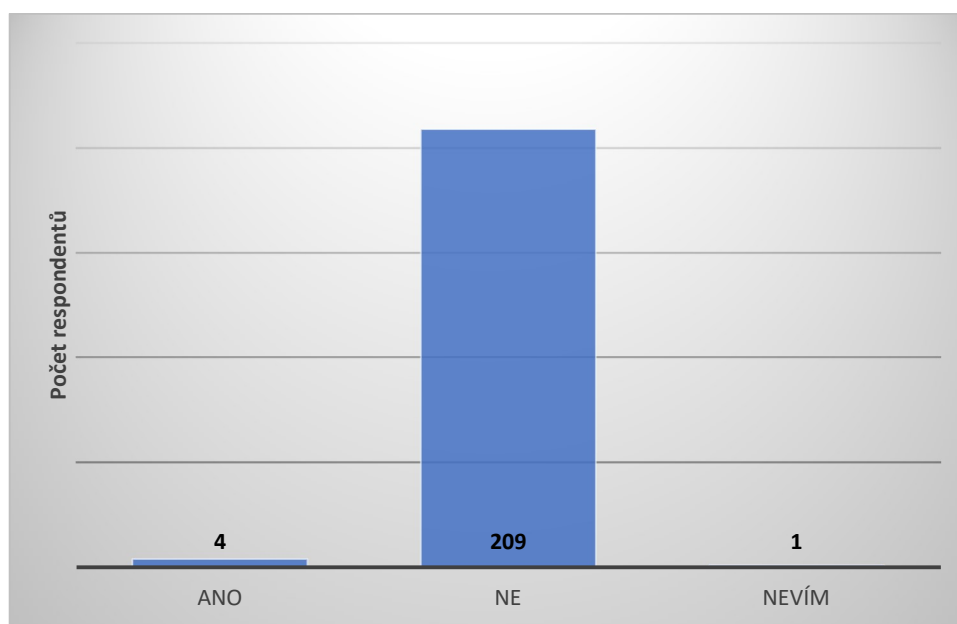

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Přišel/Přišla jste o zaměstnání v důsledku hazardních her?**“

Ke ztrátě zaměstnání v důsledku hraní hazardních her došlo u 4 (necelá 2 %) respondentů, jak je možné vidět v *grafu č. 41*. 1 respondent vybral odpověď „nevím“ a zbylých 209 respondentů uvedlo, že u nich ke ztrátě zaměstnání v důsledku hazardních her nedošlo.

Graf č. 41 – Ztráta zaměstnání v souvislosti s hazardním hraním

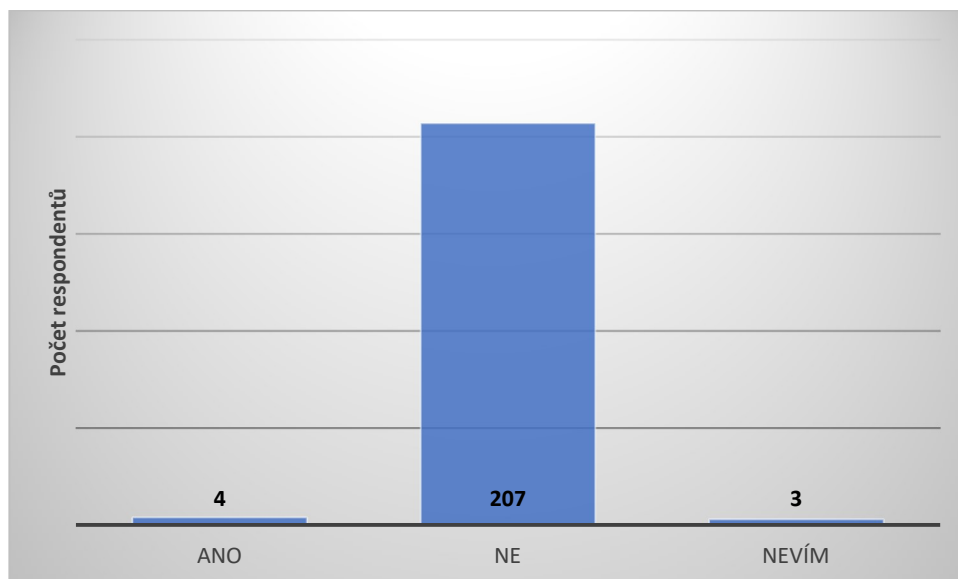

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Měl/a jste/Máte zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr kvůli hraní hazardních her?**“

Četnost jednotlivých odpovědí na otázku, zda hráči hazardních her mají či měli zaměstnání mimo pracovní poměr kvůli hraní hazardních her je uvedena v *grafu č. 42*. 4 respondenti uvedli, že měli či mají v důsledku hazardních her ještě zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr, 3 dotazovaní uvedli, že neví a zbylých 207 respondentů uvedlo, že nemají ani neměli zaměstnání mimo pracovní poměr v důsledku hraní hazardních her.

Graf č. 42 – Zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr v souvislosti s hazardním hraním

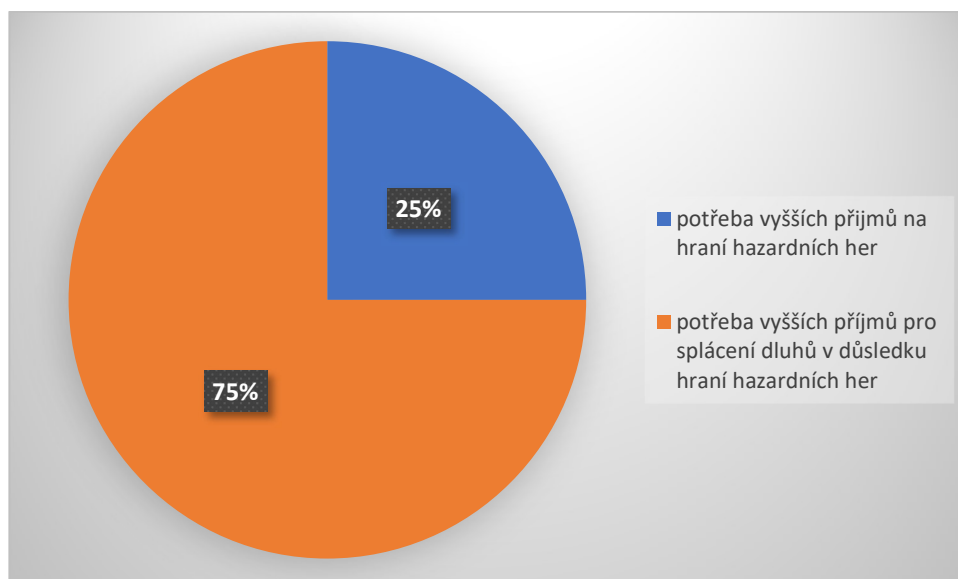

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Pokud ano, z jakého důvodu?“

Z jakého důvodu měli či mají respondenti zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr je uvedeno v grafu č. 43. 75 %, 3 respondenti uvedli, že z důvodu potřeby vyšších příjmů pro splácení dluhů, které mají či měli v důsledku hraní hazardních her. 25 %, což je pouze 1 respondent, uvedl jako důvod potřebu vyšších příjmů pro hraní hazardních her.

Graf č. 43 – Důvod pro zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr v souvislosti s hazardním hraním

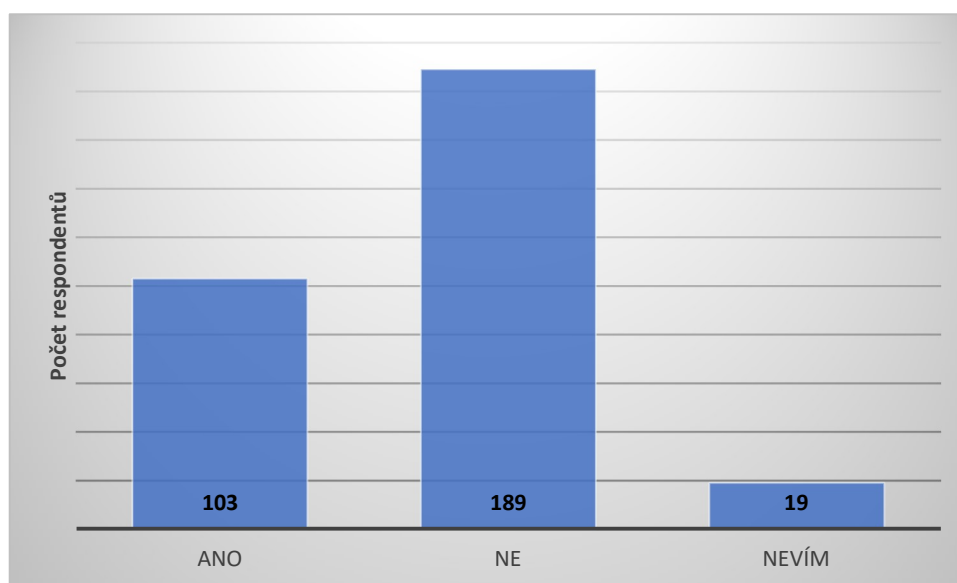

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Máte ve své blízkosti někoho, kdo má/měl problémy s hraním hazardních her?**“

Na otázku, zda mají dotazovaní ve své blízkosti někoho, kdo má nebo měl problémy s hraním hazardních her, odpovídalo všech 311 respondentů. Jak je možné vidět v *grafu č. 44*, 103 dotazovaných, 33 %, odpovědělo, že ve své blízkosti má či měl někoho, kdo má či měl problémy s hazardním hraním, 189 lidí odpovědělo, že nikoho takového ve své blízkosti nemá a 19 respondentů neví, zda ve svém okolí má někoho, kdo má či měl problémy s hazardním hraním.

Graf č. 44 – Problémy s hazardním hraním u lidí v okolí

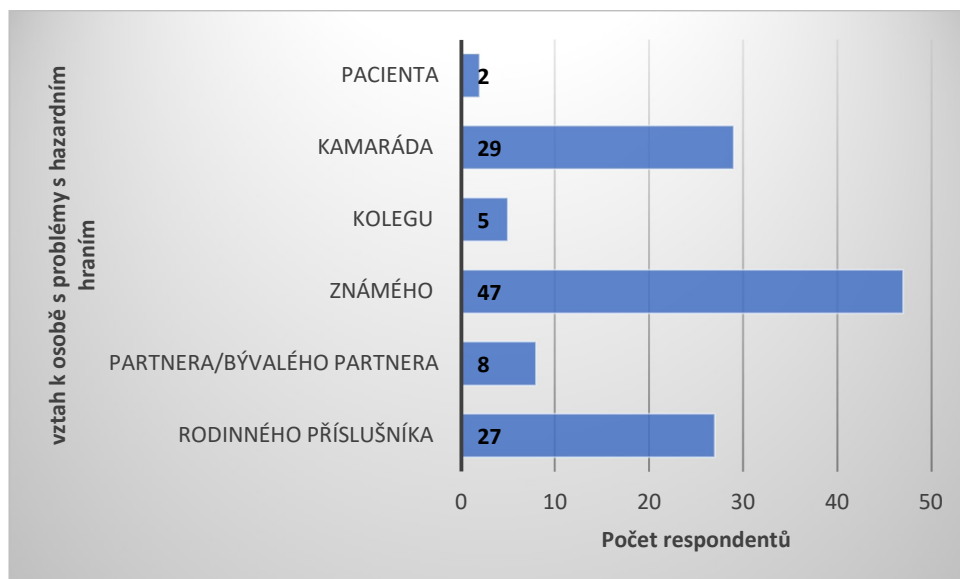

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „**Pokud ano, jedná se o:**“

Ti, kteří odpověděli v předchozí otázce, že znají či mají ve své blízkosti někoho, kdo má či měl problémy s hazardním hraním, dále odpovídali na otázku, o jakou osobou v jejich blízkosti se jedná a výsledky této otázky jsou uvedeny v *grafu č. 45*. Nejčastější osobou, která má či měla problémy s hazardním hraním a je z blízkého prostředí respondentů, jsou jejich známí. Tuto odpověď vybralo 47 respondentů, což je více než 45 %. 29 dotazovaných odpovědělo, že osobou v jejich blízkosti, která má či měla problémy s hazardním hraním je jejich kamarád, 27 dotazovaných uvedlo, že jejich rodinný příslušník má či měl problémy s hazardním hraním a 8 respondentů uvedlo, že jejich bývalý či současný partner měl či má problémy s hraním hazardních her.

Graf č. 45 – Osoby, které mají v okolí respondentů problémy s hazardním hraním

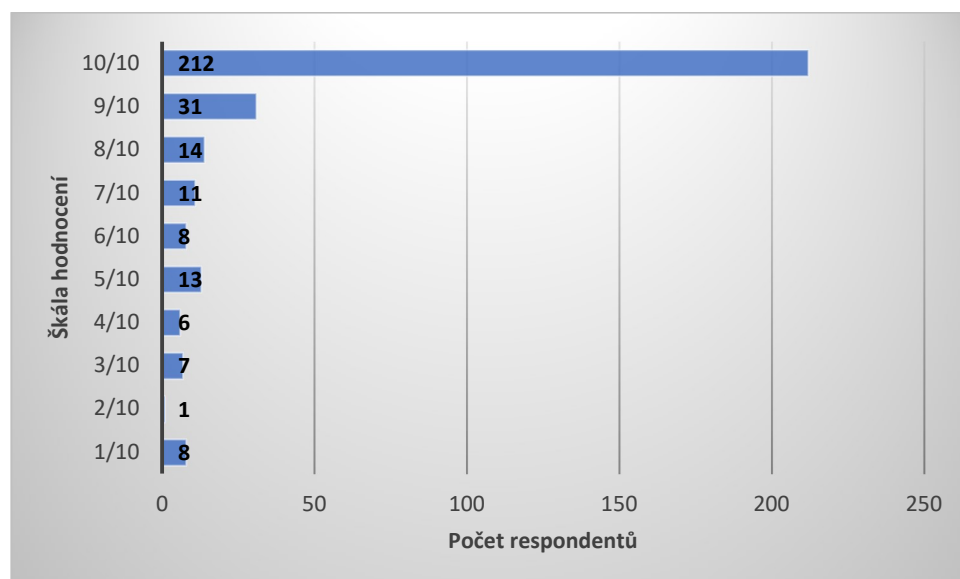

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Pocit’ujete závislost na alkoholu?“

Cílem otázky, která je vyhodnocená v *grafu č. 46*, byl zjistit, zda respondenti, ať už hrají či nehrají hazardní hry, pocit’ují závislost na alkoholu. U této otázky respondenti vybírali ze škály 1-10, kdy 1 označuje jednoznačnou závislost na alkoholu a 10 rozhodně popírá závislost na alkoholu. Nejvíce respondentů jednoznačně neguje závislost na alkoholu, celkem 212 osob, což je 68 % ze všech respondentů. 8 (necelá 3 %) respondentů uvádí, že je rozhodně závislých na alkoholu. Necelých 9 % respondentů vybralo hodnotu 2-5. Přes 20 % respondentů pak hodnoty 6-9.

Graf č. 46 – Závislost na alkoholu

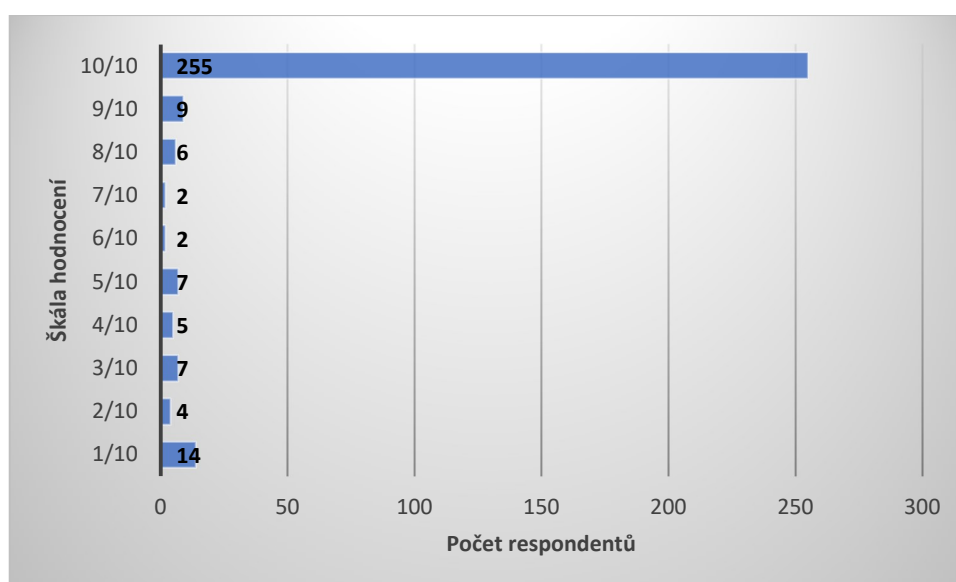

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: **„Pocitujete závislost na návykových látkách mimo alkohol?“**

V grafu č. 47 je uvedeno, zda respondenti hrající i nehrající hazardní hry, pocítují závislost na návykových látkách kromě alkoholu. U této otázky respondenti vybírali opět ze škály 1-10. 1 označuje závislost na návykových látkách a 10 neguje závislost na návykových látkách. Nejčetnější odpovědí je 10/10, kdy 255 respondentů jednoznačně neguje závislost na návykových látkách. V procentuální hodnotě je to 82 % dotazovaných. 14 respondentů (necelých 5 %) odpovědělo hodnotu 1/10, což je jednoznačná závislost na návykových látkách mimo alkohol.

Graf č. 47 – Závislost na návykových látkách mimo alkohol

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

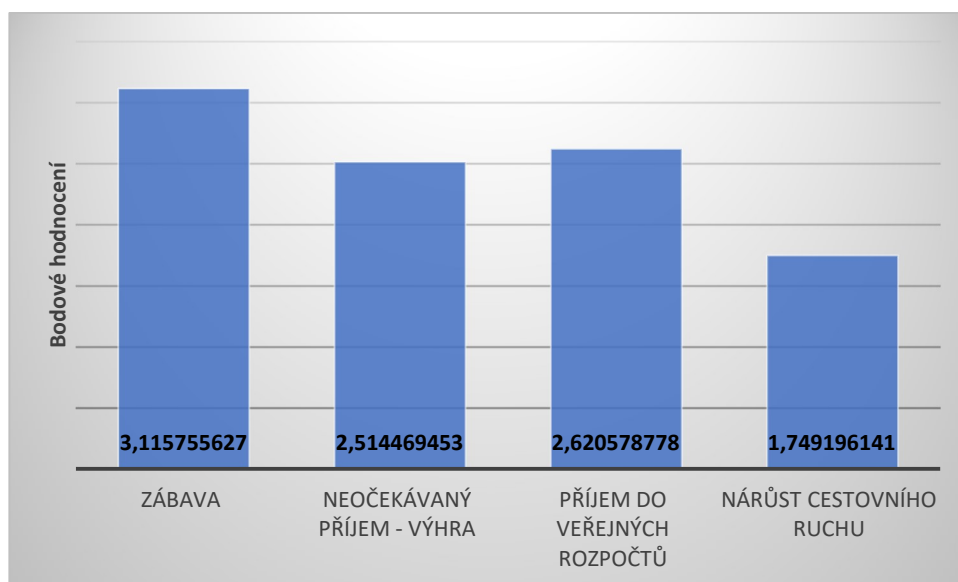
Dotazníkové šetření obsahovalo 4 otázky, u kterých respondenti měnili pořadí u vybraných pozitivních či negativních sociálních a ekonomických důsledků hazardních podle vlivu na společnost dle jejich názoru. Odpovědi na tyto otázky byly zpracovány na základě bodového hodnocení do grafu 48-51 a detailněji okomentovány níže.

Vyhodnocení otázky: **„Seřad'te vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky hazardních her od nejvíce přínosného po nejméně přínosný pro společnost: (1. - největší přínos pro společnost, 4. - nejmenší přínos pro společnost)“**

V grafu č. 48 jsou zobrazené odpovědi, jaké jsou dle názoru respondentů nejvíce a nejméně přínosné vybrané sociální a ekonomické důsledky hazardních her pro společnost včetně průměrného bodového hodnocení konkrétního důsledku. Jako nejvíce přínosný

důsledek hazardních her pro společnost považují respondenti především zábavu, kterou hazardní hry přinášejí. Jako druhý nejvíce přínosný pokládají příjem do veřejných rozpočtů, dále neočekávaný příjem – výhru a jako nejméně přínosný důsledek hazardních her pro společnost považují respondenti nárůst cestovního ruchu.

Graf č. 48 – Vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na společnost

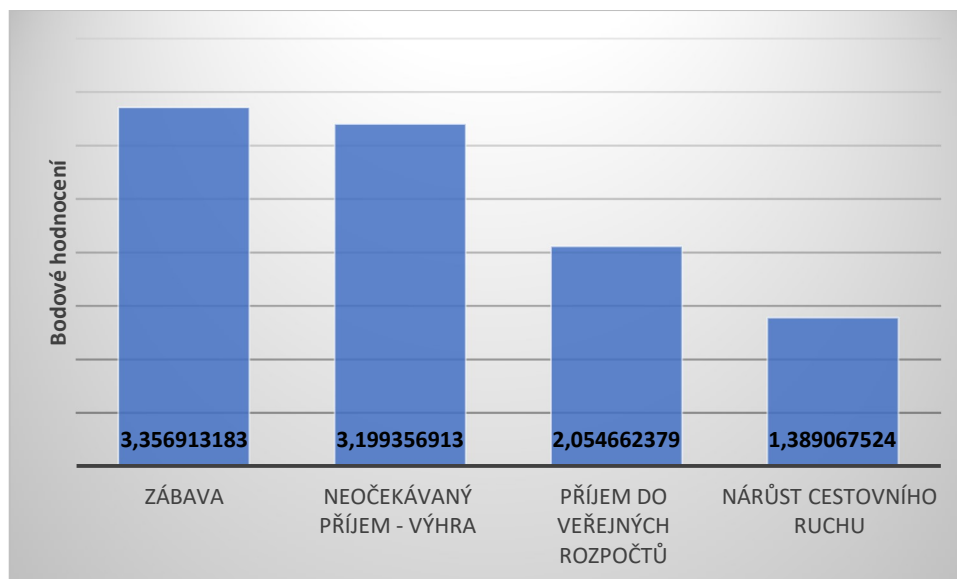

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Seřad'te vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky hazardních her od nejvíce přínosného po nejméně přínosný pro domácnosti: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - největší přínos pro domácnosti, 4. - nejmenší přínos pro domácnosti)“

Do grafu č. 49 je zpracován výběr, jak respondenti seřadili pozitivní sociální a ekonomické důsledky hazardních her dle přínosu pro domácnosti, od nejvíce přínosného důsledku po nejméně přínosný. Nejvíce přínosný pozitivní dopad hazardních her pro domácnosti dle respondentů je zábava, kterou hry přináší, dále neočekávaný příjem ve formě výhry, jakožto příjem do rozpočtů domácností, následně příjem do veřejných rozpočtů a jako poslední v pořadí dopadl nárůst cestovního ruchu.

Graf č. 49 – Vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na domácnosti

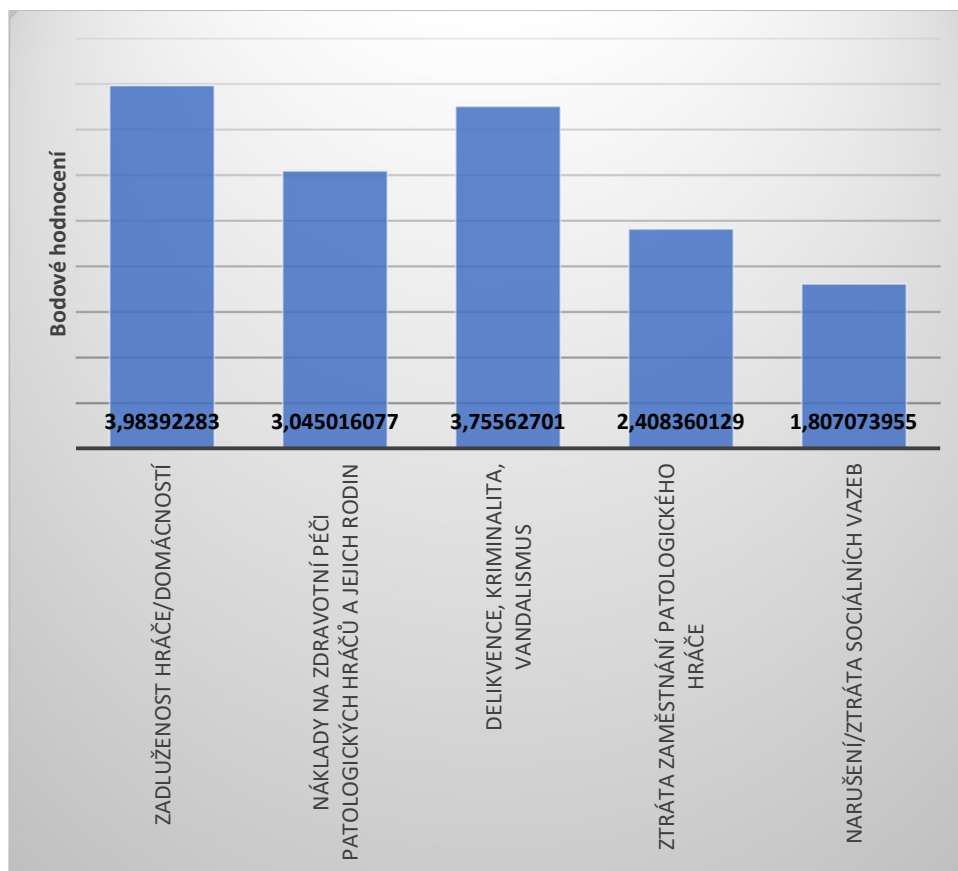

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Seřad’te vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky hazardních her podle toho, který má nejvíce negativní dopad na společnost: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - nejvíce negativní dopad na společnost, 5. - nejméně negativní dopad na společnost)“

Výsledky odpovědí dle bodového hodnocení vybraných negativních sociálních a ekonomických dopadů hazardních her, od nejvíce negativního po nejméně negativní dopad na společnost dle názoru respondentů, je uvedeno v grafu č. 50. Za nejvíce negativní dopad pro společnost považují respondenti zadluženost hráčů/domácností, hned za tímto dopadem je v pořadí delikvence, kriminalita a vandalismus. Za nejméně negativní z vybraných negativních dopadů respondenti pokládají nerušení či ztrátu sociálních vazeb.

Graf č. 50 – Vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na společnost

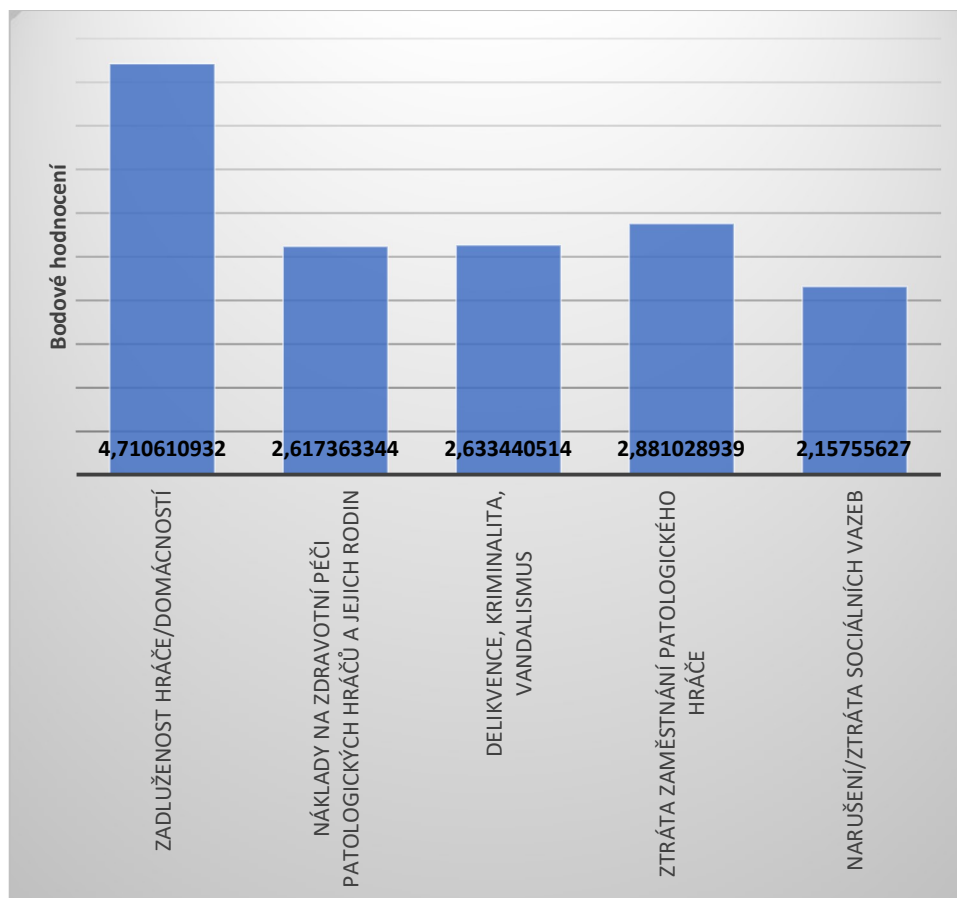

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

Vyhodnocení otázky: „Seřad'te vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky hazardních her podle toho, který má nejvíce negativní dopad na domácnosti: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - nejvíce negativní dopad na domácnosti, 5. - nejméně negativní dopad na domácnosti)“

Jak seřadili respondenti vybrané negativní sociální a ekonomické dopady hazardních her, od nejvíce negativního po nejméně negativní pro domácnosti, je uvedeno v grafu č. 51. Za nejhorší negativní dopad považují respondenti zadluženost hráče/domácností, druhým v pořadí negativních dopadů je dle názoru dotazovaných ztráta zaměstnání patologického hráče. Za nejméně negativní dopad z vybraných negativních dopadů pro domácnosti dle respondentů je narušení či ztráta sociálních vazeb.

Graf č. 51 – Vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na domácnosti

Zdroj: dotazníkové šetření, vlastní zpracování

4.2 Rozhovory s odborníky z oboru adiktologie

V této kapitole jsou shrnuty informace získané na základě rozhovorů s odborníky zabývajícími se adiktologií. Rozhovor obsahoval otázky týkající se rizika pro vytvoření závislostí, rozdíl mezi závislostí na hazardu a ostatních závislostí, vliv prostředí, ve kterém je hazardní hra hrána, s jakým cílem hrají hráči hazardní hry, názor na reklamy na hazardní hry, důvod kriminality hráčů hazardních her, vliv genetických předpokladů pro vytvoření závislostí, zda jedná patologický hráč při hře racionálně, zda je chování patologického hráče odlišné při jakékoli hře i společenské, kde se nehraje o peníze či movitou věc, jaká je korelace mezi depresemi a závislostí na hazardních hrách, zda se dá hraním hazardních her vydělávat a zda existují patologičtí hráči, kteří čerpají finance na hru pouze ze svých zdrojů, jaký mají názor na sebeomezující opatření a rejstřík vyloučených osob, zda by měla existovat společná regulace hazardních her na úrovni EU a jaké jsou náklady na léčbu pacienta se závislostí. Oba rozhovory byly uskutečněny v únoru 2022.

4.2.1 Rozhovor s MUDr. Karlem Nešporem, CSc.

Strukturovaný rozhovor i veškerá komunikace s MUDr. Karlem Nešporem, CSc. probíhala prostřednictvím e-mailové komunikace. Panu doktorovi byly otázky rozhovoru zaslány e-mailem 9.2.2022 a následně zodpovězené jím byly zaslány 10.2.2022.

MUDr. Karel Nešpor, CSc. (MUDr. Karel NEŠPOR, CSc., 2022) se narodil 24.8.1952. Co se týká studia, v roce 1976 zakončil studium na medicíně, v roce 1981 složil atestaci z psychiatrie, 1984 nástavbovou atestaci v oboru léčení návykových nemocí. V roce pak 1987 ukončil dlouhodobý výcvik v psychoterapii a v roce 1998 získal funkční atestaci ze systematické psychoterapie.

Jak na svých webových stránkách uvádí (MUDr. Karel NEŠPOR, CSc., 2022), co se týká pracovní kariéry, do roku 2006 byl vědeckým sekretářem Společnosti návykových nemocí České lékařské společnosti a řadu let spolupracoval se Světovou zdravotnickou organizací. V roce 2016 získal cenu Adiktologie. Do konce roku 2016 pracoval jako primář mužského oddělení závislostí Psychiatrické nemocnice Bohnice. Od roku 2017 již pracuje jako emeritní primář na částečný úvazek a věnuje se především doléčovacími aktivitám pro bývalé pacienty. Nedílnou součástí jeho kariéry je 30 knih nejen o léčení návykových nemocí, které napsal a je také autorem řady odborných článků.

Dle rozhovoru a MUDr. Karlem Nešporem CSc. jsou ze všech druhů hazardních her nejvíce rizikové, pro vytvoření závislosti, automaty (technické hry), ruleta a sázky.

S ohledem na rizika nevidí rozdíl mezi hraním hazardních her land-based a on-line. Hraní hazardních her s cílem zábavy či zisku je podle něj nesmyslné. Příčinou jednání hazardních hráčů, kteří jsou schopni spáchat trestný čin pro získání finančních prostředků na hraní hazardních her, je bažení (craving). I to, co hazard jen připomíná, vyvolává u patologického hráče bažení a měl by se tomu vyhýbat, tudíž i hraní společenských her je pro patologického hráče nebezpečné. Co se týká existence genetických predispozic pro vytvoření závislostí, dle něj se jedná spíše o nespecifickou odolnost, která se různí. K reklamám na hazardní hry se staví radikálně, podle jeho názoru by bylo nejlepší hazard i jeho reklamu zakázat. Na otázku, zda se osobně setkal s někým, kdo se živí hraním hazardních her nebo s hráčem, který není zadlužený a vklady do hry jsou pouze z vlastních zdrojů, odpověděl, že nikoli. Jeho postoj k zavedení rejstříku vyloučených osob a sebeomezujících opatření je takový, že je to lepší než nic, ovšem i k regulaci je skeptický a dle něj by bylo nejlepší hazard prostě zakázat. Racionalitu jednání u patologických hráčů nepřipouští. A dle něho primárně depresivní člověk ztrácí zájem o okolí, tudíž ho hazard nebude zajímat. Jako častější kombinace gamblerství a jiných závislostí MUDr. Nešpor uvedl, že se setkávají zejména s kombinacemi s alkoholem a pervitinem. Co se týká nákladů na léčbu ze závislostí na hazardních hrách, nejdražší je neléčený problém. Gambler neplatí daně, krade, podvádí, nestará se o rodinu a působí v okolí stres, což zvyšuje riziko řady nemocí.

4.2.2 Rozhovor s Mgr. Ninou Janyškovou

Rozhovor s paní Mgr. Ninou Janyškovou proběhl osobně, setkáním 2.2.2022. Jednalo se o polostrukturovaný rozhovor, jelikož pořadí otázek i jejich množství se měnilo v průběhu rozhovoru.

Mgr. Nina Janyšková je absolventkou Speciální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Dříve pracovala na Magistrátu hl. m. Prahy jako protidrogová koordinátorka HPM a vedoucí oddělení prevence. Aktuálně je terapeutkou na oddělení léčby závislostí Psychiatrické nemocnice Bohnice. Je spoluautorkou Výročních zpráv o stavu drog HMP, Strategie a koncepce protidrogové politiky HPM, Akčních plánů protidrogové politiky a mnoho dalších článků nejen v pražských denících. Také je držitelkou ocenění za přínos Adiktologie 2016.

Mgr. Nina Janyšková důrazně vysvětluje, že neexistuje více druhů závislostí, v případě hazardních her, alkoholu a ostatních návykových látek se jedná stále o jednu závislost, u

kteře je možné, že se látky i nelátky přesmykují mezi sebou a často jsou lidé závislí zároveň na více látkách či nelátkách. Za rizikové pro vytvoření závislosti, pro dopady sociální a ekonomické, považuje především hry, do kterých hráč vkládá čas i peníze. Druh hazardní hry nehraje v riziku vytvoření závislosti roli. Hraní v on-line prostředí mohou lidé trávit více času než v land-based prostředí, má to však jiný dopad. V hernách či kasinech hrají lidé hry i kvůli společnosti, která je zajímá, jelikož se cítí jinak osamělí, a i v případě, kdy s nikým nekomunikují, mohou mít pocit sounáležitosti. Záleží tak na typu osobnosti hráče, které prostředí preferuje. U hraní hazardních her s cílem zábavy či zisku, jde podle ní především o zábavu. Svou roli ale hraje také věk, pokud hrají hazardní hry mladí lidé, jedná se z jejich strany o obranu proti nudě a jednoznačně tedy o zábavu. Připouští však, že pokud je hráč v psychické, sociální či finanční nouzi, může být jeho hlavní motivací výhra pro získání sociálního statusu, který ztratil. Záleží tedy na momentální životní situaci a věku. Přestože do těla při hraním hazardních her nevstupuje žádná omamná či psychotropní látka, která má vliv na vnímání a myšlení člověka, ovlivní jeho psychiku, životní zájmy a priority. Bažení, jakožto znak závislosti a víra ve výhru může vést i ke spáchání trestného činu pro pokračování ve hře. Nejdříve patologický hráč začíná s dluhy a krádeží v rodině.

Patologické hráčství je Světovou zdravotnickou organizací (WTO) klasifikováno jako nemoc. Je možné onemocnět a nikdo neví, jestli, kdy a jakým způsobem. Příčiny vzniku závislosti nejsou jasné, vystihuje je však bio-psycho-socio-spirituální model. Jednotlivé faktory se na vzniku závislosti podílejí maximálně z 30 %. Do biologických faktorů patří například genetika a období prenatálního vývoje. Rizikové jsou poruchy osobnosti, ADHD a psychiatrická onemocnění. Za nejsilnější pro vytvoření závislosti však považuje Mgr. Nina Janyšková sociální faktory, jelikož jedinec žije od narození ve společnosti, která mu předává pozitivní i negativní podněty. Nejdůležitější je rodina. Pokud rodiče nechávají velký čas děti u televize či her na počítačích, může se touha hrát objevit v pozdějším věku. Organizmus umí začít bažit, pokud se například s látkou již setkala. Spirituální faktor byl přidán až později, Mgr. Nina Janyšková se s ním setkává prakticky u všech klientek. Představuje hledání smyslu života, pochybnosti o sobě a také malou toleranci k frustraci. Často nejbližší okolí závislých v pochybnostech závislé utvrzuje tím, že abstinence je otázkou vůle, kterou nemají. Stejně tak, jak není možné vůlí vyléčit chřipku, není možné vyléčit závislost. Spirituální faktor se na vzniku závislosti podílí například u sportovců po úraze, kdy nemohou podávat vrcholný výkon a hledají náhradu

za pocit při fyzické zátěži. Zejména pokud náhle ukončí sportovní kariéru. Dále také u dětí úspěšných rodičů, které se jim snaží vyrovnat, ale ne vždy pro to mají předpoklady.

Mezi znaky závislosti patří rozklad denního režimu, prokrastinace, neplnění povinností, zanedbávání hygieny a zdravotního stavu a zhoršení psychického i fyzického stavu. Pro výdrž zátěže spojené s hrou často hráči užívají nějaký doping, nejčastěji v podobě alkoholických nápojů. Rozdíl mezi patologickým hráčstvím a ostatními závislostmi je především v tom, že se při hraní hazardních her primárně neužívá žádná látka. Jak už bylo zmíněno, pro výdrž u hry často berou hráči povzbuzující prostředky a pijí alkohol. Kombinace s nealkoholovými drogami nebývá častá, jelikož je potřeba na ně mít peníze, které gambler většinou nemá nebo časem mít nebude. Zdravotní dopady jsou odlišné, ale znaky závislosti velmi podobné. Nevzniká také u patologického hráčství tak silná fyzická závislost na rozdíl od látkové závislosti, která má mnohem více vážných dopadů na psychické i fyzické zdraví. Souvisí s ním více poškození srdce, zubů, ledvin, cirhóza jater, venerické choroby, poruchy kognitivních funkcí aj. I vzhledem k tomu, že fyzické projevy u patologického hráčství nejsou tak patrné, závislý se do léčby dostává později, a ne v takové míře jako závislí na návykových látkách. Gamblerství se dá snadněji tajit a skrývat. Ztráta zaměstnání může být první, co upozorní na nelátkovou závislost.

Racionalita jednání je u patologického hráče diskutabilní, záleží na úhlu pohledu. Patologický hráč chce za každou cenu vyhrát, šance na výhru je mizivá a on přesto hraje – tam racionalitu nevidí. Patologický hráč má jiné vnímání reality, hra je pro něj nejdůležitější aktivitou a vše jí podřizuje. Z pozice hráče, který něco tak moc chce a je schopen za tím jít a dostat to, jde o racionální jednání. Říká se, že má vůli, ale zaměřenou špatným směrem.

Existují i patologičtí hráči, kteří nejsou zadlužení a čerpají finance pouze z vlastních zdrojů. Je tomu však jen do času. Jsou hráči, kteří jsou z bohatí či jsou z movité rodiny, která je do určité doby ochotna financovat jeho herní vášeň. V takovém případě se jedná o spoluzávislost. Spoluzávislost je jednání, při kterém dochází k tolerování závislostního jednání většinou člena rodiny. Zároveň rodiny reagují později a nemotivují gamblera k léčbě.

Co se týká léčby, čím hlouběji gambler do závislosti spadne, tím déle bude trvat léčba. Náklady na jednoho pacienta za den v případě pobytové léčby v nemocnicích na specializovaných oddělení jsou cca 3 000 Kč. Délka léčebného pobytu v takovém zařízení je 6 týdnů a 3 měsíce. Jedná se o krátkodobé léčby. Náklady u látkových i nelátkových

závislostí se od sebe neliší. Liší se však v jednotlivých zařízeních. Náklady se odvíjejí podle zřizovatele, typu léčby, délky léčby a finanční spoluúčasti pacienta. Existují i soukromá zařízení, s nadstandardními službami, kde se cena za měsíční léčbu pohybuje kolem 170 tis. Kč. Ze závislosti se v podstatě nedá vyléčit. Za vyléčení považuje dlouhodobou „abstinenci.“ Za důležitou považuje Mgr. Nina Janyšková jakoukoli léčbu, kdy si jedinec odpočine, vyčistí organismus a tělo i duše se trochu vzpamatuje. Počet léčebných procesů, které jsou pro abstinenci potřeba, je velmi individuální. Záleží také na délce léčby i závislosti. Faktorem ovlivňující potřebný počet léčebných procesů je i sociálním zázemím, podpora blízkých i doléčování. Motivace klientů je velice přínosná. Mállokterí pacienti však přijdou do léčby dobrovolně bez vlivu rodiny, partnera či policie.

Neléčená závislost však podle Mgr. Niny Janyškové končí jen dvěma způsoby – demencí nebo předčasnou smrtí. Abstinence je nutnou metou, výsledkem veškeré snahy a úsilí. Jedná se o celoživotní záležitost. Bohužel na závislost žádný lék neexistuje.

Rejstřík vyloučených osob a sebeomezující opatření nevnímá jako příliš účinně preventivní opatření, ale rozhodně je lepší přijímat racionální opatření než na vše rezignovat předem. Za správné považuje zrušení automatů v hospodách a regulaci hazardu. Rejstřík vyloučených osob a sebeomezující opatření může mít efekt pro blízké závislých. Užitek v tom vidí pro rodiny závislých, kdy například dosáhnou na alimenty nebo jiné finanční prostředky, neponesou odpovědnost za dluhy. Jako zastánce prevence a léčby se jednoznačně naklání ke společným pravidlům pro regulaci hazardu i omezení reklamy v rámci EU. Legislativní opatření vnímá jako důležitý pilíř integrované protidrogové politiky. Přínosem je také možnost regulace hazardního hraní na úrovni obcí. Hazard vnímá jako obrovský byznys, u kterého se regulace bude prosazovat velice těžko. Pro ni je a vždy bude priorita před ekonomickými zisky jednoznačně zisk lidského zdraví.

4.3 Daň z hazardních her a veřejné rozpočty

Jelikož je provozování hazardních her v České republice daněno, v této kapitole jsou zpracovány údaje týkající se převodů výnosu daně ze všech hazardních her za rok 2019-2021 do veřejných rozpočtů. Jelikož je zdaňovacím obdobím daně z hazardních her kalendářní čtvrtletí, jsou uvedeny v následujících tabulkách, obsahující nejen vyčíslení příjmů do rozpočtů obcí a do státního rozpočtu, data za jednotlivá čtvrtletí i celé roky 2019-2021.

V zákoně č. 187/2016 Sb. o dani z hazardních her (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 49-50) jsou uvedeny informace o výpočtu daně z hazardních her a její rozpočtové určení. Základem daně z hazardních her je součet dílčích základů daně. Dílčí základ daně je částka, o kterou převyšuje úhrn přijatých vkladů součet úhrnu vyplacených výher a vrácených vkladů. V případě, že se jedná o nepeněžní výhry a vklady, jejich hodnota se určí podle zákona upravujícího oceňování majetku. Dílčí daň je vypočtena jako součin dílčího základu daně zaokrouhleného na celé stokoruny nahoru a sazby pro tento dílčí základ daně. Daň z hazardních her je pak vypočtena jako součet dílčích daní.

4.3.1 Daň z hazardních her jako příjem do rozpočtů obcí

Pro výpočet výše daně ze všech druhů hazardních her byla použita data od Finanční správy, která mimo objem vkladů a vyplacených výher, které jsou nezbytné pro výpočet dílčích základů daně všech druhů hazardních her v tis. Kč. obsahovala také data ohledně prostředí, v kterém byly hry realizovány. Daň z technických her se od zbylých dílčích základů daně, ze kterých pak součtem získáme daň z hazardních her mimo hry technické, se udává zvlášť vzhledem k jejímu odlišnému rozpočtovému určení.

V *tabulce č. 2* jsou uvedené výše daně převedené do rozpočtů obcí jak za jednotlivá čtvrtletí, která jsou zdaňovacím obdobím této daně, tak za celé roky 2019-2021. V *tabulce č.2* je možné pozorovat vliv rozpočtového určení daně na příjmy plynoucí do rozpočtů obcí. Vzhledem k tomu, že do příjmů všech obcí, ve kterých se nacházejí herní pozice technických her, je převedeno 65 % celostátního hrubého výnosu daně z technických her. U daně z hazardních her s výjimkou technických her plyne do rozpočtů obcí pouze 30 % z celostátního hrubého výnosu daně z hazardních her bez technických her. U daně z hazardních her mimo technické hry byla ve všech letech celková výše finančních prostředků převáděných do rozpočtů souhrnně za všechny obce ve 4. čtvrtletí vyšší než v předchozích čtvrtletích daného roku. Z *tabulky č. 2* vyplývá, že celková výše daně

z technických her převáděna do rozpočtů obcí je oproti výši daně z hazardních her mimo technické hry více než dvojnásobná.

Tabulka č. 2 – Výše daně z hazardních her převedené do rozpočtů obcí ČR v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a celý rok 2019-2021

Období	Výše daně z hazardních her mimo technické hry §7 odst. 4b	Výše daně z technických her §7 odst. 1b	Daň z hazardních her (všechny druhy her)
1.čtvrtletí 2019	273 076	957 215	1 230 292
2.čtvrtletí 2019	294 339	988 709	1 283 048
3.čtvrtletí 2019	320 911	1 000 843	1 321 754
4.čtvrtletí 2019	376 142	1 135 854	1 511 996
celkem 2019	1 264 468	4 082 621	5 347 088
1.čtvrtletí 2020	388 051	920 813	1 308 864
2.čtvrtletí 2020	268 481	724 115	992 596
3.čtvrtletí 2020	372 373	1 169 572	1 541 945
4.čtvrtletí 2020	469 313	665 491	1 134 804
celkem 2020	1 498 218	3 479 991	4 978 209
1.čtvrtletí 2021	391 727	625 093	1 016 820
2.čtvrtletí 2021	439 781	808 177	1 247 958
3.čtvrtletí 2021	428 744	1 407 148	1 835 892
4.čtvrtletí 2021	523 420	1 441 575	1 964 994
celkem 2021	1 783 672	4 281 992	6 065 664

Zdroj: vlastní zpracování, Daň z hazardních her (2019), (2020), (2021)

V následující tabulce č. 3 jsou uvedeny veškeré obce a jejich podíly na celostátním hrubém výnosu daně z technických her, u který během 1.-4. čtvrtletí roku 2021 podíl vyjadřovaný v % převyšoval hodnotu 1,000000. Podíl jednotlivých obcí na celostátním hrubém výnosu z hazardních her je pravidelně zveřejňován Ministerstvem financí na úřední desce nejpozději měsíc před začátkem zdaňovacího období (Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019, s. 50). Pořadí, ve kterém jsou obce uvedeny odpovídá pořadí dokumentu zveřejňovaného Ministerstvem financí před každým zdaňovacím obdobím. Podíl na celostátním hrubém výnosu daně z technických her ve všech čtvrtletí roku 2021 nad hodnotu 1 % mělo pouze 16 obcí ze 195 obcí. Jednoznačně nejvyšší podíl, který zohledňuje herní pozice na jednotlivých povolených koncových zařízeních uvedených v pobolení k umístění do herního prostoru, má Hlavní město Praha. Jako je možné z tabulky č. 3 zjistit, hodnoty za hlavní město i přes regulace omezující provozování technických her přesahují 12 %, podíl ostatních obcí se nachází v rozmezí 1,069137 - 5,013049 %.

Tabulka č. 3 – Přehled obcí s podílem na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her vyšším než 1,000000 za všechna čtvrtletí roku 2021 (v %)

Název obce	Podíl pro 1.čtvrtletí 2021	Podíl pro 2.čtvrtletí 2021	Podíl pro 3.čtvrtletí 2021	Podíl pro 4.čtvrtletí 2021
Praha	12,467410	12,191142	17,020040	13,024380
Dolní Dvořiště	1,847767	1,885840	2,145173	1,951111
Strážný	1,085742	1,125564	1,575622	1,212681
Chvalovice	3,555161	3,685555	4,419223	3,902222
Hradec Králové	1,369353	1,410668	1,850004	1,375008
Ostrava	1,549832	1,502732	2,037083	1,390923
Olomouc	2,483743	2,509503	1,367756	2,559043
Pardubice	1,607128	1,576978	1,193149	1,607360
Česká Kubice	2,549632	2,643146	2,693939	2,718187
Plzeň	4,709656	4,805179	2,939220	5,013049
Kladno	1,340705	1,333452	1,729442	1,425934
Mladá Boleslav	1,366488	1,413637	1,384385	1,480043
Most	1,546968	1,574008	1,596408	1,569164
Teplice	2,234509	2,301616	2,186746	2,492202
Ústí nad Labem	1,077148	1,069137	1,363599	1,145840
Zlín	1,357894	1,380969	1,363599	1,499141

Zdroj: vlastní zpracování, Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z hazardních her – 1. čtvrtletí 2019 - 2021 (2018), (2019), (2020), Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 2. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021) Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 3. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021) Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 4. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021)

Pro výpočet výše daně z technických her převedené do obcí s podílem na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her větším než 1 %, jehož výsledek v tis. Kč je možný vidět v *tabulce č. 4* byla použita data z *tabulky č. 3* a *tabulky č. 2*. Vzhledem k tomu, že čím vyšší je podíl obce stanovený na základě počtu herních pozic, je příjemcem nejvyššího objemu finančních prostředků Hlavní město Praha s celkovým příjmem daně technických her za rok 2021 ve výši cca 600 mil. Kč. Pokud se podíl obcí pohybuje kolem 1 % objem finančních prostředků převedených do rozpočtu obce se pohybuje kolem 20 mil. Kč za čtvrtletí.

Tabulka č. 4 – Příjem daně z technických her obcí s podílem na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her vyšším než 1,000000 za všechna čtvrtletí roku v tis. Kč

Název obce	1. čtvrtletí 2021	2. čtvrtletí 2021	3. čtvrtletí 2021	4. čtvrtletí 2021	celkem za 2021
Praha	77 933	98 526	239 497	187 756	603 712
Dolní Dvořiště	11 550	15 241	30 186	28 127	85 104
Strážný	6 787	9 097	22 171	17 482	55 536
Chvalovice	22 223	29 786	62 185	56 253	170 447
Hradec Králové	8 560	11 401	26 032	19 822	65 814
Ostrava	9 688	12 145	28 665	20 051	70 549
Olomouc	15 526	20 281	19 246	36 891	91 944
Pardubice	10 046	12 745	16 789	23 171	62 751
Česká Kubice	15 938	21 361	37 908	39 185	114 391
Plzeň	29 440	38 834	41 359	72 267	181 900
Kladno	8 381	10 777	24 336	20 556	64 049
Mladá Boleslav	8 542	11 425	19 480	21 336	60 783
Most	9 670	12 721	22 464	22 621	67 475
Teplice	13 968	18 601	30 771	35 927	99 267
Ústí nad Labem	6 733	8 641	19 188	16 518	51 080
Zlín	8 488	11 161	19 188	21 611	60 448

Zdroj: vlastní zpracování, Daň z hazardních her (2019), (2020), (2021), Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z hazardních her – 1. čtvrtletí 2019 - 2021 (2018), (2019), (2020), Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 2. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021), Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 3. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021) Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 4. čtvrtletí 2019 - 2021 (2019), (2020), (2021)

4.3.2 Daň z hazardních her jako příjem do státního rozpočtu

Jaká je výše daně z hazardních her, jak z technických a ostatních hazardních her odděleně, tak i celkem, převedené do státního rozpočtu za všechna čtvrtletí i celé roky 2019-2021, je uvedeno v *tabulce č. 5*. Pro výpočet výše daní byla použita stejná data jako u výpočtu daně plynoucí do rozpočtu obcí. Tedy objem vkladů, vyplacených výher a vrácených vkladů za jednotlivé druhy hazardních her, které jsou nezbytné pro výpočet dílčích základů daně a následně s použitím sazby daně také k výpočtu výše daně. Dle rozpočtového určení daně z technických her plyne do státního rozpočtu 35 % z celostátního hrubého výnosu této daně, u daně z hazardních her vyjma technických je převedeno 70 % z celostátního hrubého výnosu do státního rozpočtu. Výše daně z hazardních her mimo hry technické za celé roky má rostoucí tendenci, u daně z technických

her tomu tak není. V roce 2020 došlo k poklesu příjmů z daně z technických her, kdy celková daň z technických her plynoucí do státního rozpočtu nedosáhla 2 miliard Kč. Jelikož došlo ke zvýšení objemu daně z hazardních her vyjma technických o více než 500 mil. Kč, celkového výnosu daně ze všech druhů hazardních her státní rozpočet nezaznamenal pokles, naopak došlo k nárůstu jeho příjmů o více než 200 mil. Kč.

Tabulka č. 5 – Výše převedených finančních prostředků do státního rozpočtu v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a celý rok 2019-2021

Období	Výše daně z hazardních her mimo technické hry §7 odst.4b	Výše daně z technických her §7 odst.1b	Daň z hazardních her (všechny druhy her)
1.čtvrtletí 2019	637 178	515 424	1 152 601
2.čtvrtletí 2019	686 791	532 382	1 219 173
3.čtvrtletí 2019	748 792	538 915	1 287 707
4.čtvrtletí 2019	877 664	611 614	1 489 277
celkem 2019	2 950 425	2 198 334	5 148 759
1.čtvrtletí 2020	905 453	495 822	1 401 275
2.čtvrtletí 2020	626 456	389 908	1 016 364
3.čtvrtletí 2020	868 871	629 769	1 498 640
4.čtvrtletí 2020	1 095 063	358 342	1 453 405
celkem 2020	3 495 843	1 873 841	5 369 684
1.čtvrtletí 2021	914 029	336 589	1 250 617
2.čtvrtletí 2021	1 026 157	435 172	1 461 329
3.čtvrtletí 2021	1 000 403	757 695	1 758 097
4.čtvrtletí 2021	1 221 313	776 232	1 997 546
celkem 2021	4 161 900	2 305 688	6 467 589

Zdroj: vlastní zpracování, Daň z hazardních her (2019), (2020), (2021)

4.3.3 Daň z hazardních her jako příjem veřejných rozpočtů

Do tabulky č. 6 byly zpracované celkové příjmy plynoucí z daně hazardních her do rozpočtů obcí i rozpočtu státu. Jako je možné v tabulce č. 6 vidět, objem celkových příjmů do uvedených rozpočtů plynoucích z daně hazardních her se v souhrnu za všechny obce na jedné straně a stát na druhé, je rozdíl v objemu finančních prostředků v řádech stovek a desítek mil. Kč. Důležité je brát v potaz, že objem převedených finančních prostředků do rozpočtů obcí je převeden do velkého počtu obcí nikoli do jednoho samosprávného celku. Celkové příjmy z daně hazardních her plynoucí do veřejných rozpočtů se v roce 2019 a 2020 pohybovaly kolem 10,5 miliard Kč, v roce 2021 došlo k navýšení objemu finančních prostředků na 12,5 miliard Kč.

Tabulka č. 6 – Příjem daně za všechny hazardní hry do rozpočtů obcí a do státního rozpočtu v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a období let 2019-2021

Období	Výše příjmu daně z hazardních her do rozpočtů obcí	Výše příjmu daně z hazardních her státního rozpočtu	Celkem daň ze všech druhů hazardních her
1.čtvrtletí 2019	1 230 292	1 152 601	2 382 893
2.čtvrtletí 2019	1 283 048	1 219 173	2 502 220
3.čtvrtletí 2019	1 321 754	1 287 707	2 609 461
4.čtvrtletí 2019	1 511 996	1 489 277	3 001 273
celkem 2019	5 347 088	5 148 759	10 495 847
1.čtvrtletí 2020	1 308 864	1 401 275	2 710 139
2.čtvrtletí 2020	992 596	1 016 364	2 008 960
3.čtvrtletí 2020	1 541 945	1 498 640	3 040 585
4.čtvrtletí 2020	1 134 804	1 453 405	2 588 209
celkem 2020	4 978 209	5 369 684	10 347 893
1.čtvrtletí 2021	1 016 820	1 250 617	2 267 437
2.čtvrtletí 2021	1 247 958	1 461 329	2 709 287
3.čtvrtletí 2021	1 835 892	1 758 097	3 593 989
4.čtvrtletí 2021	1 964 994	1 997 546	3 962 540
celkem 2021	6 065 664	6 467 589	12 533 253

Zdroj: vlastní zpracování, Daň z hazardních her (2019), (2020), (2021)

4.4 Daň z hazardních her jako příjem vybraných obcí

Pro následující kapitolu bylo vybráno 5 obcí, ve kterých se provozují hazardní hry včetně technických, pro srovnání, jaký podíl v rozpočtu obce tvoří přijaté daně, poplatky a jiná obdobná peněžní plnění v oblasti hazardních her na celkový příjem a daňových příjmech vybraných obcí za celé roky 2017-2020.

4.4.1 Základní informace o vybraných obcích

Dolní Dvořiště

Dolní Dvořiště je obec s katastrální výměrou 90,1 km², ve které žije 1 388 obyvatel (Dolní Dvořiště, 2022). Je především známe jako jedno z nejdůležitějších hraničních přechodů ČR s Rakouskem. Nachází se v Jihočeském kraji, přibližně 30 km jižně od svého okresního města Český Krumlov (MISTOPISY.CZ, 2022).

Hlavní město Praha

Jak je z názvu města jasné, jedná se o hlavní město ČR s rozlohou 496 km² a počtem obyvatel 1 262 000. Praha je členěna na 22 správních obvodů a 57 městských částí. Jedná se o centrum nejen mezinárodních vztahů, politiky, vzdělávání, kultury i ekonomiky.

Je i sídlem mnoha správních, zákonodárných a politických orgánů (Základní informace, 2022).

Chvalovice

Obec Chvalovice se nachází blízko hranic ČR s Rakouskem, poblíž Znojma, tedy v Jihomoravském kraji. Její rozloha činí 8,84 km² a v obci žije 570 obyvatel (Chvalovice, 2022).

Most

Most je městem, které leží zhruba 80 km severozápadně od Prahy, mezi Krušnými horami a Českým středohořím, v Ústeckém kraji. V Mostě žije 63 168 obyvatel a rozloha města je 86,94 km² (Město Most, 2022).

Olomouc

Olomouc je krajské město Olomouckého kraje na východě republiky, s rozlohou 103,33 km² a počtem obyvatel 101 892. Jedná se o 6. největší město ČR. Které bylo po staletí přirozeným centrem Moravy jak nejen v oblasti kultury a vzdělání (Profil města Olomouce, 2022).

4.4.2 Příjmy vybraných obcí

Celkové příjmy vybraných obcí za jednotlivé roky 2017-2020 v tis. Kč jsou uvedeny v *tabulce č. 7*. Jednoznačně nejvyššími celkovými příjmy disponovala ve všech letech Praha. Pokud bychom vzali v úvahu objem příjmů za rok 2020 v poměru k počtu obyvatel obcí uvedených v předchozí kapitole, nejvyšší příjmy na 1 obyvatele ve výši 255,62 tis. Kč měla obec Chvalovice, druhé nejvyšší pak Dolní Dvořiště s příjmy na 1 obyvatele 243,98 tis. Kč. Praha měla v roce 2020 příjmy na 1 obyvatele pouze necelých 77 tis. Kč. U obce Dolní Dvořiště je možné pozorovat nárůst, v roce 2019 a 2020 však v této obci velkou část příjmů tvořily transfery (Obec Dolní Dvořiště, 2022). Příjmy Mostu a Olomouce byly v průběhu let velmi vyrovnané.

Tabulka č. 7 – Celkové skutečné příjmy vybraných obcí za období 2017-2020 v tis. Kč

Název obce	Skutečnost k 31. 12. 2020	Skutečnost k 31. 12. 2019	Skutečnost k 31. 12. 2018	Skutečnost k 31. 12. 2017
Dolní Dvořiště	338 645,28	180 390,04	89 972,48	97 295,13
Hlavní město Praha	96 941 214,94	95 351 712,45	88 642 647,81	77 763 181,89
Chvalovice	145 703,11	116 791,45	72 050,38	177 933,65
Most	1 628 466,37	1 552 739,47	1 477 053,89	1 440 537,23
Olomouc	2 734 135,16	2 708 718,21	2 607 924,14	2 347 975,84

Zdroj: vlastní zpracování, Obec Dolní Dvořiště (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet (2022), Chvalovice (2022), Monitor (2021), Rozpočet města Olomouce (2022)

4.4.3 Daňové příjmy vybraných obcí

Daňové příjmy vybraných obcí v letech 2017-2020 byly zpracované do *tabulky č. 8*. Daňové příjmy u všech vybraných obcí kromě Dolního Dvořiště téměř kopírují vývoj celkových příjmů obcí uvedených v předchozí kapitole. Nejvyšší objem daňových příjmů měla v uvedených letech opět Praha, nejnižším objem finančních prostředků přijatých do rozpočtu obce za všechny roky pak Dolní Dvořiště. V přepočtu na 1 obyvatele měla obec Chvalovice v roce 2020 výši daňových příjmů 231,84 tis. Kč, Dolní Dvořiště 148,08 tis. Kč, Praha necelých 50 tis. Kč, a Most a Olomouc pouze okolo 18 tis. Kč.

Tabulka č. 8 – Celkové skutečné daňové příjmy vybraných obcí za období 2017-2020 v tis. Kč

Název obce	Skutečnost k 31. 12. 2020	Skutečnost k 31. 12. 2019	Skutečnost k 31. 12. 2018	Skutečnost k 31. 12. 2017
Dolní Dvořiště	84 403,18	85 659,03	66 977,45	85 950,66
Hlavní město Praha	62 991 552,13	66 410 201,53	61 037 656,73	55 078 072,10
Chvalovice	132 146,99	106 343,09	66 728,75	172 143,30
Most	1 134 171,48	1 220 310,70	1 165 723,02	1 096 985,40
Olomouc	1 855 327,72	1 987 116,87	1 918 807,09	1 750 323,70

Zdroj: vlastní zpracování, Obec Dolní Dvořiště (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet (2022), Chvalovice (2022), Monitor (2021), Rozpočet města Olomouce (2022)

4.4.4 Příjmy z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her vybraných obcí

Příjmy do rozpočtů obcí, které plynou z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her, což není pouze daň z hazardních her, ale také např. poplatky

ze zrušeného odvodu loterii a podobných her. V rozpočtech některých obcí jsou oddělené daně a poplatky z hazardních her, v jiných jsou uvedeny ve společné kapitole, proto jsou data v *tabulce č. 9* zobrazena souhrnně. Nejvyšší objem finančních prostředků převedený do rozpočtu obce plynoucí z hazardních her měla za všechny roky jednoznačně Praha, nejnižší pak Dolní Dvořiště a Most. Rozdíl v příjmech z hazardních her byl v těchto obcích v roce 2017 téměř 30 mil. Kč, jelikož příjmy z hazardních her města Most postupně klesaly, v roce 2020 byl rozdíl kolem 5 mil. Kč. U obce Chvalovice docházelo kromě roku 2018 k nárůstu příjmů z hazardních her. Rozdíl v příjmech z hazardních her obce Chvalovice a města Olomouc byl v roce 2020 pouze kolem 10 mil. Kč. K poklesu příjmů z hazardních her došlo u všech obcí v roce 2018. Jedině příjmy z hazardních her města Olomouc měly za sledované období klesající tendenci.

Tabulka č. 9 – Příjmy z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her vybraných obcí v tis. Kč za období 2017-2020

Název obce	Skutečnost k 31. 12. 2020	Skutečnost k 31. 12. 2019	Skutečnost k 31. 12. 2018	Skutečnost k 31. 12. 2017
Dolní Dvořiště	54 541,43	60 029,34	42 339,01	63 235,67
Hlavní město Praha	814 891,84	769 527,15	690 320,62	843 016,05
Chvalovice	119 785,15	99 254,63	57 386,61	90 821,76
Most	59 527,33	69 014,79	65 498,35	92 807,11
Olomouc	129 441,82	147 371,93	179 143,48	205 346,23

Zdroj: vlastní zpracování, Obec Dolní Dvořiště (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet (2022), Chvalovice (2022), Monitor (2021), Rozpočet města Olomouce (2022)

4.4.5 Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na celkový příjem vybraných obcí

Z údajů z *tabulky č. 7* a *tabulky č. 9* výše, celkových příjmů a z příjmů z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her byl do *tabulky č. 10* vypočtený podíl, jakým se příjmy z hazardních her podílejí na celkových příjmech vybraných obcí. Obcí s největším podílem příjmů z hazardních her na celkových příjmech je obec Chvalovice, kde se podíl v uvedených letech zvýšil z 51,04 % v roce 2017 na 82,21 % v roce 2020. V roce 2017 však nejvyšší podíl příjmů z hazardních her na celkových příjmech měla obec Dolní Dvořiště s 64,99 %. Nejnižší podíl příjmů z hazardních her na celkových příjmech měla ve sledovaném období Praha, kde objem finančních prostředků je sice největší, v poměru k celkovým příjmům Prahy však v roce

2018-2020 však nedosahoval ani 1 %, v roce 2017 činil 1,08 %. Podíl příjmů z hazardních her Dolního Dvořiště byl především v roce 2020 ovlivněn přijatými transfery, který podíl z hazardního hraní vůči celkovým příjmům značně snížily.

Tabulka č. 10 – Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžní plnění v oblasti hazardních her na celkový příjem vybraných obcí za období 2017-2020 v %

Název obce	Skutečnost k 31. 12. 2020	Skutečnost k 31. 12. 2019	Skutečnost k 31. 12. 2018	Skutečnost k 31. 12. 2017
Dolní Dvořiště	16,11	33,28	47,06	64,99
Hlavní město Praha	0,84	0,81	0,78	1,08
Chvalovice	82,21	84,98	79,65	51,04
Most	3,66	4,44	4,43	6,44
Olomouc	4,73	5,44	6,87	8,75

Zdroj: vlastní zpracování, Obec Dolní Dvořiště (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet (2022), Chvalovice (2022), Monitor (2021), Rozpočet města Olomouce (2022)

4.4.6 Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžní plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech vybraných obcí

Jaký podíl tvoří daně, poplatky a jiné obdobné peněžní plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech vybraných obcí za rok 2017-2020 je uvedeno v *tabulce č. 11*. Obec s nejnižší podílem, který se pohybuje ve sledovaném období od 1,13 do 1,53 %, je Praha. Podíl příjmů z hazardních her Mostu a Olomouce k daňovým příjmům těchto měst téměř nepřekračoval 10% hranici, pouze u města Olomouc v roce 2017 tento podíl dosáhl 11,73 %. Obcí s nejvyšším podílem příjmů z hazardních her na daňových příjmech byla opět obec Chvalovice, kde podíl v roce 2019, dosáhl přesně 93,33 %. Podíl příjmů z hazardních her vůči daňovým příjmům v obci Dolní Dvořiště se v období 2017-2020 pohyboval v rozmezí 63,21-73,57 % bez rostoucí či klesajícího trendu.

Tabulka č. 11 – Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžní plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech vybraných obcí za rok 2017-2020 v %

Název obce	Skutečnost k 31. 12. 2020	Skutečnost k 31. 12. 2019	Skutečnost k 31. 12. 2018	Skutečnost k 31. 12. 2017
Dolní Dvořiště	64,62	70,08	63,21	73,57
Hlavní město Praha	1,29	1,16	1,13	1,53
Chvalovice	90,65	93,33	86,00	52,76
Most	5,25	5,66	5,62	8,46
Olomouc	6,98	7,42	9,34	11,73

Zdroj: vlastní zpracování, Obec Dolní Dvořiště (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet (2022), Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet (2022), Chvalovice (2022), Monitor (2021), Rozpočet města Olomouce (2022)

5 Výsledky a diskuse

5.1 Identifikace sociálních a ekonomických důsledků hazardních her

K hodnocení trhu hazardních her bylo nejdříve nezbytné identifikovat jejich důsledky jak na domácnosti, provozovatele i stát. Z pohledů autorů odborné literatury je hazard spojován především s negativními důsledky, řada autorů však připouští i existenci důsledků pozitivních.

U jednotlivých důsledků není jednoduché určit velikost jejich dopadu i subjekty, na které mají vliv. Třeba zadlužení patologického hráče, které plyne z hraní hazardních her, způsobuje potíže především hráčům a jejich domácnostem, zadlužení jednotlivců však dopadá i na ekonomiku státu, ale také na poskytovatele bankovních i nebankovních úvěrů. I kriminalita hráčů dopadá nejen na ně, jejich rodiny a ekonomickou situaci, ale také přináší náklady státu. Vzhledem k tomu, že je patologické hráčství klasifikováno jako nemoc, stejně jako ostatní nemoci vyžaduje náklady na zdravotní péči, a to nejen hráčů, ale také jejich příbuzných, kteří mohou trpět psychickými poruchami a v důsledku z nich pak i třeba bolestmi hlavy, problémy se srdcem, trávicím traktem i pohybovým ústrojím. Původ těchto zdravotních komplikací však není jednoznačně identifikovatelný.

Ze strany provozovatelů také dochází ke kriminalitě, především nelegálním provozování hazardních her, praní špinavých her, podvody a korupcí, jedná se tak o aktivitu řadící se do šedé ekonomiky. Pro provozovatele je důsledkem jednoznačně zisk.

Co však hazardní hry do přinášejí, je přerozdělení vkladů do mezi hráče, stát a provozovatele. Odvody z plynoucí z hazardních her jsou převáděny dle zákona o dani z hazardních her do veřejných rozpočtů a dále pak použity například pro místní rozvoj obcí.

5.2 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníkového šetření realizovaného v období 12.1.2022 – 1.3.2022 prostřednictvím webového portálu „Survio.com“ se úspěšně zúčastnilo celkem 311 respondentů. Dotazník se skládal z celkem 52 otázek, které na sebe logicky navazovaly. U otázek byla nastavené automatické odkazování na otázky dle určité odpovědi. Pokud na začátku respondent uvedl, že se hazardní hry nikdy neúčastnil, automaticky byl odkázán na otázky, které se hraní hazardních her netýkaly. Proto je celkový počet respondentů, kteří na jednotlivé otázky odpovídali, odlišný.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 223 žen a 85 mužů, 3 respondenti se nehlásí ani k jedné z uvedených možností. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 285 respondentů ve věku 18-65 let, zbylí respondenti jsou mladší 18 let či starší 65 let. Nejvíce respondentů, 44 %, má dokončené vysokoškolské vzdělání, 39 % pak středoškolské s maturitou, zastoupení dotazovaných však bylo ve všech kategoriích. Více než 72 % dotazovaných žije v Praze a Středočeském kraji, zastoupeny jsou však téměř všechny kraje kromě Zlínského a Karlovarského kraje. Z toho i vyplývá, že více než polovina dotazovaných žije v obci s více než 100 tis. obyvateli. Čistý měsíční příjem, který odpovídá průměrné měsíční mzdě v ČR, 20-40 tis. Kč má 54 % respondentů, z 30 % je čistý měsíční příjem respondentů menší než 20 tis. Kč. Nejvíce respondentů žije v domácnosti s průměrným měsíčním příjmem v rozmezí 30-60 tis. Kč. Zaměstnancem je 59 % respondentů, OSVČ pak 10 %. Jako zdroj hlavního příjmu uvedlo plat či mzdu 76 % respondentů.

Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak se téma hazardních her respondentů dotýká, zda se her účastní, případně jakých druhů a jak často, dále jaké jsou jejich vklady a výhry a jestli u nich hraní hazardních her nezpůsobilo některý z negativních důsledků hraní hazardních her, ať už závislost, zadluženost, či ztrátu zaměstnání.

Účast na jakékoli hazardní hře uvedlo v dotazníkovém šetření 69 % respondentů. V některých rodinách či kruzích přátel se hrají např. karetní hry s menším či větším objemem financí. Na otázku týkající se hraní her o peníze s blízkými odpovědělo 62 respondentů (necelých 30 %), že hrají hry s blízkými o peníze. 8 uvedlo, že dokonce s partnerem, 26 s rodinou a 41 se svými známými, 9 z nich uvedlo dvě nebo dokonce všechny tři možnosti. Nejčastější hazardní hrou, které se dotazovaní účastní či účastnili je loterie a tombola. Loterie je běžně dostupnou hazardní hrou, která je dostupná téměř v každé prodejně potravin, časopisů a novin a také tabákových výrobků. Tombola je zase častou zábavou na plesech. Četnost účasti na těchto dvou druhích hazardních her uvedli respondenti nejčastěji jednou měsíčně či méně často. Nejčastější hrou, kterou respondenti hrají několikrát týdně (1-4x) jsou kurzové sázky a totalizátorové hry. Že respondenti považují hazardní hry především jako zábavu je jasné i z otázky, jaký je jejich důvod hraní hazardních her, 176 respondentů, což je 82 % z těch kteří se kdy účastnili na hazardní hře. Získání většího objemu peněz v podobě výhry v hazardní hře je jediným důvodem hraní hazardních her pro 38 respondentů (18 %). Častěji hrají respondenti hazardní hry v land-based prostředí, hraní hazardních her na internetu však za kamennými provozovny zaostává nepatrně.

Jako výhody on-line prostředí uvádějí hráči, kteří preferují internet pro hraní hazardních her (25 %) jak z důvodu klidu na hru, anonymity i přehledu ohledně vkladů do hry. Navíc dva respondenti uvedli, další možnost, kdy je pro ně důležité pohodlí a dostupnost. Jednoznačně nejčastějším zdrojem financí vkládaných do hazardních her je mzda či plat, 7 respondentů však uvedlo jako zdroj pro hraní hazardních her také spoření či pojištění, 2 dokonce také zpeněžení vlastního i rodinného majetku a trestnou činnost. 1 z dotazovaných dále uvedl půjčku od blízké osoby a 1 také půjčku nebankovní. Z toho mimo jiné plyne, že existují lidé, kteří jsou schopni páchat trestné činy pro možnost hraní hazardních her nebo páchat trestné činy a finanční obnos z nich získaných pak vkládat do hazardní hry. Častěji lidé hrají hazardní hry spontánně či spíše spontánně než plánovaně. Plánované hraní hazardních her může být třeba pravidelná loterie. 146 respondentů (68 %) uvedlo, že jsou do hazardní hry během 24 hodin ochotni vložit maximálně 51 – 1 000 Kč. 4 respondenti však uvedli, že jsou ochotni vložit i více než 10 000 Kč, konkrétně nejvyšší uvedenou částku 60 000 Kč uvedli 2 respondenti. Jeden respondent uvedl, že je ochotný do hry vložit 200 000 Kč během jednoho měsíce. Naopak největší objem peněz, který kdy respondenti vyhráli v hazardních hrách byl v 32 % ve výši 101-500 Kč, 8 respondentů uvedlo, že nikdy v hazardní hře nevyhráli, naopak 5 respondentů uvedlo částku vyšší než 50 000 Kč, nejvyšší uvedená výhra v hazardní hře v dotazníkovém šetření činila 750 000 Kč.

Jelikož je hraní hazardních her v kasinech či hernách spojené s konzumací alkoholických nápojů. Obsahoval dotazník otázku týkající se hraní hazardních her po požití alkoholu. Tuto možnost připouští 25 % respondentů hrajících hazardní hry.

Dále hraní hazardních her souvisí se zadlužením, proto v dotazníkovém šetření nechyběla ani otázka týkající se právě toho, zda si respondenti někdy půjčili peníze kvůli hazardní hře. Kladně na tuto otázku odpovědělo 6 % respondentů. Jako zdroj půjčených finančních prostředků na hru respondenti nejčastěji uvedli rodinu, dále také své známé, partnera, bankovní i nebankovní společnost. Další otázky týkající se půjčování finančních prostředků na hraní hazardních her byly, zda se respondenti kvůli hraní hazardních her dostali do dluhů a zda tyto dluhy zvládají splácet sami. Do dluhů se dostalo celkem 7 respondentů (cca 3 %). Z toho 2 uvedli, že splácení dluhů zvládali či zvládají sami, 1 ze zadlužených respondentů neví, zda zvládá splácet dluhy sám a zbylí 4 uvedli, že splacení svých dluhů sami nezvládli či nezvládají. Dokonce 2 ze zadlužených respondentů uvedli insolvenční a 1 z dotazovaných má dokonce 2 exekuce v důsledku hraní hazardních her. Nejčastěji se dluhy zadlužených hráčů pohybují v rozmezí 50-300 tis. Kč (4 respondenti),

2 respondenti odpověděli, že výše jejich dluhů nepřekračuje 50 tis. Kč a 1 respondent s exekucemi uvedl, že výše jeho dluhů činí 301-600 tis. Kč.

Dalším důsledkem hraní hazardních her bývá ztráta zaměstnání, ať už z neplnění pracovních povinností, tak třeba i z důvodu spáchání trestného činu (např. krádež či zpronevěra). Ztrátu v důsledku hraní hazardních her přiznávají 4 respondenti, stejný počet respondentů měl či má zaměstnání mimo pracovní poměr, z toho 3 jako důvod uvedli potřebu vyšších příjmů pro splácení dluhů v důsledku hraní hazardních her a 1 respondent uvedl, že potřebuje více finančních prostředků pro hraní hazardních her.

Dotazníkové šetření osahovalo i otázky týkající se pocitu závislosti na hazardních hrách. 30 % respondentů uvedlo, že mělo při hraní hazardní hry pocit, že by s hrou měli přestat, opačný pocit uvedlo 24 % dotazovaných. Jednoznačnou závislost připustili 4 dotazovaní, naopak závislost jednoznačně popírá 178 respondentů. Pokud jsou lidé závislí na hraní hazardních her, nabízí se otázka, zda se ze závislosti léčí či se někdy léčili. 2 respondenti uvedli léčbu v léčebném zařízení. Těchto dvou respondentů se dále týkaly otázky týkající se léčby. Oba respondenti absolvovali pouze 1 léčbu a oba také uvedli, že léčba byla zatím úspěšná. U takových lidí je nutná abstinence hraní hazardních her, pokud by došlo k relapsu, bylo by nejspíše nutné absolvovat další léčbu. 1 z léčených respondentů uvedl, že došlo k narušení jeho sociálních vztahů, 1 léčený neguje narušení sociálních vztahů. 103 respondentů, což je 1/3, ze všech 311 dotazovaných má ve svém okolí či zná někoho, kdo má či měl problémy s hazardním hraním, 19 respondentů neví, zda někoho takového zná. 27 respondentů ze zmíněných 103 odpovědělo, že se jedná o jejich rodinného příslušníka, 29 dotazovaných odpovědělo, že jejich kamarád a 8 dotazovaných dokonce odpovědělo, že jejich bývalý či současný partner má či měl problémy s hazardním hraním.

Dotazníkové šetření obsahovalo také 4 otázky, u kterých bylo nutné, aby respondenti seřadili vybrané pozitivní a negativní dopady hazardních her dle jejich názoru, jaký je nejvíce přínosný či má nejvíce negativní dopad po nejméně přínosný či má nejmenší negativní dopad na domácnosti i společnost. U pozitivních dopadů hazardních her jako nejvíce přínosný jak pro domácnosti, tak pro společnost vnímají respondenti zábavu, kterou hazardní hry přinášejí. Jako druhý nejvíce přínosný důsledek hraní hazardních her na domácnosti považují respondenti neočekávaný příjem v případě výhry v hazardní hře, co se týká druhého nejvíce pozitivního dopadu na společnost však uvádějí příjem do veřejných rozpočtů. Naopak za nejméně přínosný dopad hazardních her pro domácnosti

i společnost považují respondenti nárůst cestovního ruchu, který mohou v důsledku hazardní hry přinášet. U negativních dopadů vidí respondenti rozdíl, v případě že se jedná o domácnosti nebo společnost. Jako nejvíce negativní dopad na domácnosti i společnost je dle respondentů především zadluženost hráče či domácností v důsledku hraní hazardních her. Bodové hodnocení odpovědi v dopadu na domácnosti je 4,71 bodů, na společnost 3,98, z čehož je jasné, že tuto možnost v dopadu na domácnosti zvolilo více respondentů než v případě dopadu na společnosti. Druhým nejvíce negativním dopadem na společnost je dle respondentů delikvence, kriminalita a vandalismus vznikající v důsledku hraní i provozování hazardních her, co se však týká druhého nejvíce negativního dopadu na domácnosti, je dle respondentů ztráta zaměstnání patologického hráče.

5.3 Zhodnocení rozhovorů s odborníky pracujícími v adiktologii

Ze dvou rozhovorů, z nichž jeden byl strukturovaný s panem MUDr. Karlem Nešporem, CSc. emeritním primářem mužského oddělení závislostí, a druhý polostrukturovaný s paní Mgr. Ninou Janyškovou, terapeutkou na ženském oddělení léčby závislostí, vyplývá, že postoj obou respondentů, jakožto osob pracujících se závislými v psychiatrické nemocnici, je k existenci hazardního hraní ve společnosti velmi negativní. MUDr. Karel Nešpor, CSc. dokonce tvrdí, že by měl být hazard včetně reklam na něj zakázán.

Setkání s osobami, které se živí hraním hazardních her oba negují, nepřipouští ani možnost, aby patologický hráč čerpal finanční prostředky pro hraní hazardních her pouze z vlastních zdrojů bez dřívějšího či pozdějšího zadlužení. K legislativním úpravám hazardních her a jejich regulaci se oba staví skepticky, Mgr. Nina Janyšková však v rozhovoru uvedla, že odstranění technických her a jejich regulaci považuje za správný krok, který má vliv. Podle pana doktora nejedná patologický hráč racionálně, Mgr. Nina Janyšková s ním souhlasí z části, kdy se na jednání patologického hráče dívá z pohledu, že chce vyhrát větší částku, než do hry vložil i když šance na výhru je mizivá. Na druhou stranu připouští racionální jednání hráče, když něco tak moc chce a jde si za tím. Často se u lidí primárně závislých na hazardním hraní objevuje i závislost na alkoholu. Jednak je to z důvodu, že je alkohol ze všech návykových látek nejlevnější a také je velmi dostupný v herních prostorech. Náklady na léčbu jednoho pacienta ze závislosti činí 3 000 Kč na den ve státní psychiatrické nemocnici, což je v případě šestitýdenního pobytu 126 000 Kč a v případě tříměsíční pobytové léčby činí náklady zhruba 270 000 Kč.

MUDr. Karel Nešpor, CSc. uvedl, že nejdražší problém je ten neléčený, jelikož gambleři často neplatí daně, páchají krádeže a podvody, zvyšují stres lidem ve svém okolí a zvyšují riziko řady nemocí.

5.4 Zhodnocení daňových příjmů plynoucích z hazardních her do veřejných rozpočtů

U daňových příjmů ze všech druhů hazardních her sledovaných za jednotlivá čtvrtletí i celé roky 2017-2020 je jednoznačné, že na dani ze všech druhů hazardních her převáděné do rozpočtů obcí se z minimálně 70 % podílí daň z technických her, zbylou část tvoří daň z hazardních her vyjma technických. Daň z technických her však neplyne do rozpočtů všech obcí, ale pouze těch, kde je podíl vypočítaný na základě počtu herních pozic na jednotlivých zařízeních povolených koncových zařízeních v obci vyšší než 0. Obcí, kde podíl na části celostátního hrubého výnosu z technických her činil ve všech čtvrtletích roku 2021 více než 1,000000, je pouze 16. Nejvyšší podíl na části celostátního hrubého výnosu z technických her mělo ve všech čtvrtletích Hlavní město Praha. Z dokumentů zveřejňovaných Ministerstvem financí však vyplývá, že obcí podílejících se na části celostátního hrubého výnosu je mnohem více, v roce 2021 jich bylo 195.

Daňové příjmy ze všech druhů hazardních her plynoucí do státního rozpočtu jsou příjmy tvořeny více než z poloviny daní z hazardních her vyjma her technických, a to konkrétně z 57-65 %. Rozložení daně jak z technických, tak z ostatních hazardních her ve vztahu vůči k veřejným rozpočtům kopíruje poměr rozpočtového určení daně z hazardních a technických her. V roce 2020 došlo k poklesu příjmů daně z technických her do státního rozpočtu o 500 mil. Kč, vliv na tento fakt mohla mít vládní opatření v důsledku přetrvávající Covidové pandemie, které se týkaly i heren a kasin. Rozdíl v objemu celkových příjmů z daně ze všech hazardních her do státního rozpočtu a do rozpočtů obcí se za sledované období není při částkách v tis. Kč příliš viditelný, v jednotlivých čtvrtletí se jedná často o desítky mil. Kč.

5.5 Zhodnocení daňových příjmů plynoucích z hazardních her vybraných obcí

Obce, které byly vybrány na základě rozdílného geografického umístění, rozlohy obce a počtu obyvatel. Všechny vybrané obce se ve sledovaném období podílely na části celostátního hrubého výnosu z technických her.

5.5.1 Zhodnocení celkových příjmů, daňových příjmů a příjmů z daní a poplatků plynoucích z hazardních her

Z vybraných obcí mělo v roce 2020 nejvyšší příjmy Hlavní město Praha, pokud se ale příjmy přepočtou na počet obyvatel, nejvyššími příjmy na obyvatele disponovala obec Chvalovice a hned po ní také Dolní Dvořiště, kde příjmy na 1 obyvatele činily více než 3x výše příjmů na 1 obyvatele hlavního města. Celkové příjmy obecního rozpočtu významně vzrostly v roce 2019 a 2020 v Dolním Dvořišti. Tento nárůst byl způsoben mimořádnými přijatými transfery.

Vývoj daňových příjmů ve sledovaném období vybraných obcí, kromě Dolního Dvořiště, v podstatě kopíruje vývoj celkových příjmů rozpočtů obcí. Největším objemem daňových příjmů převedených do rozpočtu disponovala Praha. Pokud se ale jedná o výši daňových příjmů v přepočtu na 1 obyvatele obce, nejvyšší daňové příjmy v posledním uvedeném roce měla obec Chvalovice, kde výše daňových příjmů na 1 obyvatele činila více než 4,6x daňový příjem na 1 obyvatele Hlavního města Prahy. V srovnání hlavního města a Dolního Dvořiště, byly daňové příjmy v přepočtu na obyvatele Dolního Dvořiště téměř 3x větší než v hlavním městě.

Příjmy z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her byl jednoznačně nejvyšší za všechny roky v Hlavním městě Praze. Výše nejen daní plynoucích z hazardních her v posledním uvedeném roce byla však obdobná v menší obci Dolní Dvořiště a městě Most. Stejně tak se liší výše daní a poplatků plynoucích z hazardních her v malé obci Chvalovice a městě Olomouc, kde byl rozdíl v příjmech z hazardních her cca 10 mil. Kč, v Olomouci však žije více než o 101 tis. obyvatel než v obci Chvalovice.

5.5.2 Zhodnocení podílu, jakým se daně a poplatky z hazardních her podílejí na celkových a daňových příjmech

Obec s největším podílem daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na celkových příjmech obecního rozpočtu byla v roce 2019 obec Chvalovice, kde podíl činil téměř 85 %. Naopak obcí s nejnižším podílem příjmů plynoucích z hazardních her na celkových příjmech byla Praha, kde se podíl v letech 2018-2020 pohyboval dokonce pod úrovní 1 %, úroveň 1,08 % činily příjmy z hazardních her v roce 2017. Jelikož došlo především v roce 2020 k nárůstu celkových příjmů obce Dolní Dvořiště, došlo ke snížení podílu příjmů z hazardních her na celkových příjmech obce z 65 % na pouhých 16 %. U města Most a Olomouc také příjmy z hazardních her netvořily velkou část z celkových příjmů měst, podíl nedosahoval 10 %.

Hlavní město Praha mělo v letech 2017-2020 také nejnižší podíl daní a poplatků z hazardních her na daňových příjmech převedených do rozpočtu. Maximální hodnoty podílu příjmů plynoucích do rozpočtu z hazardních her na daňových příjmech dosáhla obec Chvalovice v roce 2019 s podílem přes 93 %. Vysokého podílu dosáhla obec i v roce 2018 s 2020, nižší byl podíl příjmů z hazardních her na daňových příjmech v roce 2017, i tak však tvořily příjmy plynoucí z hazardních her více než polovinu daňových příjmů. Kolem 63-73 % tvoří podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech obce Dolní Dvořiště.

6 Závěr

Oblast hazardních her je velmi široká a na hazardní hry lze pohlížet jak z úhlu společnosti, tak jednotlivců jako hráčů, ale také ze strany provozovatelů a státu. Existence hazardních her však s sebou přináší mnoho negativních, ale i pozitivních důsledků. Také s sebou hazardní hry přinášejí řadu nákladů a výnosů.

Jedním z důsledků hazardního hraní je vznik patologického hráčství, které souvisí s řadou dalších negativních dopadů, jak pro hráče jako jednotlivce, pro jeho rodinu i pro stát. Patologický hráč, jelikož je na hře závislý a není sám o sobě vlivem bažení schopen přestat hrát, dochází u něj časem k zadlužení, které nemusí zvládat, a tak často vyhlásí osobní bankrot nebo se dostane do exekuce. Takový hráč je schopen kvůli hře téměř čehokoli, i krádeže či zpronevěry, s kterými souvisí také ztráta zaměstnání a narušení sociálních vztahů. Patologické hráčství je nebezpečné i pro ostatní členy rodin, jelikož vliv patologického hráče negativně působí nejen na zdravotní stav a s ním související nemoci.

Patologické hráčství neboli gambling také souvisí s nižší produktivitou práce obecně a s daňovými odvody, nerozhoduje ani to, zda hráči mají či nemají zázemí. V krajních případech dochází u patologických hráčů k bezdomovectví a suicidálnímu jednání. Hazardní hry samozřejmě mohou mít negativní vliv i na hráče, kteří nejsou závislí. Negativní důsledky s sebou přináší i jejich provozování. Provozování hazardních her a organizovaný zločin spolu úzce souvisí. Všechny tyto okolnosti hazardních her snižují stabilitu ekonomického prostředí.

Hazard s sebou přináší i pozitivní důsledky. Hraní hazardních her je především zábavou. Odborníci pracující v adiktologii nepřipouští, že by se hraním dalo vydělávat na živobytí. Finanční prostředky z hazardních her jsou však rozděleny mezi hráče, veřejné rozpočty a provozovatele. Hráči získávají finanční prostředky v podobě výhry, veřejné rozpočty ve formě odvodů a provozovatelé jako finanční prostředky získané podnikáním. Dalším pozitivním důsledkem jsou pracovní příležitosti v hernách či kasínech a také nárůst cestovního ruchu.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že zkušenost s hazardním hraním mělo 69 % respondentů. Nejčastějšími hrami, se kterými respondenti měli zkušenost, ať už jakékoli frekvence hraní, byla loterie a za ní v pořadí druhé kurzové sázky a totalizátorové hry. Loterie, ať už číselné či v podobě stíracích losů i kurzové sázky a totalizátorové hry jsou velmi dostupné jak v land-based, tak v on-line prostředí. Hraní v on-line prostředí je určitě

stále oblíbenější a má i své výhody v podobě větší anonymity a dostupnosti, respondenti však uvedli častěji hraní her v kamenných provozovnách. Že jsou hazardní hry především zábavou vyplynulo i z odpovědí respondentů, kdy 82 % z těch, kteří mají jakoukoli zkušenost s hazardním hraním, uvedlo, že hrají s cílem zábavy a jako nejvíce přínosný pozitivní důsledek hazardních her, jak pro společnost, tak domácnosti byla také zábava. Přestože nejčastějším zdrojem vkladů je plat či mzda, respondenti z možností vybrali i další zdroje finančních prostředků pro hru. V odpovědích se objevilo ukončení spoření či pojištění, zpeněžení vlastního a rodinného majetku, půjčka od osoby blízké a nebankovní úvěr, a dokonce i peníze plynoucí z trestné činnosti. Zde se potvrdila existence hráčů, kteří jsou schopní pod vlivem bažení jednat tak, jak by za jiných okolností nejednali. Mezi respondenty se objevili i jedinci, kteří jsou závislí nejen na hazardním hraní, mají zkušenost s léčením závislosti, jsou v důsledku hazardního hraní zadluženi nebo u nich došlo ke ztrátě zaměstnání. Většina respondentů však tyto možnosti negovala. Čtvrtina respondentů také uvedla, že hraje hazardní hry po požití alkoholu. Třetina dotazovaných má ve svém okolí někoho, kdo má či měl problémy s hazardním hraním, nemusí se však jednat o patologického hráče. Hranice, kdy se jedná a nejedná o problémové hraní je velice tenká a subjektivní. Za nejvíce negativní důsledek hazardních her pro domácnosti i společnost respondenti vnímají zadlužení hráče nebo jeho domácnosti.

Pracovníci z oboru adiktologie však vidí jednoznačně negativní vliv hazardních her, což je vzhledem k jejich zkušenostem se závislými jasné. Dokonce by byli pro úplný zákaz reklam na hazardní hry i hazard jako takový. Gamblig je také často kombinovaný se závislostí na alkoholu, nahrává tomu i prostředí, ve kterém jsou provozovány především technické a živé hry, i to, že je alkohol dostupnou a oproti ostatním návykovým látkám také poměrně levnou. Co se týká nákladů, je dle nich jednoznačně nejdražší problém, který není léčený. Pokud jde ale o náklady na krátkodobou pobytovou léčbu ze závislosti ve státní psychiatrické nemocnici obecně, činí náklady jednoho pacienta u šestitýdenní léčby 126 tis. Kč a tříměsíční 270 tis. Kč. Existují však soukromá zařízení, kde se náklady na měsíční léčbu jednoho klienta pohybují kolem 170 tis. Kč.

Příjmy plynoucí z daní hazardních her do veřejných rozpočtů kopírují za sledované období rozpočtové určení daně, kdy větší podíl do státního rozpočtu tvoří daň z hazardních her vyjma her technických, a naopak větší podíl do rozpočtů obcí, když by se bral jako jedna částka, je převeden z daně z technických her.

Podíl, který tvoří daně, poplatky a jiná obdobná peněžní plnění v oblasti hazardních her na celkových příjmech měst a obcí je ovlivněno tím, o jak velkou obec se jedná a jaké všechny zdroje příjmů má. U menších obcí je vliv ostatních příjmů vidět lépe. Například pokud obec plánuje na daný rok realizaci investičního projektu, který s sebou přináší dotace, podíl daní a poplatků z hazardních her na celkových příjmech se tím značně změní. Celkově je podíl daní, poplatků a jiných peněžních plnění z oblasti hazardních her na celkových a daňových příjmech důležitý především pro menší obce, které se účastní na části celostátního hrubého výnosu z technických her, kde příjmy plynoucí z hazardních her mohou tvořit i 85 % z celkových a 93 % z daňových příjmů. Přesto však největší objem finančních prostředků plynoucích z daní, poplatků a jiných peněžních plnění byl převeden do rozpočtu Hlavního města Prahy, kde však podíl na činil 1,13-1,53 % na daňových a 0,78-1,08 % na celkových příjmech rozpočtu.

7 Seznam použitých zdrojů

BECKER, Gary a Kevin MURPHY, 1988. A Theory of Rational Addiction. *Journal of Political Economy*. **96**(4), 675-700.

BLACK, Donald W, Martha C SHAW, Brett A MCCORMIK a Jeff ALLEN, 2012. Marital Status, Childhood Maltreatment, and Family Dysfunction: A Controlled Study of Pathological Gambling. *The Journal of clinical psychiatry*. **73**(10), 1293-1297.

BRČÁK, J., B. SEKERKA a D. STARÁ, 2014. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-492-3.

BROULÍKOVÁ, Hana Marie, Martin DLOUHÝ a Petr WINKLER, 2020. *Ekonomické hodnocení ve zdravotnictví: ZAMĚŘENO NA DUŠEVNÍ ZDRAVÍ*. Klecany: Národní ústav duševního zdraví, 119 s. ISBN 978-80-87142-38-7.

Celní správa České republiky: Státní dozor v oblasti hazardních her [online]. In: . [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/dalsi-kompetence/hazard/Stranky/default.aspx>

CURRIE, Billye B., 2012. *Hazardní hráč: svádění Štěstěny : studie z jungiánské psychologie*. Brno: Emitos. Studie (Emitos: Nakladatelství Tomáše Janečka). ISBN 978-80-87171-31-8.

Český statistický úřad: Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2021 [online], 2022. In: . [cit. 2022-03-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2021>

Daň z hazardních her: Kompletní tabulka se souhrnnými údaji k dani z hazardních her za rok 2019, 2019. In: *Finanční správa: Daně* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/Kompletni_tabulka_se_souhrnnymi_udaji_k_dani_z_hazardnich_he.xlsx

Daň z hazardních her: Tabulka se souhrnnými údaji k dani z hazardních her za rok 2020, 2020. In: *Finanční správa: Daně* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/Tabulka_se_souhrnnymi_udaji_k_dani_z_hazardnich_her_rok_2020.xlsx

Daň z hazardních her: Tabulka se souhrnnými údaji z hazardních her za rok 2021, 2021. In: *Finanční správa: Daně* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-seznam-dani/Tabulka_se_souhrnnymi_udaji_k_dani_z_hazardnich_her-2021.xlsx

DÁVIDOVÁ, Michaela, 2020. *Patologické hráčství: výskyt, diagnostika, léčba, komplexní pohled na problematiku*. Praha: Grada Publishing, 176 s. ISBN 978-80-247-2758-5.

DELFABBRO, Paul a Letitia THRUPP, 2003. The social determinants of youth gambling in South Australian adolescents. *Journal of Adolescence*. **26**(3), 313-330.

Dolní Dvořiště: Oficiální web obce [online], 2022. [cit. 2022-03-7]. Dostupné z: <https://www.dolnidvoriste.cz/index.asp>

DOUGLASS, W.A. a P. RAENTO, 2004. The Tradition of invention: Conceiving Las Vegas. *Annals of Tourism Research*. **31**(1), 7-23.

FIEDOR, David, 2020. *Hazard v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 166 s. ISBN 978-80-7419-303-3.

GAINSBURY, Sally, Nerilee HING a Suhonen NIKO, 2014. Professional help-seeking for gambling problems: Awareness, barriers and motivators for treatment. *Journal of Gambling Studies*. **30**(2), 503-519.

Gambling case law, 1995-2021. In: *European Commission: Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs* [online]. © European Union [cit. 2021-12-30]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/sectors/online-gambling/gambling-case-law_cs

GERSTEIN, D., S. MURPHY a M. TOCE, 1999. *National Gambling Impact and Behavior Study: Report to the National Gambling Impact Commission*. Chicago, IL: National Opinion Research Center.

GRIFFITHS, Mark, 1993. Tolerance in gambling: an objective measure using the psychophysiological analysis of male fruit machine gamblers. *Addictive Behaviors*. **18**(3), 365-372. ISSN 0306-4603.

GRINOLS, Earl L a David B MUSTARD, 2001. Business profitability versus social profitability: Evaluating industries with externalities, the case of casinos. *Managerial and Decision Economics*. **22**(103), 143-162.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ, 2010. *Velký psychologický slovník*. Vyd 4. Praha: Portál, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.

Hazardní hry, daň z hazardních her, 2019. 2. Ostrava: Nakladatelství Sagit, a.s., 64 s. ÚZ. ISBN 978-80-7488-349-1.

Hráči on-line hazardních her v EU, 2020. *Co dělá Evropa pro mě: V mém životě* [online]. [cit. 2021-12-28]. Dostupné z: <https://what-europe-does-for-me.eu/cs/portal/2/K13>

Chvalovice: Rozpočet [online], 2022. Chvalovice © [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://www.chvalovice.cz/urad-obce/rozpocet/>

Chvalovice: Titulní strana [online], 2022. Galileo Corporation s.r.o. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.chvalovice.cz/titulni-strana/?ftresult=po%C4%8Det+obyvatel>

Informace k dani z hazardních her: podle zákona č. 187/2016 Sb., o dani z hazardních her, účinnému od 1. 1. 2017, 2021. In: *Finanční správa* [online]. © Generální finanční ředitelství [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-hazardnich-her/informace-k-dani-z-hazardnich-her>

Justice.cz: Exekuce [online], 2021. In: . Ministerstvo spravedlnosti ČR [cit. 2021-12-11]. Dostupné z: <https://exekuce.justice.cz/slovník-pojmu/>

KORMAN, Lorne M., Jane COLLINS, Don DUTTON, Bramilee DHAYANANTHAN, Nina LITTMAN-SHARP a Wayne SKINNER, 2008. Problem Gambling and Intimate Partner Violence. *Journal of Gambling Studies*. **24**(1), 13-23.

MACCALLUM, Fiona a Alex BLASZCZYNSKI, 2003. Pathological gambling and suicidality: An analysis of severity and lethality. *Suicide and life-threatening behavior*. s. 88-98.

MCCOMB, Jennifer L., Bonnie K. LEE a Douglas H. SPRENKLE, 2009. Conceptualizing and Treating Problem Gambling as a Family Issue. *Journal of Marital and Family Therapy*. **35**(4), 415-431.

Město Most: Oficiální webové stránky [online], 2022. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.mesto-most.cz/>

Ministerstvo financí České republiky: odbor 73 - Procesní agendy a regulace hazardu, 2019. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-12-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/organizacni-struktura/sekce-05/odbor-73-procesni-agendy-a-regulace-haza>

MISES, Ludwig Von, 2006. *Lidské jednání: pojednání o ekonomii*. Praha: Liberální institut. ISBN 80-863-8945-6.

MISTOPISY.CZ: Dolní Dvořiště [online], 2022. WANET s.r.o. [cit. 2022-03-7]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/3929/dolni-dvoriste/>

Moderní obec: Studie: Před regulací hazardu na území Prahy hráči utečou na internet, rozpočet bude tratit stamiliony, 2022. In: *Profi Press* [online]. © Profi Press s.r.o [cit. 2022-01-02]. Dostupné z: <https://moderniobec.cz/studie-pred-regulaci-hazardu-na-uzemi-prahy-hraci-utecou-na-internet-rozpocet-bude-tratit-stamiliony/>

Monitor: Statutární město Most (Most) [online], 2021. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00266094/prehled>

MRAVČÍK, Viktor, Zdeněk ROUS, Pavla CHOMYNOVÁ, Kateřina GROHMANNOVÁ, Barbara JANÍKOVÁ, Tereza ČERNÍKOVÁ, Jan CIBULKA a Eva FRANKOVÁ, 2021. *Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2020*. Praha: Úřad vlády České republiky. ISBN 978-80-7440-269-2.

MUDr. Karel NEŠPOR, CSc.: Smích, relaxace, střizlivost, 2022. In: *Drnespor.eu* [online]. [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.drnespor.eu/nesporcz.html>

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti: Hazardní hraní [online], 2017. Úřad vlády České republiky [cit. 2021-12-08]. Dostupné z: <https://www.hazardni-hrani.cz/fakta/>

NÁRODNÍ ÚSTAV DUŠEVNÍHO ZDRAVÍ, 2015. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*. ISBN 978-80-87142-26-4.

NATIONAL GAMBLING IMPACT STUDY COMMISSION, 1999. *National Gambling Impact Study Commission: Final Report* [online]. Washington DC [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://govinfo.library.unt.edu/ngisc/reports/fullrpt.html>

NEŠPOR, Karel, 2006. *Už jsem prohrál dost: Příručka pro ty, kdo mají problém s hazardní hrou, kdo chtějí takovým lidem pomáhat, kdo chtějí problémům s hazardní hrou předcházet*. Praha: Sportpropag, 130 s.

NEŠPOR, Karel, 2011a. *Jak překonat hazard: Prevence, krátká intervence a léčba*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0009-3.

NEŠPOR, Karel, 2011b. *Návykové chování a závislost: současné poznatky a perspektivy léčby*. Vyd. 4., aktualiz. Praha: Portál, 176 s. ISBN 978-80-7367-908-8.

NEŠPOR, Karel, 2021. Hazardní hry u dětí a dospívajících: projevy, rizika, prevence, svépomoc a léčba. *Šance dětem*. Dostupné také z: <https://sancedetem.cz/hazardni-hry-u-deti-dospivajicich-projevy-rizika-prevence-svepomoc-lecba#1>

Obec Dolní Dvořiště: Rozpočet na webu [online], 2022. © ALIS spol. s r. o. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <https://rozpocet.alis.cz/00245844>

Online gambling in the EU, 1995-2021. In: *European Commission: Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs* [online]. © European Union [cit. 2021-12-30]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/growth/sectors/online-gambling_cs

PARK, Subin, Maeng Je CHO, Hong Jin JEON et al., 2010. Prevalence, clinical correlations, comorbidities, and suicidal tendencies in pathological Korean gamblers: results from the Korean Epidemiologic Catchment Area Study. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*. **45**(6), 621-629.

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 1. čtvrtletí 2019 [online], 2018. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koeficienty-obci/2019/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-33608>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 1. čtvrtletí 2020 [online], 2019. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koeficienty-obci/2020/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-36760>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 1. čtvrtletí 2021 [online], 2020. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2021/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-40092>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 2. čtvrtletí 2019 [online], 2019. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2019/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-34523>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 2. čtvrtletí 2020 [online], 2020. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2020/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-37753>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 2. čtvrtletí 2021 [online], 2021. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2021/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-41123>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 3. čtvrtletí 2019 [online], 2019. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2019/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-35316>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 3. čtvrtletí 2020 [online], 2020. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2020/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-38616>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 3. čtvrtletí 2021 [online], 2021. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2021/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-42015>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 4. čtvrtletí 2019 [online], 2019. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2019/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-36042>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 4. čtvrtletí 2020 [online], 2020. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2020/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-39329>

Podíl jednotlivých obcí na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her - 4. čtvrtletí 2021 [online], 2021. Ministerstvo financí České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/prehledy-a-statistiky/koefficienty-obci/2021/podil-jednotlivych-obci-na-casti-celosta-42865>

Právní rámce: Právní předpisy regulující provozování hazardních her a další materiály., 2021. In: *Ministerstvo financí České republiky* [online]. [cit. 2021-11-30]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/pravni-ramce>

Productivity Commission: Australia's Gambling Industries [online], 1999. Canberra: AusInfo [cit. 2021-08-17]. Report No. 10. ISBN 1 74037 102 X. Dostupné z: <https://www.pc.gov.au/inquiries/completed/gambling/report/gambling1.pdf>

Profil města Olomouce, 2022. In: *Statutární město Olomouc: oficiální informační portál* [online]. [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: <https://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/profil-mesta>

PRUNNER, Pavel, 2008. *Psychologie gamblersství aneb Sázka na štěstí*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 273 s. ISBN 978-80-7380-74-1.

PRUNNER, Pavel, 2013. *GAMBLERSTVÍ aneb Ztráta svobody*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 360 s. ISBN 978-80-7380-452-7.

Rejstřík vyloučených osob: formuláře a důležité informace pro veřejnost, 2020. In:

Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2022-01-04]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/hazardni-hry/rejstrik-vyloucenych-osob-rvo/pro-verejnost/2020/rejstrik-vyloucenych-osob-formulare-a-d-39422>

Rozpočet města Olomouce [online], 2022. PROXIO © 2022 Marbes Consulting s.r.o. [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: <http://rozpocet.olomouc.eu/#!/SouhrnPage/idPlanVerze=96&obdobi=PLAN>

SAMUELSON, Paul Anthony a William D. NORDHAUS, 2013. *Ekonomie: 19. vydání*. Praha: NS Svoboda. ISBN 978-80-205-0629-0.

SHAW, Martha C., Kelsie T. FORBUSH, Jessica SCHLINDER, Eugene ROSENMAN a Donald W. BLACK, 2007. The Effect of Pathological Gambling on Families, Marriages, and Children. *CNS Spectrums*. **12**(8), 615-622.

SCHWARZ, Jiří, Aleš ROD a Jakub ŽOFČÁK, 2015. *Regulace hazardu v ČR: východiska, podoba a dopady změn v legislativě* [online]. [cit. 2021-08-17]. Dostupné z: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewi445ux_ITvAhWF-IsKHVY8CUoQFjAAegQIAhAD&url=https%3A%2F%2Fwww.mfcr.cz%2Fassets%2Fcs%2Fmedia%2FPrezentace_2015_Regulace-hazardu-v-CR-vychodiska-podoba-a-dopady-zmen-v-legislative.pdf&usg=AOvVaw0V-YNN9_6FzBCOpfu3kHVm. CETA – Centrum ekonomických a tržních analýz, z. ú.

SPANIER, David, 1991. *Hazardní hry: Kapesní průvodce*. Ostrava: Krok, 149 s. ISBN 80-900-8191-6.

THE ONTARIO PROBLEM GAMBLING RESEARCH CENTRE, 2013. *Koncepční rámec škodlivého hráčství: Projekt mezinárodní spolupráce financovaný Centrem pro výzkum problémového hráčství v Ontariu*. Praha: Úřad vlády České republiky. Monografie (Úřad vlády České republiky). ISBN 978-80-7440-084-1.

THOMPSON, William N, Ricardo GAZEL a Dan RICKMAN, 1997. Social and legal costs of compulsive gambling. *Gaming law review*. **1**(1), 81-89.

VÁLOVÁ, Irena, 2018. *Dluhy a exekuce vykazuje drtivá většina patologických hráčů* [online]. [cit. 2021-12-04]. Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2018/09/dluhy-exekuce-vykazuje-drtiva-vetsina-patologickyh-hracu/>

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, 1999. Praha: Diderot. ISBN 978-80-7367-686-5.

WALKER, D. M. a A. H. BARNETT, 1999. The social costs of gambling: An economic perspective. *Journal of Gambling Studies*. **15**(3), 181-212.

Základní informace, 2022. In: *Praha.eu: Portál hlavního města Prahy* [online]. Magistrát hlavního města Prahy © [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://www.praha.eu/jnp/cz/co_delat_v_praze/o_praze/zakladni_informace/index.html

Zákon č. 40/1995 Sb.: Zákon o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, 2010-2022. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1995-40>

Zákon č. 40/2009 Sb., 2010-2022. In: *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o. [cit. 2022-03-04]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>

Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2019 - závěrečný účet: Důvodová zpráva I. - Hlavní město Praha celkem, 2022. In: *Praha.eu: Portál hlavního města Prahy* [online]. Magistrát hlavního města Prahy © [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: https://www.praha.eu/file/3130998/_2_Prijmy_2019.pdf

Zpráva o plnění rozpočtu a vyúčtování výsledků hospodaření hl. m. Prahy za rok 2020 - závěrečný účet: Důvodová zpráva I. - Hlavní město Praha celkem, 2022. In: *Praha.eu: Portál hlavního města Prahy* [online]. Magistrát hlavního města Prahy © [cit. 2022-03-02]. Dostupné z: https://www.praha.eu/file/3274167/Z_9367_Duvodova_zprava_I_TED_.pdf

8 Seznam tabulek a grafů

8.1 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Nejvyšší sázka a nejvyšší výhra u technické hry podle herního prostoru....	18
Tabulka č. 2 – Výše daně z hazardních her převedené do rozpočtů obcí ČR v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a celý rok 2019-2021.....	88
Tabulka č. 3 – Přehled obcí s podílem na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her vyšším než 1,000000 za všechna čtvrtletí roku 2021 (v %).....	89
Tabulka č. 4 – Příjem daně z technických her obcí s podílem na části celostátního hrubého výnosu daně z technických her vyšším než 1,000000 za všechna čtvrtletí roku v tis. Kč...90	
Tabulka č. 5 – Výše převedených finančních prostředků do státního rozpočtu v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a celý rok 2019-2021	91
Tabulka č. 6 – Příjem daně za všechny hazardní hry do rozpočtů obcí a do státního rozpočtu v tis. Kč za jednotlivá čtvrtletí a období let 2019-2021	92
Tabulka č. 7 – Celkové skutečné příjmy vybraných obcí za období 2017-2020 v tis. Kč...94	
Tabulka č. 8 – Celkové skutečné daňové příjmy vybraných obcí za období 2017-2020 v tis. Kč	94
Tabulka č. 9 – Příjmy z daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her vybraných obcí v tis. Kč za období 2017-2020.....	95
Tabulka č. 10 – Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na celkový příjem vybraných obcí za období 2017-2020 v %	96
Tabulka č. 11 – Podíl daní, poplatků a jiných obdobných peněžních plnění v oblasti hazardních her na daňových příjmech vybraných obcí za rok 2017-2020 v %	97

8.2 Seznam grafů

Graf č. 1 – Pohlaví respondentů.....	46
Graf č. 2 – Věková struktura respondentů	47
Graf č. 3 – Nejvyšší dokončené vzdělání respondentů	47
Graf č. 4 – Kraj ČR, ve kterém respondenti žijí	48
Graf č. 5 – Velikost města/obce, kde respondenti žijí	49
Graf č. 6 – Průměrný měsíční čistý příjem respondentů.....	49
Graf č. 7 – Průměrný měsíční čistý příjem domácnosti respondentů	50
Graf č. 8 – Status respondentů	51
Graf č. 9 – Zdroj hlavního příjmu respondentů	51
Graf č. 10 – Hraní hazardních her.....	52
Graf č. 11 – Hraní hazardních her či jiných her s blízkými o peníze.....	53
Graf č. 12 – Druhy hazardních her.....	53
Graf č. 13 – Důvod hraní hazardních her.....	54
Graf č. 14 – Četnost hraní jednotlivých druhů hazardních her	55
Graf č. 15 – Způsob hraní hazardních her.....	56
Graf č. 16 – Preference hraní hazardních her v on-line prostředí	56
Graf č. 17 – Důvod preference hraní hazardních her v on-line prostředí	57
Graf č. 18 – Zdroj financí pro hraní hazardních her	58
Graf č. 19 – Spontánnost při hraní hazardních her	58
Graf č. 20 – Konzumace alkoholu před hraním hazardních her	59

Graf č. 21 – Zadlužení kvůli hře	60
Graf č. 22 – Zdroj půjčených peněz na hru.....	60
Graf č. 23 – Nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin	61
Graf č. 24 – Nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin při částce vyšší 10 000 Kč.....	62
Graf č. 25 – Maximální vložená částka do hazardních her během jednoho měsíce	62
Graf č. 26 – Maximální vložená částka (v Kč) do hazardních her během jednoho měsíce při částce vyšší 50 000 Kč	63
Graf č. 27 – Nejvyšší finanční výhra v hazardní hře	64
Graf č. 28 – Chování respondentů při výhře v hazardních hře	64
Graf č. 29 – Pocit pro ukončení hraní hazardní hry.....	65
Graf č. 30 – Pocit závislosti na hazardu.....	66
Graf č. 31 – Přehled o objemu peněz vloženého do hry	66
Graf č. 32 – Léčení ze závislosti na hazardu	67
Graf č. 33 – Počet absolvovaných léčebných procesů.....	68
Graf č. 34 – Úspěšnost léčebných procesů	68
Graf č. 35 – Narušení sociálních vztahů v důsledku hraní hazardních her.....	69
Graf č. 36 – Zadlužení v důsledku hazardních her	70
Graf č. 37 – Samostatnost při splácení dluhů	70
Graf č. 38 – Insolvence v důsledku hraní hazardních her.....	71
Graf č. 39 – Exekuce v důsledku hraní hazardních her	72
Graf č. 40 – Výše dluhů v souvislosti s hazardním hraním	72
Graf č. 41 – Ztráta zaměstnání v souvislosti s hazardním hraním	73
Graf č. 42 – Zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr v souvislosti s hazardním hraním ..	74
Graf č. 43 – Důvod pro zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr v souvislosti s hazardním hraním.....	74
Graf č. 44 – Problémy s hazardním hraním u lidí v okolí	75
Graf č. 45 – Osoby, které mají v okolí respondentů problémy s hazardním hraním	76
Graf č. 46 – Závislost na alkoholu	76
Graf č. 47 – Závislost na návykových látkách mimo alkohol	77
Graf č. 48 – Vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na společnost.....	78
Graf č. 49 – Vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na domácnosti.....	79
Graf č. 50 – Vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na společnost.....	80
Graf č. 51 – Vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky HH a jejich dopad na domácnosti.....	81

Přílohy

Příloha A Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Kateřina Vincíková, jsem studentkou druhého ročníku navazujícího studia na Provozně ekonomické fakultě České zemědělské univerzity v Praze. Ráda bych Vás požádala o vyplnění anonymního dotazníku k mé diplomové práci týkající se sociálních a ekonomických dopadů hazardních her.

1 Hrál/a jste někdy jakýkoliv druh hazardní hry?

Nápověda k otázce: Hazardní hry zahrnují kurzové sázky a totalizátorové hry, loterii (zahrnuje číselné loterie, věcné loterie, okamžité loterie - stírací losy), tombolu, živé hry (ruleta, karetní hry, turnaje v karetních hrách a hra v kostky), technické hry (Interaktivní videoloterní terminály, výherní hrací přístroje, elektromechanické rulety, elektronické pokerové stoly), bingo a turnaje malého rozsahu. Vyberte jednu odpověď.

- ano
- ne
- nevím

2 Hrajete někdy hazardní či jiné hry o peníze se svými blízkými?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- ano, se známými
- ano, s rodinou
- ano, s partnerem
- ne, žádné karetní či jiné hry s blízkými o peníze nehraji

3 Jaké hazardní hry jste někdy hrál/a?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- živá hra (ruleta, karetní hry, turnaje v karetních hrách a hra v kostky)
- technická hra (interaktivní videoloterní terminály, výherní hrací přístroje, elektromechanické rulety, elektronické pokerové stoly)
- loterie (číselné loterie, věcné loterie, okamžité loterie - stírací losy)
- turnaj malého rozsahu (turnaj v karetní hře s omezeným vkladem účastníka na 500 Kč za 24 hodin)
- kurzové sázky a totalizátorové hry
- bingo
- tombola

4 Z jakého důvodu hraje/jste hráč/a hazardní hry?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- pro výhru
- pro zábavu
- jiný...

5 Jak často hraje/sází:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď v každém řádku

	denně nebo téměř denně (5-7x týdně)	několikrát za týden (1-4x týdně)	několikrát za měsíc (2-3x měsíčně)	jednou měsíčně nebo méně často	nikdy
živou hru (ruleta, karetní hry, turnaje v karetních hrách a hra v kostky)	☐	☐	☐	☐	☐
technickou hru (interaktivní videoloterní terminály, výherní hrací přístroje, elektromechanické rulety, elektronické pokerové stoly)	☐	☐	☐	☐	☐
loterii (číselné loterie, věcné loterie, okamžité loterie - stírací losy)	☐	☐	☐	☐	☐
kurzové sázky či totalizátorové hry	☐	☐	☐	☐	☐
Bingo	☐	☐	☐	☐	☐
Tombolu	☐	☐	☐	☐	☐
turnaj malého rozsahu (turnaj v karetní hře s omezeným vkladem účastníka na 500 Kč za 24 hodin)	☐	☐	☐	☐	☐

6 Hraje hazardní hry na internetu či v kamenných provozovnách?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- na internetu (on-line)
- v kamenných provozovnách (land-based)

7 Preferujete hraní hazardních her na internetu před hraním v kamenných provozovnách?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

8 Z jakého důvodu preferujete hraní hazardních her na internetu (on-line)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- anonymita
- klid na hru
- přehled o vkladech do hry
- jiný...

9 Jaký je zdroj peněz Vámi vložených do hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpověď

- mzda/plat
- trestná činnost
- spoření/pojištění půjčka bankovní
- rodinné
- finance půjčka nebankovní
- zpeněžení vlastního
- majetku/investic půjčka od blízké osoby
- zpěnění rodinného
- majetku
- půjčka od lichváře

10 Hraní hazardních her je u Vás plánované (pravidelné sázení, tombola na plese, pravidelná zábava s přáteli) nebo spíše neplánované (poddávající se okamžitým podnětům)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- plánované
- spíše plánované
- spíše neplánované
- neplánované

11 Hrajete hazardní hry po požití alkoholu?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

12 Půjčil/a jste si někdy peníze kvůli hře?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

13 Jaký byl zdroj půjčených peněz?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

☐ rodina	☐ nebankovní společnost
☐ partner	☐ lichvář
☐ známý	☐ jiný...
☐ bankovní společnost	

14 Jaká byla Vaše nejvyšší vložená částka do hazardních her během 24 hodin?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

☐ do 50 Kč	☐ 1 001 - 10 000 Kč
☐ 51 - 1 000 Kč	☐ více jak 10 000 Kč

15 Uveďte prosím nejvyšší částku v Kč, kterou jste kdy do hazardních her vložil/a během jednoho dne:

Nápověda k otázce: Musí se jednat o částku přesahující 10 000 Kč.

16 Kolik peněz jste ochotni maximálně vložit do hazardní hry během jednoho měsíce?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

☐ do 500 Kč	☐ 5 001 - 50 000 Kč
☐ 501 - 5 000 Kč	☐ více jak 50 000 Kč

17 Uveďte prosím nejvyšší částku v Kč, kterou jste kdy do hazardních her vložil/a během jednoho měsíce:

Nápověda k otázce: Musí se jednat o částku přesahující 50 000 Kč.

18 Jakou nejvyšší finanční částku jste kdy vyhrál/a v hazardní hře?

Nápověda k otázce: Napište prosím částku v Kč

19 Jak se většinou zachováte při výhře v hazardní hře?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- výhru si ponechám a odcházím
- část výhry vložím do hazardní hry
- celou výhru vložím do hazardní hry

20 Měl/a jste někdy při hraní hazardních her pocit, že byste měl/a s hrou přestat?

Nápověda k otázce: 1 - zcela jistě měl/a, 10 - nikdy neměl/a

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ /10

21 Myslíte si o sobě, že jste závislý/á na hazardu?

Nápověda k otázce: 1 - rozhodně ano, 10 - rozhodně ne

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ /10

22 Míváte během hry přehled o objemu peněz vloženého do hry?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

23 Léčil/a jste/Léčíte se ze závislosti na hazardním hraní?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano, ambulantně
- ano, v léčebném zařízení
- neléčil/a jsem se
- jiná...

24 Kolik léčebných procesů jste absolvoval/a?

Nápověda k otázce: Uveďte počet léčebných procesů, do kterých jste nastoupil/a

25 Byly léčebné procesy úspěšné?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

26 Došlo k narušení Vašich vztahů s rodinou či přáteli kvůli hraní hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

27 Dostal/a jste se kvůli hazardním hrám do dluhů?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

28 Zvládl/a jste/Zvládáte dluhy splácet sám/sama?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

29 Dostal/a jste se kvůli dluhům spojených s hazardem do osobního bankrotu (oddlužení, insolvence)?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

30 Máte exekuci kvůli dluhům spojených s hazardem?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

31 Kolik máte exekucí v souvislosti s hraním hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- jednu
- dvě
- tři
- více než tři

32 Jaká je celková výše všech Vašich dluhů v souvislosti s hraním hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- méně než 50 tis. Kč
- 50 - 300 tis. Kč
- 301 - 600 tis. Kč
- 601 - 900 tis. Kč
- 901 tis. Kč - 1,2 mil. Kč
- více než 1,2 mil. Kč

33 Přišel/Přišla jste o zaměstnání v důsledku hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

34 Měl/a jste/Máte zaměstnání mimo hlavní pracovní poměr kvůli hraní hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

35 Pokud ano, z jakého důvodu?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- méně volného času pro hraní hazardních her
- potřeba vyšších příjmů na hraní hazardních her
- potřeba vyšších příjmů pro splácení dluhů v důsledku hraní hazardních her
- jiný...

36 Máte ve své blízkosti někoho, kdo má/měl problémy s hraním hazardních her?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- ano
- ne
- nevím

37 Pokud ano, jedná se o:

Nápověda k otázce: Vyberte jednu nebo více odpovědí

- rodinného příslušníka
- partnera
- známého
- kolegu
- kamaráda
- jiná...

38 Pociťujete závislost na alkoholu?

Nápověda k otázce: 1 - rozhodně ano, 10 - rozhodně ne

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ /10

39 Pociťujete závislost na návykových látkách mimo alkohol?

Nápověda k otázce: 1 - rozhodně ano, 10 - rozhodně ne

☆☆☆☆☆☆☆☆☆☆ /10

40 Seřad'te vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky hazardních her od nejvíce přínosného po nejméně přínosný pro společnost:

Nápověda k otázce: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - největší přínos pro společnost, 4. - nejmenší přínos pro společnost)

- zábava
- neočekávaný příjem - výhra
- příjem do veřejných rozpočtů
- nárůst cestovního ruchu

41 Seřad'te vybrané pozitivní sociální a ekonomické důsledky hazardních her od nejvíce přínosného po nejméně přínosný pro domácnosti:

Nápověda k otázce: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - největší přínos pro domácnosti, 4. - nejmenší přínos pro domácnosti)

- zábava
- neočekávaný příjem - výhra
- příjem do veřejných rozpočtů
- nárůst cestovního ruchu

42 Seřad'te vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky hazardních her podle toho, který má nejvíce negativní dopad na společnost:

Nápověda k otázce: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - nejvíce negativní dopad na společnost, 5. - nejméně negativní dopad na společnost)

- zadluženost hráče/domácností
- náklady na zdravotní péči patologických hráčů a jejich rodin
- delikvence, kriminalita, vandalismus
- ztráta zaměstnání patologického hráče
- narušení/ztráta sociálních vazeb

43 Seřad'te vybrané negativní sociální a ekonomické důsledky hazardních her podle toho, který má nejvíce negativní dopad na domácnosti:

Nápověda k otázce: Přidržením a následným tažením pole změňte pořadí položek podle Vašeho názoru (1. - nejvíce negativní dopad na domácnosti, 5. - nejméně negativní dopad na domácnosti)

- zadluženost hráče/domácností
- náklady na zdravotní péči patologických hráčů a jejich rodin
- delikvence, kriminalita, vandalismus
- ztráta zaměstnání patologického hráče
- narušení/ztráta sociálních vazeb

44 Ve kterém kraji žijete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

☐ Hlavní město Praha	☐ Moravskoslezský kraj
☐ Jihočeský kraj	☐ Olomoucký kraj
☐ Jihomoravský kraj	☐ Pardubický kraj
☐ Karlovarský kraj	☐ Plzeňský kraj
☐ Kraj Vysočina	☐ Středočeský kraj
☐ Královéhradecký kraj	☐ Ústecký kraj
☐ Liberecký kraj	☐ Zlínský kraj

45 Jaký je Váš věk?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- méně než 18
- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 45
- 46 - 55
- 56 - 65
- 66 a více

46 Jakého jste pohlaví?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- muž
- žena
- jiné...

47 Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- základní
- středoškolské bez maturity
- středoškolské s maturitou
- vyšší odborné
- vysokoškolské

48 Jak velké je město, ve kterém žijete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- nad 100 tis. obyvatel
- 51 - 100 tis. obyvatel
- 11 - 50 tis. obyvatel
- 2 - 10 tis. obyvatel
- 500 - 1 999 obyvatel
- do 500 obyvatel

49 Jaký je Váš čistý měsíční příjem?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- do 20 tis. Kč
- 20 - 40 tis. Kč
- 41 - 60 tis. Kč
- 61 - 80 tis. Kč
- nad 80 tis. Kč

50 Jaký je průměrný čistý měsíční příjem domácnosti, ve které žijete?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- do 30 tis. Kč
- 30 - 60 tis. Kč
- 61 - 90 tis. Kč
- 91 - 120 tis. Kč
- nad 120 tis. Kč

51 Jaký je Váš status?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- student
- zaměstnanec
- OSVČ
- pobíratel důchodu
- nezaměstnaný
- na mateřské/rodičovské dovolené

52 Jaký je zdroj Vašeho hlavního příjmu?

Nápověda k otázce: Vyberte jednu odpověď

- kapesné (od rodičů, partnera)
- brigáda
- plat/mzda
- důchod
- sociální dávky a příspěvky

Příloha B Přepis rozhovoru s MUDr. Karlem Nešpor, CSc.

T – Tazatel

KN – MUDr. Karel Nešpor, CSc.

T: Jaký druh hazardní hry je podle Vás nejvíce rizikový pro vytvoření závislosti?

KN: Automaty, ruleta, sázky.

T: Je podle Vás hraní hazardních her na internetu od hraní hazardních her v kamenných provozovnách odlišné i v něčem jiném než v místě, kde hráč hru hraje?

KN: S ohledem na rizika ne.

T: Je podle Vás častější hraní hazardních her s cílem zábavy či zisku?

KN: Obojí by byl naprostý nesmysl.

T: Jaký je Váš názor na reklamy na hazardní hry? Je podle Vás upozornění na riziko vzniku závislosti v reklamě dostačující?

KN: Nejlepší by bylo hazard i jeho reklamu zakázat.

T: Jak je možné, že člověk, který žije relativně spořádaný život je ochoten spáchat trestný čin pro získání finančních prostředků na hraní hazardních her?

KN: Příčinou je bažení (craving).

T: Existují genetické predispozice pro vytvoření závislosti všeobecně, případně přímo závislosti na hazardu?

KN: Spíše by se dalo mluvit o nespecifické odolnosti, která se různí.

T: Setkal jste se osobně s někým, kdo si hazardním hraním vydělává na živobytí?

KN: Ne.

T: V čem se liší závislost na hazardních hrách a závislost na návykových látkách?

KN: To je snad jasné.

T: Jedná podle Vás patologický hráč při hře racionálně?

KN: Ne.

T: Je možné pozorovat změny chování u patologického hráče i při společenské hře, kterou patologický hráč hraje s rodinou či přáteli a peníze ve hře nefigurují?

KN: I to, co hazard jen připomíná vyvolává u patologického hráče bažení. Měl by se tomu vyhýbat.

T: Je hraní společenských her včetně karetních her a sázení bez finančních prostředků rizikové pro patologického hráče v průběhu léčby i po ní?

KN: Viz výše.

- T: **Může se stát, že deprese jsou příčinou gamblerství, nikoliv gamblerství je příčinou depresí?**
- KN: Primárně depresivní člověk ztrácí zájem o okolí, hazard ho proto nebude zajímat.
- T: **V případě závislostí, existují časté kombinace gamblerství, alkoholu a drog? Pokud ano, jaké jsou nejčastější?**
- KN: Setkáváme se zejména s kombinacemi s alkoholem a pervitinem,
- T: **Setkal jste se někdy s patologickým hráčem, který nebyl zadlužený a čerpal finance na hraní hazardních her pouze z vlastních zdrojů?**
- KN: Na to si nevzpomínám.
- T: **Vnímáte rejstřík vyloučených osob a sebeomezující opatření jako účinné preventivní opatření?**
- KN: Je to lepší než nic.
- T: **Měla by dle Vašeho názoru existovat pro regulaci hazardních her společná legislativa EU?**
- KN: Nejlepší by bylo hazard prostě zakázat.
- T: **Jaké jsou náklady na léčbu pacienta se závislostí? Ambulantní i pobytovou?**
- KN: Nejdražší je neléčený problém. Takový člověk neplatí daně, krade, podvádí, nestará se o rodinu a působí v okolí stres, což zvyšuje riziko řady nemocí.

Příloha C Přepis rozhovoru s Mgr. Ninou Janyškovou

T – Tazatel

NJ – Mgr. Nina Janyšková

T: Jaký druh hazardní hry je podle Vás nejvíce rizikový pro vytvoření závislosti?

NJ: Je to těžké říct, jaký druh. Neexistuje více závislostí, ale pouze jedna závislost a jedna forma přechází v druhou. Často se hraní spojuje s alkoholem, drogami a obráceně. Pokud bych ale měla mluvit o čistém gamblingu, považuji za rizikovější, pro dopady sociální a ekonomické, výherní hry, ať už jakékoli – výherní automaty, výherní v kasinu, všeobecně hry, kde člověk sází peníze s tím, že by měl vyhrát, chtěl vyhrát, ale bohužel to tak většinou není. Takže nejvíce rizikové hry jsou ty, u kterých se prohrává nejen čas.

Mluvím-li o závislosti, pak mám na mysli všechny formy, tedy látkovou i nelátkovou závislost. Totéž platí i v případě pojmu abstinence.

T: Takže si myslíte, že třeba kurzové sázky jsou stejně nebezpečné jako třeba poker v kasinu?

NJ: Asi takhle když se zeptáte, tak se znovu vrátím k tomu, že si spíš myslím, že jsou nebezpečné hry, kde člověk dává nejen čas, ale hlavně finanční prostředky, protože to potom vede k takovým koncům jako nezákonné získávání finančních prostředků, manipulace s lidmi, rozpad sociálního zázemí apod., čili ano.

T: Je podle Vás hraní hazardních her na internetu od hraní hazardních her v kamenných provozovnách odlišné i v něčem jiném než v místě, kde hráč hru hraje?

NJ: Řekla bych, že určitě je. Protože na internetu mohou hráči trávit hraním možná více času, než hraním někde v restauraci nebo v kasinu, ve veřejném prostoru. Problém je ten, že to má zase jiný dopad. Lidé, kteří hrají v hernách nebo v kasinech hrají i kvůli tomu, že jsou tam v nějaké společnosti, která je zajímavá. Nejsou tam sami, často tak řeší svoji samotu, osamělost, takže i když se s nikým nedruží, nebaví, mají pocit sounáležitosti a nejsem si jistá, jestli třeba i tahle okolnost nevede více k tomu, aby častěji chodili do kamenných provozoven, jestli je to více nepodněcuje.

T: Takže myslíte, že záleží i na typu osoby, která hraje hazardní hry? Že více introvertní osoby budou hrát spíše hry na internetu a extrovertní více v hernách a kasinech?

NJ: Ano, i to tak může být.

T: **Je podle Vás častější hraní hazardních her s cílem zábavy či zisku?**

NJ: Já si myslím, že je to hlavně zábava a může tam hrát roli i osamělost, o které jsem mluvila předtím. Řekla bych, že v tomto případě je podstatné i věkové hledisko. Pokud se jedná o mladé lidi, tam myslím, že to je obrana proti nudě, chuť něco zajímavého zažít, je to opravdu o zábavě. Na druhou stranu si umím představit, že pokud se člověk v průběhu života dostane do nouze, ať už psychické, sociální nebo finanční, tak může být hlavní motivací touha vyhrát, dostat se zase zpátky do statusu, ve kterém žil. Souvisí to s momentální životní situací, ale i s věkem.

T: **Jaký je Váš názor na reklamy na hazardní hry? Je podle Vás upozornění na riziko vzniku závislosti v reklamě dostačující?**

NJ: Byla jsem kdysi na konferenci, kde se hovořilo o tom, co je to reklama, a že nemá velký vliv. S tím nemohu souhlasit, to přeci naprosto popírá smysl reklamy. Reklama ovlivňuje nás všechny. Její vliv samozřejmě není jen negativní. Pokud se však jedná o reklamu na hazard nebo alkohol, pak ji vnímám jako nebezpečnou. Ať chceme nebo nechceme, reklama nás nějakým způsobem láká. Je hrozné, když si to uvědomím a třeba i vypínám zvuk u reklamy v TV nebo se je snažím přeskakovat, tak stejně skoro všechny znám. Zadírá se pod kůži. Na hazard by reklamy být neměly. Myslím si, že by neměly být ani reklamy na alkohol, stejně tak jako na cigarety. Na ty už dneska nejsou, ale když se na to podíváte, reklamy na alkohol jsou nejhezčí. Jsou propracované, krásné, například krásná irská příroda, k tomu ta whiskey, úžasné. Pro někoho je taková reklama přímo nebezpečná. Zejména mladí lidé takovou reklamu vnímají emotivně. Parta hezkých lidí se dobře baví a k tomu pijí alkohol a ten je přece legální, tak o co jde. Mladí jsou v tomto směru křehcí a náchylní k tomu, aby té reklamě opravdu věřili. Stejně tak je nebezpečně lákavá pro závislé osoby, které se snaží o abstinenci. Považuji za opravdu hrozné lákání hráčů v hernách na nápoje zdarma. Jednoznačně reklama má velký vliv.

T: **Jak je možné, že člověk, který žije relativně spořádaný život je ochoten spáchat trestný čin pro získání finančních prostředků na hraní hazardních her?**

NJ: Ačkoli se primárně jedná o nelátkovou závislost, to znamená, že nevstupuje do těla žádná omamná a psychotropní látka, která by ovlivnila vnímání a myšlení člověka, tak hraní hazardních her, stejně jako jiná forma závislosti člověka ovlivní, mění jeho

psychiku, jeho životní zájmy, priority. Hráč začne věřit, že jednou se mu to podaří, věří ve štěstí, věří ve štěstěnu. Jedním ze znaků závislosti je bažení, v případě hráče je to bažení po hře a výhře. Pořád věří, že se mu to jednou musí přeci vrátit, jednou se to přece musí podařit. A samozřejmě tím se mu mění psychika v tom smyslu, že je schopen spáchat i trestný čin, jen aby mohl pokračovat. Nejdřív se začíná v rodině – dluhy, ztráty, krádeže. Byla jsem před lety v Ostravě a hodně mě překvapilo, že na ulicích byla herna, zastavárna, herna, zastavárna, herna, zastavárna. Proč asi, že? Bylo to v letech 1998 a 1999, tedy ještě před regulací hazardu.

T: Existují genetické predispozice pro vytvoření závislosti všeobecně, případně přímo závislosti na hazardu?

NJ: Neexistuje více druhů závislostí, existuje pouze jedna jediná závislost. Je nutné uvědomit si, že závislost je podle Světové zdravotnické organizace (WHO) klasifikována jako nemoc s označením *F63.0 Patologické hráčství*. Je tedy možné onemocnět a nikdo nevíme zda, kdy, jak. V tom je velké nebezpečí začátků. Na čem je jedinec závislý se jen zaměřuje mezi sebou.

Příklad z oddělení léčby závislosti: Na oddělení jsou v léčbě ženy, které byly závislé na nealkoholových drogách a pak přišly třeba na druhou, třetí, čtvrtou, pátou léčbu s tím, že jsou překvapené z toho, že zjistily závislost na alkoholu. „Já jsem se zbavila drog a nevěděla jsem, že jsem závislá na alkoholu“. Takže ten přesmyk je jasný.

To samé je v souvislosti s patologickým hráčstvím. Nechci se opakovat, ale závislost mění mnoho věcí. Mezi znaky závislosti patří například rozklad denního režimu, prokrastinace, neplnění povinností, zanedbávání hygieny a celkově zdravotního stavu, zhoršení psychického i fyzického stavu atd. Hráč, aby vydržel zátěž s hraním spojenou, často musí užívat nějaký doping, nejčastěji alkohol. Prostředí to samo nabízí. Abych se vrátila k otázce, zda existují genetické předpoklady pro vytvoření závislosti. Příčiny vzniku závislosti nejsou jasné a stále se hledají. Samozřejmě ne každý, kdo pije alkohol je alkoholik, stejně tak, jako ten, kdo hraje hazardní hry nemusí být patologický hráč, to neznámá, že není v ohrožení.

Příčiny vzniku závislosti vystihuje tzv. bio-psycho-socio-spirituální model závislosti. Do biologických faktorů patří samozřejmě i genetika, ale i to, co matka užívala v těhotenství a v období kolem porodu. Pro vznik závislosti je podstatná osobnost jedince. Rizikové jsou poruchy osobnosti, ADHD a psychiatrická onemocnění.

Psychologické faktory odrážejí nejvíce to, jak matka prožívala toto období, jak byl zajištěn harmonický vývoj dítěte v ranném věku. Sociální faktory považují za vůbec nejsilnější. Od narození je jedinec ve společnosti, (rodina, škola, přátelé, parta, zájmové aktivity), která mu předává pozitivní i negativní podněty. Zrání v pubertě, adolescence, vede k přirozené zvědavosti, ke snaze vyrovnat se kamarádům, začlenit se do party, nenudit se. Může to být také únik od reality, od problémů, snaha o řešení konfliktů.

To jsou často zmiňované důvody začátků experimentování s návykovými látkami, ale i s hraním, kde může být důležité nejen vzrušení, ale také vidina výhry.

Nejdůležitější je zcela určitě první společnost, do které dítě přichází, tedy rodina. Rodiče by se neměli zbavovat zodpovědnosti na správném vývoji dítěte. Je dokázané, že závislostní chování se vytváří ve velmi ranném věku. „Odkládání“ dítěte k televizi nebo k hrám na počítači může vyústit v touhu hrát v pozdějším věku. Je to obdobné jako když se dítě setká s návykovou látkou a později si jeho organismus „vzpomene“ a začne bažit.

Někdy to mají závislí velice těžké. Znímám případ, kdy mladá klientka vyrůstala v rodině kde se dědeček upil, babička se předávkovala, maminka žije na ulici, bratr na drogách. Říkám si, že ta mladá žena vlastně nic jiného nezná, kam se má vracet nebo jak má žít. Tohle byl jeden konkrétní případ, ale smutné je, že životní osudy téměř všech mých pacientek jsou také těžké, i když jinak, poznamenané.

Faktor spirituální byl přidán později, ale já se domnívám, že je velmi podstatný. Ve své praxi se s ním setkávám prakticky u všech klientek. Hledání smyslu života, pochybnosti o sobě, nízké sebevědomí, ale také malá tolerance k frustraci. Vlastní zklamání, které se závislostním chováním přímo souvisí, vede k pochybnostem o sobě, k úvaze, zda moje existence má cenu. Častá otázka závislých, kteří se snaží o abstinenci: „Proč zrovna já? Proč to nedokáži zvládnout?“. Je smutné, že právě nejbližší okolí závislé v pochybnostech často utvrzuje. Například tvrzením, že abstinence je otázkou vůle. Stejně jako není možné chřipku vyléčit vůlí, není ani závislost vůlí vyléčitelná.

Předpokládá se, že jednotlivé faktory se na vzniku závislosti podílejí maximálně třiceti procenty.

T: Ještě se vrátím k tomu spirituálnímu faktoru, stává se, že je právě spirituální faktor častým důvodem vzniku závislosti u sportovců?

NJ: Stává, určitě. Nic není absolutní, tedy ani platnost věty „sportem ke zdraví“ ani „kdo si hraje, nezlobí“. Stává se, že sportovec, který z nějakého důvodu nemůže podávat vrcholný výkon, úraz, konec sportovní kariéry apod., hledá náhradu za ty pocity, které mu přinášela fyzická zátěž a úspěch v návykových látkách nebo v hraní. Zejména pokud je sportovní kariéra přerušena náhle, pak jsou pochyby o smyslu dalšího života, ale i smyslu sportovního snažení a odříkání časté. Také se stává, že děti úspěšných rodičů se jim snaží vyrovnat, ale ne vždy mají stejné předpoklady. Mám konkrétní zkušenost z léčby. Otec příliš tlačil na sportovní výkon své dcery, ale ona sportovní talent ani pílí nezdědila. Začala pít alkohol a závislost jí přivedla opakovaně do léčby.

T: **Setkala jste se osobně s někým, kdo si hazardním hraním vydělává na živobytí?**

NJ: Ne, osobně jsem se s nikým takovým nesetkala. Setkávám se jen s lidmi, kteří prohráli nebo s těmi, kterým závislost jejich blízkých zkomplikovala, když ne zničila, život.

T: **V čem se liší závislost na hazardních hrách a závislost na návykových látkách?**

NJ: V případě závislosti na hazardních hrách se jedná o nelátkovou závislost. Často se však kombinuje se závislostí na alkoholu. Gamblerů, aby vůbec vydrželi hodiny a hodiny hrát, berou povzbuzující prostředky, alkohol, Energy drinky apod. Zdravotní dopady jsou odlišné, ale znaky závislosti jsou hodně podobné. Ve spojitosti s patologickým hráčstvím se zmiňuje vznik hemoroidů. Společné znaky závislosti jsou například: změny nálad, absence ve škole, zaměstnání, zvyšování tolerance, tedy potřeba trávit stále více času hraním, pokračování v závislostním jednání i přes zřejmé negativní důsledky fyzické i psychické, nevzniká ale silná fyzická závislost na rozdíl od látkové závislosti, nedostatek sebekontroly, devastující dopad na sociální okolí, abstinenční příznaky, bažení.

Závislost na návykových látkách, přesněji na omamných a psychotropních látkách, má kromě již popsanych společných znaků ještě více vážných dopadů na psychické i fyzické zdraví. S užívanou látkou a se způsobem života závislých na omamných a psychotropních látkách souvisí poškození srdce, zubů, ledvin, cirhóza jater, venerické choroby, poruchy kognitivních funkcí aj.

Vzhledem k tomu, že fyzické projevy nelátkové závislosti nejsou tak patrné, projeví se později, závislý se tedy do léčby dostává později.

T: **Jedná podle Vás patologický hráč při hře racionálně?**

- NJ: Vyházím-li z toho, že patologický hráč chce za každou cenu vyhrát, a ačkoliv šance na výhru je tak mizivá a on přesto hraje, tak tam racionalitu nevidím. Opravdu patologický hráč, to znamená člověk závislý na hře, není schopný si tohle vůbec uvědomit. On realitu nevnímá tak, jako ji vnímá člověk, který je nezúčastněný. Zde se projevuje změna psychiky, touha je tak silná, že není vůbec schopen racionálního pohledu. Hra je nejdůležitější aktivitou a vše je jí podřízeno. Změním-li úhel pohledu, jestliže se na „racionalitu“ jednání dívám z pozice hráče, který něco tak velmi chce a je schopen za tím jít a dostat to, pak jedná racionálně. Tomu se také říká, že má vůli, ale zaměřenou špatným směrem.
- T: **Je možné pozorovat změny chování u patologického hráče i při společenské hře, kterou patologický hráč hraje s rodinou či přáteli a peníze ve hře nefigurují?**
- NJ: Musím předeslat, že s tímhle nemám zkušenost, mohu jen uvažovat a uplatnit své poznatky z léčby látkové závislosti. Myslím, že takový člověk musí pociťovat vzrušení ze hry všeobecně, protože on nějak začínal a třeba tam právě taková nějaká nevinná hra jako Člověče, nezlob se apod. byla. Určitě hráč, který je zvyklý bažit po úspěchu, nemůže zůstat chladný nebo nezúčastněný. Pokud by to nepovažoval za hru na jeho úrovni, což si umím úplně živě představit, tak nebude hrát. Ale bude-li hrát, tak si myslím, že jeho emoce se tam musí projevit.
- T: **Je hraní společenských her včetně karetních her a sázení bez finančních prostředků rizikové pro patologického hráče v průběhu léčby i po ní?**
- NJ: Určitě by se hráč v léčbě i po ní měl vyhýbat hraní jakýkoli her. Pokud chce závislý abstinovat, což by měl být cíl každé léčby, pak abstinence musí být důsledná a trvalá. Bažení po hraní se může dostavit kdykoliv a odolat je velmi těžké. V léčbě je důležité naučit se, jak bažení překonat a každé vystavení se něčemu, co by mohlo lákat k relapsu, je nebezpečné. Dobrá zpráva je, že bažení netrvá dlouho a časem se intervaly jednotlivých atak prodlužují. Velmi zjednodušeně řečeno z neurobiologického hlediska můžeme na závislost pohlížet jako na nemoc systému odměny v mozku. Pokud si závislý dopřával odměny v podobě návykové látky nebo hry je pro něj opětovné setkání vždy nebezpečné.
- Příklad z praxe: Pacientka recidivovala, přišla znovu do léčby a vysvětlovala, že se cítila po absolvované léčbě natolik silná, že si před sebe postavila sklenici s vínem a zkoušela, jestli vydrží nenapít se. Nevydržela a zbytečně se týrala.*

Patologický hráč, jestliže bude hrát jen Člověče, nezlob se, tak bohužel sám sebe také pokouší. Dostaví se vzrušení, které je „fajn“ a k relapsu je kousek.

Závislost je nevléčitelná, je celoživotní a je to peklo. Klientkám říkám, že je čeká po léčbě opravdu velká práce na sobě samých. V léčbě jsou v chráněném prostředí, kde se abstinuje dobře, nemají tam žádné svody, ale až budou odcházet, tak to bude opravdu těžké. To je asi to nejdůležitější, co je v léčbě vlastně učíme, umět se svojí závislostí pracovat, jak rozpoznat a zvládat bažení, jak reagovat na svoje okolí, uvědomit si, přiznat a pochopit svou závislost. Pacientky často podceňují sílu závislosti, myslí si, že všechno zvládnou, ale je nutné vyhýbat se vědomě nebezpečným situacím. Hodně se ptají, proč nemůžou třeba Energy drinky, proč varujeme před dětským šampaňským, před nápoji z plechovky, ovocným pivem, proč dáváme přednost neperlivé vodě atd. Už jenom zvuk otevření plechovky, okamžitě může být spouštěčem chutí. Nebezpečná jsou nealkoholická piva, protože mají tu chuť, tu hořkost, napěněnost. Je dobré vyvarovat se situací, konzumování i manipulace s předměty a látkami, které připomínají dobu před léčbou. Mozek funguje na podněty, které závislý člověk znal a jsou schopné vyvolat touhu, bažení. Odolat je těžké, ale když je závislý schopný se úplně vyhnout takovým podnětům, tak se snadněji vyvaruje relapsu. Připomínám, že dobrá zpráva je, že opravdu nebezpečí trvá tak rok. Teprve potom je možné jít s menším rizikem do společnosti, kde se popíjí, ale musí nepít, rozhodně se alkoholu ani nedotknout. Pro alkoholika neexistuje bezpečné množství ani bezpečný alkoholický nápoj!

Vlastně naše pacientky obdivuji, když přicházejí na absolventskou léčbu. Absolventská léčba trvá týden a je možná po třech měsících po ukončení úplné léčby. Absolventka přichází s potvrzením, že dochází do ambulantního doléčovacího programu a abstinuje. Pobyt se může opakovat a je velmi přínosný pro klientky v léčbě i pro nás. Je moc pěkné mít zpětnou vazbu, vidět, že se něco daří, že to jde.

T: Může se stát, že deprese jsou příčinou gamblerství, nikoliv gamblerství je příčinou depresí?

NJ: Věčná otázka, jestli byla dřív slepice nebo vejce. Tohle je u závislostí typické a je to také věčná otázka. Jestli lidé začnou něco užívat – hrát, kvůli tomu že mají depresi nebo jestli je deprese následek toho, že užívali – hráli? Dr. Richterová, ředitelka SANANIMU, jednou řekla takovou krásnou větu, že závislost často vzniká jako samoléčba bolesti duše nebo těla. Myslím, že to je hodně pravdivé.

Nicméně speciálně v případě gamblingu může deprese vznikat jako následek, protože u hraní hazardních her se samozřejmě zažívá velké zklamání. Jestliže někdo pije nebo jiné návykové látky, tak zažívá takové ty nájezdy, ty rány do organismu, které ho oddálí od stresu, úzkostí apod. Ony se potom vrátí ve větší míře. U gamblera to ale nejdříve začíná s velkou nadějí, pocitem napětí a vzrušení, následné zklamání musí být opravdu těžké a podle mého názoru vede k depresi, zcela jednoznačně. Ale samozřejmě každý je jiný a tohle nemusí platit absolutně, někdo může být depresivní a může se cítit i osaměle, být sociálně deprivovaný a ve společnosti hráčů se může cítit jako mezi svými, pocit že už není sám. Je to velmi individuální.

T: V případě závislostí, existují časté kombinace gamblersství, alkoholu a drog? Pokud ano, jaké jsou nejčastější?

NJ: Daleko nejčastější kombinací je alkohol a gambling, protože to vyplývá z toho, že se alkohol nabízí hráčům zadarmo v kasinech. V hernách a kasinech se pohybují hostesky, které nabízejí pití, lákají, tam je alkohol úplně jasný. S nealkoholovými drogami je to trochu jinak. Je potřeba mít peníze a gambler peníze nemá, nebo časem je mít nebude. Samozřejmě, že existují návykové látky, které jsou budivé, a tedy pro hráče žádoucí. Zcela určitě se s hraním kombinují, ale nevím, kde by tato kombinace byla statisticky doložená. Jiná situace je s nadužíváním léků. S hraním souvisí i různá kardiovaskulární onemocnění. MUDr. Nešpor hezky vysvětluje, jak vznikají hemeroidy u gamblerů. Sedí hodiny v nezměněné pozici. V tomto případě se léky nabízejí i jako vzpruha, aby gambler vůbec vydržel hrát.

Příklad z praxe: Mladý muž, vysokoškolák, hrál hry od dvou odpoledne do dvou do rána. To znamená, že vydržel sedět 12 hodin! V tomto případě byly dopingem léky.

T: Setkala jste se někdy s patologickým hráčem, který nebyl zadlužený a čerpal finance na hraní hazardních her pouze z vlastních zdrojů?

NJ: Ano, setkala. Ale je to vždy do času, nežli vyschnou všechny zdroje. Jsou hráči, kteří jsou bohatí nebo jsou z movité rodiny, a hlavně ta je po určitý čas ochotná financovat herní vášně svého člena. To ovšem končí, když si uvědomí dopady jeho závislosti. Takovému jednání se říká spoluzávislost. Spoluzávislost je častější, než by se dalo očekávat. Jedná se o tolerování závislostního chování většinou člena rodiny, kdy okolí získává nějakou výhodu, často pochybnou. Může to být klid, zakrývání stavu věcí, sexuální služby, psychickou atd.

Příklad z praxe: Stará paní sháněla na ulici od dealerů pro svého vnuka heroin. Samozřejmě nákup i financovala. Jasná spoluzávislost. Vnuk byl po aplikaci drogy hodný, nedělal ostudu v domě, nebyl agresivní.

Proto kolikrát gambleři chodí do léčby poměrně pozdě, ne v takové míře jako lidé závislí na návykových látkách, protože se to dlouho daří tajit a skrývat. Hráč vždycky ještě nějakou drobnost vyhraje, a tak je to pořád trochu pod povrchem.

Existují gambleři, kteří jsou hodně bohatí, hrají pro zábavu a uvolnění napětí práce ve vysokých manažerských funkcích. Tito hráči peníze mají, ale i tak je všeho do času, protože všechny zdroje jednou vyschnou a skončí. Ztráta zaměstnání může být tím prvním, co upozorní na nelátkovou závislost.

T: Je otázka, jestli v tomto ohledu gambling není nebezpečnější, že se dá lépe tajit, není vidět?

NJ: Každá závislost v tom smyslu, který zde popisuji, je nějak nebezpečná. Gambling je určitě nebezpečný právě z toho důvodu, že trvá dlouho, než se projeví tak, že je již nezbytné dopady řešit. Rodiny později reagují, nemotivují gamblera k léčbě. Většinou se patologické hráčství provalí vysokými dluhy, zdravotními problémy, narušením sociálního prostředí, ztrátou zaměstnání. Pokud použijí paralelu k alkoholismu, čím je delší alkoholová kariéra, tím obtížnější je léčení a dosažení abstinence. Samozřejmě, myslet si, že někdo, kdo pije 17 let, bude za 3 měsíce vyléčený, je nesmysl. To samé platí o gamblerovi, čím hlouběji do závislosti spadne, tím horší jsou sociální i zdravotní dopady, vyšší dluhy. Cesta ze závislosti je o to těžší. Na závislé na návykových látkách upozorňují jejich typické znaky užívání i užívaných látek. Alkohol je cítit, užívání nealkoholových drog má své typické fyzické příznaky abscesy, vpichy a další věci. I v tom je to nebezpečí gamblingu.

T: Vnímáte rejstřík vyloučených osob a sebeomezující opatření jako účinné preventivní opatření?

NJ: Moc ne, ale je lepší přijímat racionální preventivní opatření než předem na vše rezignovat. Trošku mi to připomíná fakt, že ošklivé obrázky na cigaretách neměly odstrašující efekt. Neznám žádného kuřáka, kterého by tohle odradilo. Stejně tak nemoci, které jsou způsobeny kouřením kuřáka většinou neodradí. Tedy pokud sám neonemocní. Zvyšování cen cigaret je účinné a mohlo by být

úspěšné i v případě alkoholu. Na druhou stranu, že bych od toho očekávala nějaký extra efekt, neočekávám.

Ano, za správné považuji zrušení automatů v hospodách a regulaci hazardu. Přes prvotní rozpory se ukázal jako velmi efektivní tzv. protikuřácký zákon.

Rejstřík vyloučených osob a sebeomezující opatření může mít efekt pro blízké závislých osob a možná i pro závislé samotné, pro které to může být cesta k léčbě. Užitek mohou mít rodiny těchto lidí, například dosáhnou na alimenty nebo na jiné finanční prostředky, neponesou odpovědnost za dluhy. Nejsm absolutně proti. Víím, jak přínosná může být i ochranná, tedy nařízená léčba.

T: Měla by dle Vašeho názoru existovat pro regulaci hazardních her společná legislativa EU?

NJ: Ano. Nejsme ostrov, ani v přeneseném smyslu slova. Máme s problematikou závislosti a jejím řešením společné zkušenosti. Myslím, že by se měla EU dohodnout na společných pravidlech regulace hazardních her a rozhodně i na omezení reklamy. Vzhledem ke své profesi jsem zastávce prevence a léčby, ale legislativní opatření vnímám jako velmi důležitý pilíř integrované protidrogové politiky. Hazard je ohromný byznys, regulace se bude prosazovat těžko, ale u mě bude vždycky na prvním místě před ekonomickými zisky zisk lidského zdraví. Chápu, že hazard je byznys, ze kterého získává stát, tedy my, vysoké daně. Až příliš často se setkávám s negativními dopady závislosti. Přínosem je možnost regulace hazardního hraní na obecní úrovni.

T: Jaké jsou náklady na léčbu pacienta se závislostí? Ambulantní i pobytovou?

NJ: Náklady na léčbu, v případě pobytové léčby v nemocnicích na specializovaných oddělení jsou cca 3 000 Kč za den na jednoho pacienta. U závislosti látkových i nelátkových je výše nákladů stejná.

Náklady v jednotlivých zařízeních se liší podle zřizovatele, typu léčby, délky léčby, finanční spoluúčasti pacienta atd.

Existují soukromá zařízení, která se zaměřují na léčbu pacientů, kteří mohou hradit svou nadstandardní léčbu nadstandardními prostředky. Platba se pohybuje kolem 170 ti. Kč za měsíční léčbu. (Viz nabídka na internetu.)

T: A myslíte, že to pomůže těm lidem, aby se z té závislosti vyléčili lépe nebo rychleji?

NJ: Ne. Myslím, že taková zařízení mají v systému léčby svoji cenu, ale nedomnívám se, že léčení závislosti může být lepší nebo rychlejší. Tento typ léčby je určen hlavně pro managery na vysokých pozicích. Mají zaručenu anonymitu, vlastně platí za to, že jsou schovaní. Ani dlouhodobá pobytová léčba v terapeutických komunitách, která trvá až osmnáct měsíců, nedokáže zabránit recidivě, pak moje pochyby o účinku krátkodobé, byť intenzivní léčby jsou oprávněné. V čem tedy vidím přínos této léčby? Závislí jsou v chráněné zóně, abstinují, jejich tělo i duše se čistí. Ale rozhodně to není o léčbě a vyléčení. Jak jsem říkala, závislost se nedá vyléčit, ale když říkám dlouhodobá abstinence, tak už to vnímám jako „vyléčení“. Manager, který je závislý na kokainu a zaplatí si drahý pobyt v soukromém zařízení, odchází odtamtud a neříká, já už nikdy nebudu užívat, ale já jsem si tady odpočinul, můžu zase pracovat a vydělávat peníze a občas si vezmu a pak si zase zaplatím pobyt. Každá léčba, i ta mnohokrát opakovaná, je stále důležitá. Člověk si aspoň odpočine, vyčistí organismus, jeho tělo i duše se trochu vzpamatují. Proto i když přijde pacient třeba po sedmnácté, tak se vždycky znovu snažím a dávám tomu tu sílu, důvěru a péči.

T: **A kolik je v průměru potřeba absolvovat léčebných procesů na to, aby člověk dlouhodobě abstinoval?**

NJ: To je velmi různé. Měla jsem pacientky, které byly v léčbě poprvé a naposledy a abstinují. Podstatné je, že dokončily celou tříměsíční léčbu. Záleží i na délce doby závislosti a velikosti komplikací s tím souvisejících. Dále jakou látku užívaly, jak látku užívaly, jaké měly sociální zázemí, jestli měly nebo neměly podporu blízkých, a také jak pokračovaly v doléčování. Dojednané doléčování je velmi důležité a do určité míry je podmínkou úplného absolvování léčby. Také záleží na sociálním a profesním statutu pacientky. Ženy, kterým šlo opravdu o hodně, například o ztrátu prestižního zaměstnání měly více motivace k léčbě a následnému dodržení abstinence. Je smutné, že v některých případech, ani opravdu vážný zdravotní stav není dostatečným důvodem k abstinenci, jejich nemoc zvaná závislost je mocnější! To, co nezávislým připadá normální, doktoři řekli nekuřte, tak přestanu, tak to je pro mnohé pacientky naprosto nezvládnutelné.

Poznatek z praxe: Pacientce praskly jícnové varixy a málem vykrvácela. Ani po opakované léčbě nepřestala pít alkohol.

Zpět k otázce. Nedá se říct kolik léceb je zapotřebí, záleží na okolnostech. A někdy to nejde nikdy a my to víme. Vždycky se snažíme alespoň po nějakou dobu tomu člověku pomoci. U nás je šestitýdenní a tříměsíční léčba, ale stále se jedná o krátkodobou léčbu. Doporučujeme našim pacientkám pokračovat následnou dlouhodobou léčbou v terapeutické komunitě, protože tu považujeme za nejefektivnější.

Stává se, že po opakované léčbě v jednom zařízení zafunguje jen jedna léčba v zařízení jiném. Nevypovídá to o kvalitě jiné léčby, ale prostě konečně léčba zafungovala.

Vždy, když někdo říká, že se toxikomanům mění stříkačky a jehly a diabetik si je musí kupovat, odpovídám, že diabetik si bude aktivně chránit svoje zdraví a tím bude aktivně chránit i zdraví svého okolí. Ale toxikoman, který si píchá injekce tam, kam by si nezávislý v životě injekci nepíchl, si aktivně chránit svoje zdraví nebude. Tím samozřejmě ohrožuje i zdraví nás ostatních. Pacientky, které se živí prostitucí, protože si potřebují vydělat na to co potřebují, mají sexuální kontakty s hodnými otci od rodin.

T: A když jde závislý do té léčby pod tlakem, je schopný se vyléčit?

NJ: To je dobrá otázka, kterou s pacientkami právě probírám. Dr. Richterová, ředitelka organizace SANANIM, k tomu říká, že kdybychom měli čekat jen na klienty, kteří jsou motivovaní k léčbě, tak se jich v životě nedočkáme. Je to tak, že samozřejmě motivace nesmírně pomáhá. Jestliže přichází člověk motivovaný, jak jsem říkala třeba dobrým zaměstnáním, zázemím, péčí o děti nebo i jinak, je to veliké plus, velmi pomáhá ke konečnému úspěchu. Na druhou stranu opravdu málokterá žena, když mluvím ze své zkušenosti, přichází na naše oddělení motivovaná. Většinou ji přiveze záchranka nebo policie. Také často je nástup do léčby spíše na přání rodiny, partnerů, přátel. Je moc zajímavé sledovat proces změny. Ze začátku chtějí dávat revers, cítí se být samostatné, soběstačné. Mají pocit, že k nám nepatří a projevuje se u nich odpor k pobytu. Po detoxu a příjmu na naše oddělení jsou zařazeny do první fáze, ve které je hlavním cílem seznámit se s režimem léčby, kolektivem, se spolupacientkami. Tato fáze trvá krátkou dobu, třeba jenom týden. Zvyknout si na pobyt mezi třiceti ženami různého věku, zkušeností, vzdělání, zájmů je asi hodně těžké. Všechny si mají za sebou hodně těžké životní osudy. Taky bych asi nebyla úplně šťastná. Ale zajímavé je, že dost

často si revers v průběhu první fáze rozmyslí, začnou konzumovat program, který u nás je a když po třech měsících odcházejí úžasně změněné. Je to radost. Víím, že se často vrátí, ale vždy doufám s nimi. Svět se pro ně stal s abstinencí barevnější. Dost se toho v léčbě naučily. Mají radost z toho, že léčbu to dokončily, odpočinuly si, dokázaly sobě i svým blízkým, že to jde. Získaly zase hodně na své ceně. Vždycky se moc bavím a fakt to hrozně miluji. Říkám jim, že kdybych je mohla na začátku léčby vyfotit a vyfotit je na konci, tak jsou to dvě úplně jiné ženy. Devastace životem v závislosti je hrozná. Ženy, kterým je čtyřicet pět vypadají na šedesát pět. Když odcházejí jako by našly samy sebe. Fakt je to úplně úžasné! Někdy to je tak, že poprvé se o ně někdo zajímá, v bezpečí jim naslouchá. Mezi sebou se všelijak opečovávají, učí se navzájem krášlit, načesávají se, dbají o sebe. Hodně pomáhá trénink kognitivních funkcí, cvičení, edukace, individuální a skupinová terapie.

Závěrem bych chtěla říct, jak si vážím lidí v léčbě. Je to těžké, ale něco pro sebe dělat je vždy trochu hrdinství, nedělat nic je rezignace. Revers je jednoduché řešení, ale vždy osobní selhání. Neléčená závislost končí jen dvěma způsoby – demencí nebo předčasnou smrtí. Abstinence je nejvyšší, ale nutná meta, výsledek všeho snažení. Udržet trvalou a důslednou abstinencí je moc těžké, a hlavně je to celoživotní záležitost.

Nechci působit jako člověk, který zavrhuje všechny formy lidské zábavy, naopak, ale to, co pro běžného konzumenta radostí je opravdu jen radost, je pro závislého cesta zpět, a jak končí viz výše.

Na závislost neexistuje jeden lék, a tak říkám, že kdyby někdo vymyslel takový lék, dostal by Nobelovu cenu, ale protože nikdo tuto cenu ještě nedostal, tak ten lék určitě neexistuje